

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 12 och 13 november justerades.

§ 2 Anmälan om ersättare

Förste vice talmannen anmälde att *Jamal Mouneimne* (S) skulle tjänstgöra som ersättare för *Katarina Köhler* (S) under tiden för hennes ledighet den 1 december 2015–27 januari 2016.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält *Jamal Mouneimne* som suppleant i utrikesutskottet under *Katarina Köhlers* ledighet.

Förste vice talmannen förklarade vald *under tiden den 1 december 2015–27 januari 2016* till

suppleant i utrikesutskottet

Jamal Mouneimne (S)

§ 4 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Förste vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2015/16:12 för torsdagen den 19 november i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från finansutskottet.

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Proposition
2015/16:54 till arbetsmarknadsutskottet

EU-dokument
JOIN(2015) 50 till utrikesutskottet

*Svar på
interpellationer*

§ 6 Svar på interpellation 2015/16:127 om fusk och utnyttjande i åkeribranschen

Anf. 1 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jonas Sjöstedt har frågat Ylva Johansson hur hennes tidsplan ser ut för att genomföra åtgärder för att komma till rätta med fusk och utnyttjande i åkeribranschen. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska besvara frågan. Jonas Sjöstedt refererar till att det bland chaufförer och seriösa åkerier finns stora förväntningar på att regeringen snabbt tar krafttag, och han menar att många förslag dröjer. Jonas Sjöstedt räknar också upp ett antal exempel på sådana förslag. Jag tänkte nu kommentera vad regeringen gör i anslutning till dessa förslag.

Angående utstationeringsreglerna avser regeringen att fortsätta det igångsatta arbetet med att se över och skärpa utstationeringslagen. Det pågår nu ett arbete med att genomföra tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet i svensk lagstiftning. Dessutom har den parlamentariska Utstationeringskommittén nyligen överlämnat sitt betänkande till regeringen.

Angående att införa ansvar för den som beställer transporter för att det inte rör sig om illegal inrikestrafik: Den 1 oktober fick Transportstyrelsen i uppdrag att se över om den nuvarande regleringen av beställansvar skapar tillräckliga förutsättningar för ordning och reda i transportbranschen. Detta ingår som en del i ett större uppdrag till Transportstyrelsen som ska delredovisas den 15 mars 2016 och slutredovisas den 1 maj 2017.

Angående skärpta straff för överträdelser och utökade möjligheter att hålla kvar ett fordon kan jag nämna att det ingår i Transportstyrelsens uppdrag från den 1 oktober. Transportstyrelsen ska i nära samråd med Polismyndigheten och Tullverket följa upp de nya bestämmelser gällande cabotagetransporter och åtgärder vid hindrande av fortsatt färd som har trätt i kraft under 2015.

Angående större insatser från polisen är det Polismyndighetens ansvar att besluta om hur verksamheten med kontroller av yrkestrafiken ska organiseras, resursättas och genomföras.

Angående krav på att föraren har fullständig dokumentation för att man ska kunna kontrollera om det rör sig om en laglig cabotagetransport eller illegal inrikesfrakt driver regeringen den frågan gentemot EU-kommissionen.

Angående bättre offentlig upphandling har Utredningen om upphandling och villkor enligt kollektivavtal i sitt delbetänkande bland annat föreslagit att upphandlande myndigheter ska ställa särskilda arbetsrättsliga villkor under vissa förutsättningar. Betänkandet har remissbehandlats och

bereds för närvarande i Regeringskansliet. Vidare bör antecknas att obetalda skatter eller socialförsäkringsavgifter och allvarliga brister i övrigt i fråga om hur en leverantörs verksamhet bedrivs kan utgöra grund för att utesluta leverantören från att delta i upphandlingen.

Angående försök med att tidsbegränsa godkännande för F-skatt kan jag meddela att det inte pågår något arbete med en sådan inriktning i Regeringskansliet.

Angående förslaget att införa förbud mot att använda F-skatt för bara en arbetsgivare ska bara den som bedriver näringsverksamhet i inkomstskattelagens mening använda F-skatt. Den som inte bedriver, eller avser att bedriva, näringsverksamhet i Sverige ska inte vara godkänd för F-skatt. Det finns exempel på domar i Arbetsdomstolen som rör just åkerinäringen och där domstolen gjort bedömningen att förare är att betrakta som anställda trots vad som avtalats mellan förare och företag. Ett F-skattgodkännande kan förenas med ett villkor att det bara får återopas i näringsverksamhet. Det pågår inget arbete med att ändra dessa regler.

Angående socialt protokoll i EU: Regeringen bedriver ett långsiktigt arbete för att stärka arbetstagares rättigheter och kollektivavtalens ställning på EU-nivå. Kommissionen har aviserat ett paket för arbetskraftens rörlighet som bland annat ska innehålla en riktad översyn av utstationeringsdirektivet. Regeringen välkomnar detta initiativ från kommissionen och bedriver ett aktivt påverkansarbete tillsammans med andra medlemsstater i EU.

Angående en gps-övervakad vägsplitageavgift beslutade regeringen den 30 april 2015 att tillsätta en utredning för att ta fram ett förslag till avståndsbaserad vägsplitageskatt för tunga lastbilar. Utredningen ska lämna sitt betänkande senast den 9 december 2016.

Anf. 2 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Tack till infrastrukturministern för hennes svar!

Den svenska åkerinäringen befinner sig i någonting som man kan likna vid ett fritt fall. Den borgerliga regeringen gjorde ingenting för att stoppa det fallet. Nu åligger det den nya regeringen och Vänsterpartiet att se till att utvecklingen vänds.

Vi ser att bra, trygga arbetstillfällen slås ut av företag som systematiskt på ett hänsynslöst sätt utnyttjar arbetstagare från andra länder som erbjuds dåliga villkor.

Vi ser att fina, välskötta svenska familjeföretag, åkerier, får lägga ned, inte för att de sköts dåligt utan för att de sköts bra. Det är därför som de inte kan konkurrera med de företag som fuskar.

Vi ser längs våra vägar hur utländska chaufförer är i ett fullständigt underläge gentemot sina oseriösa arbetsgivare. De arbetar med extremt låg timpenning, sover i sina lastbilar och har inte ens råd att stanna vid vägkrogarna för att äta. I stället hamnar de i någon sorts motsatsställning till de svenska chaufförerna. Det är ett dåligt system med så många förlorare.

Vi ser också hur skattepengar går staten förbi.

Vi ser hur miljöarbetet får stå tillbaka.

Vi ser att löntagare inte vågar organisera sig fackligt därför att de då får sparken av sina arbetsgivare.

Detta måste vi göra någonting åt. Chaufförer, åkerier, fackföreningar förväntar sig med rätta att före valet 2018 ska det vara ordning och reda i den svenska åkerinäringsen.

Flera av de åtgärder som ministern nämner är bra. Flera av dem är sådana som vi självklart kommer att stödja. Jag hoppas att de blir kraftfulla nog. Jag hoppas att de kommer i tid. Det duger inte att komma efter fyra år och inte ha gjort tillräckligt. Vi ser det som vår uppgift att ligga på för att se till att man vågar göra det som faktiskt krävs.

Jag tycker också att man ska våga utmana Europeiska unionen. Det är inte okej att EU säger att det är rimligt att fuska och att man inte kontrollerar fusk, till exempel när det gäller dokumentation i bilarna.

Det är också rimligt att ge polisen större resurser. Jag har träffat chaufförer som berättar att polisen nästan slutar att kontrollera en del bilar därför att man vet att man inte har de medel som krävs för att kunna beivra det som är uppenbart fusk. Det är helt enkelt inte rimligt att det är på det viset.

På tre områden skulle jag vilja fråga ministern om hon är beredd att gå längre än vad hon säger i svaret, om hon är beredd att vidta fler konkreta åtgärder.

Beställaransvar och huvudentreprenörsansvar är grundläggande, det vill säga att den som beställer en transport är ansvarig för chaufförens arbetsvillkor. Om Volvo skickar sina bildelar med lastbil är det Volvos sak att se till att det råder sjysta villkor. Om Postnord gör detsamma är det Postnords sak att se till att det fungerar. Det är grunden för att lösa en del av problemen.

Är ministern i dag beredd att säga att regeringen förväntar sig av företag som har statligt ägande – som Postnord, Systembolaget med flera – att de ska se till att de åkerier som kör åt dem har sjysta villkor? Är ni beredda att säga: Vi begär att ni sköter det här ordentligt, för så ska statliga företag uppträda.

När det gäller det andra området finns det ett sätt att lösa moraset med F-skattsedlar, utländska bemanningsföretag och de olika modeller som finns för att kringgå det som ska gälla på svensk arbetsmarknad. Den modellen finns i Nederländerna och kallas för den holländska modellen. I Nederländerna krävs att om man ska köra åt ett holländskt åkeri, då ska man ha fast anställning och kollektivavtal.

Är regeringen beredd att genomföra den holländska modellen i Sverige för att så att säga kapa bort möjligheten till systematiskt fusk med F-skattsedlar och utländska bemanningsföretag?

Det tredje området gäller att ett socialt protokoll i EU skulle vända på bevisbördan. Det skulle sätta löntagarnas rättigheter före företagens att agera som de vill.

Är regeringen beredd att, när Storbritannien förhandlar sina villkor för EU-medlemskapet, lyfta frågan om ett socialt protokoll i EU?

Anf. 3 DANIEL SESTRAJCIC (V):

Herr talman! Först vill jag tacka Jonas Sjöstedt för att han ställde denna mycket viktiga och helt avgörande fråga, inte minst för Skåne som jag kommer ifrån. Jag vill också tacka Anna Johansson för det utförliga svaret.

I Skåne handlar det om ganska många företag, 400–500 arbetsplatser med upp till 3 000 anställda bara i nordvästra Skåne med Helsingborg som bas. De säger att läget i branschen är i botten. Många skulle vilja vara

sjysta och ärliga, men de kan inte det på grund av den osunda konkurrens som finns. Den som skattefuskar bäst klarar sig längst.

Situationen är akut för både de här företagen och de anställda, men också för de utländska förare som ofta tvingas till usla löner och villkor, inte sällan i trafik- och miljöfarliga lastbilar. Allt som oftast undanhåller uppdragsgivarna stora summor skatt från den svenska staten. Situationen är miserabel för många av förarna, och det kan varje sansad person förstå. Att leva i sin hytt månader i sträck, laga maten utanför sin lastbil och behöva vara borta från sin familj skapar inte en sund situation.

Det här är ett ”race to the bottom”. Det är inte en individuell fråga som handlar om den enskilda föraren eller ens det enskilda åkeriet, utan det är ett systemfel. Den enda vinnaren är, som jag ser det, multinationella företag och speditörer, som tjänar de stora pengarna på att det inte erbjuds anständiga villkor.

Transportarbetareförbundets avdelning nr 14 i Helsingborg kallas flera gånger om året till förhandling hos företag som vill sänka sina kostnader för att kunna konkurrera bättre på marknaden om uppdragen. För inte så länge sedan var det exempelvis MBL-förhandling på Haanpää AB, där 18 av 36 anställda personer förlorade jobbet. Haanpääs plan var att anställa chaffisar i sitt estniska dotterbolag till lägre löner och med lägre skatt. Anledningen var såklart att de behövde pressa priset för att kunna konkurrera på marknaden.

Herr talman! Många saker är bra i ministerns svar. Men en sak som oroar mig är att ingenting verkar göras på F-skattens område. Vi borde se till att strama upp regelverket. När ministern hänvisar till AD-domar är det uppenbart att det är en lång väg att gå för att den enskilde ska kunna driva sin sak vidare, vilket de flesta naturligtvis inte gör. Med tanke på att systemet missbrukas och att farhågorna om effekten av den borgerliga förändringen 2009 på området har besannats borde det helt klart bli enklare att göra rätt.

Då undrar jag: Vad är anledningen till att regeringen inte väljer att driva på i F-skattefrågan för att stärka såväl arbetsrätten som arbetstagaren? Vad är anledningen till att den nederländska modellen, som Jonas så väl beskrev, inte har tänkts över från den svenska regeringens sida?

Ytterligare en sak som oroar mig är att regeringens arbete med beställaransvaret startats alldeles för sent, den 1 oktober i år. Vi vet att dagens system är ett slag i luften och inte kommer åt dem som sitter på den verkliga makten. Det verkar helt enkelt vara omöjligt att bevisa ansvaret högst upp, och det bedöms ofta inte som processekonomiskt lönsamt att driva fallen rättsligt, eftersom det är en för låg straffpåföljd. Ett nytt system måste i mina ögon garantera att såväl speditören som slutkunden, som är den egentliga beställaren, hålls ansvariga med påföljder som är kraftfulla och kännbara, exempelvis vite i förhållande till vinsten eller omsättningen hos slutkunden.

Min fråga till ministern är, med tanke på att Transportstyrelsens översyn ska slutredovisas den 1 maj 2017: När kan en förstärkning och ett kraftfullt system vara på plats vad gäller beställaransvaret? Jag undrar dessutom om ministern kan redogöra för de förändringar som utifrån ministerns bild av läget är nödvändiga att göra i beställaransvaret.

Anf. 4 EMMA WALLRUP (V):

Herr talman! Det är en mycket angelägen interpellation som Jonas Sjöstedt ställt, då det råder stora brister inom åkerinäringen på grund av konkurrensen från utländska chaufförer. För min del vill jag lyfta in klimat- och miljöfrågan i detta.

Vi står inför en klimatutmaning. Vi måste minska lastbilstransporterna, eftersom de bär upp en stor del av de svenska utsläppen. Tyvärr sker inte så i dag. Snarare ökar de. Vi fraktar en oerhörd mängd varor på våra vägar. Livsmedelsbutikerna och andra varubutiker har slutat med lagerhållning, och stora delar av lagret befinner sig ute på våra vägar. Samtidigt produceras en stor del av våra varor för att gå sönder fort i stället för att hålla så länge som möjligt, vilket gör att vi är tvungna att köpa nytt i stora mängder. Mängden varor på våra vägar är därför enorm. Alla dessa lastbilstransporter av alla dessa varor utgör en fara både för vårt klimat och för trafiksäkerheten, framför allt i södra Sverige.

Vi måste minska mängden miljöfarliga transporter. Det är väldigt positivt att Stefan Löfven tog upp ämnet cirkulär ekonomi i regeringsförklaringen. Det är ett produktionssätt som går ut på att produkterna ska hålla så länge som möjligt och sedan återvinnas. Jag hoppas att regeringen kommer med en åtgärdsplan kring det här för att på så sätt kunna minska onödiga transporter av onödiga produkter som går sönder fort.

Arbetsvillkoren inom åkerinäringen är en mycket viktig del i den prispress som orsakar att priserna för lastbilstransporter hålls så låga. Det är viktigt både ur socialt hänseende och utifrån miljöhänsyn att tillgodose rimliga arbetsvillkor. En tid med avregleringar har lett till att vi tär på både människor och miljö för att företagen ska kunna göra stora vinster. Det är inte rimligt.

Det är bra att vi får höra om de saker som nu sker för att komma till rätta med fusk och olaglig konkurrens. Men det är samtidigt viktigt att arbetet fortsätter med att skärpa reglerna för att värna arbetstagare och se till att transporter med lastbil inte sker orimligt billigt.

Jag åker nu till klimattoppmötet i Paris tillsammans med Jonas Sjöstedt och Jens Holm från mitt parti. Där kommer vi noga att följa klimatförhandlingarna. Men därefter måste vi se till att klimatavtalet får verka här hemma och att vi också går längre, eftersom det är troligt att avtalet inte kommer att bli så ambitiöst som det egentligen måste bli.

En av de största utmaningar vi har är att komma till rätta med lastbilstransporterna. Här måste vi jobba effektivt och ställa skarpa krav. Det är viktiga krav som Jonas Sjöstedt tar upp i sin interpellation. Vi vill gå lite längre än regeringen. Jag hoppas att regeringen kan fundera vidare på dessa saker, till exempel gällande F-skattsedeln och den holländska modellen, som tydligt har visat positiva effekter på lönebildningen och lett till bättre arbetsvillkor. Jag hoppas att regeringen ändå kommer att ta en närmare titt på detta. Jag skulle gärna höra Anna Johanssons svar om det.

Anf. 5 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag håller med interpellanten och er övriga om att det är en viktig interpellation. Framför allt är det en viktig fråga, en av de frågor som jag som ny minister sedan förra året har ägnat mest tid och kraft åt.

En del av problemet med den här frågan är att den rör sig på många olika ledder och nivåer. Det handlar delvis om generella arbetsmarknadsregler som vi behöver titta på, inte minst i förhållande till EU-lagstiftningen, men det handlar också om en del branschspecifika frågor. Det gäller att hitta vad som är vad här. Det är väldigt lätt att säga att man ska vidta många åtgärder som riktar sig mot just den här branschen, men jag tror också att det finns en poäng med att se till att de regler vi har för arbetsmarknaden är tillämpliga på så breda delar av arbetsmarknaden som möjligt och att vi får så lite särslagstiftning som möjligt för olika delar av arbetsmarknaden.

Med det sagt vill jag säga att vi har gjort ganska mycket, inte minst när det gäller påtryckningar på EU-nivå. Flera av de problem vi ser handlar om att den fria rörligheten inom EU, vilken i grunden är väldigt positiv, också har medfört en del problem när det gäller arbetsvillkor. Jag tror att det är viktigt att påtala om och om igen, både för kommissionen och för andra medlemsstater, att den fria rörligheten inte får finnas på bekostnad av sociala villkor och miljöhänsyn i medlemsstaterna, för då blir den fria rörligheten för marknaden väldigt dyr för samhället som helhet.

När det gäller beställaransvaret är det självklart så att statliga företag ska föregå med gott exempel och agera på ett sätt som väcker allmänhetens förtroende. Det står i deras ägardirektiv. Det gäller även andra företag. Jag tror att just beställaransvaret egentligen är en av de viktigaste nycklarna i de här frågorna; så länge det finns en marknad för dessa väldigt osunda transporter kommer de också att fortsätta.

Det är naturligtvis viktigt att vi har regelverk och att vi följer upp och kontrollerar, men även den som köper transporterna har ett ansvar. Det är viktigt att marknaden så att säga självsanerar. Beställaransvaret är en oerhört viktig fråga. Därför har vi också sagt att vi vill ha en delrapport om beställaransvaret, inte i maj 2017 utan i mars 2016. Det som ska redovisas senare handlar framför allt om att se över hur förändringarna när det gäller klampning, kvarhållande och sanktionsavgifter har fungerat. Vi har ansett att det är för tidigt att dra de slutsatserna efter mindre än ett år. Därför kommer de senare.

Vi tittar på många olika delar. Om den holländska modellen har vi hittills sagt att vi inte riktigt tror att den är verkningsfull. Det är också med hänvisning till det jag inledde med. De regler som gäller på arbetsmarknaden ska vara så generella som möjligt.

Det finns flera idéer. Det handlar om bemanningsföretag, F-skattsedel och korta anställningsformer. Vi behöver överlag se över om de regler vi har är tillräckliga. Vi är definitivt beredda att titta vidare på det.

Frågan om socialt protokoll har både parlamentsledamöter och den svenska regeringen tittat på. Det gäller att hantera de frågorna på ett sådant sätt att vi inte kör huvudet i väggen gentemot EU och därmed inte kan komma tillbaka och få ett bra regelverk.

Det handlar om att agera på ett sådant sätt att inte det bästa blir det godas fiende. Det handlar om att hitta framkomliga vägar där vi kan övertyga EU om att ta steg i rätt riktning.

Sammantaget hoppas jag att diskussionen om detta och att uppmärksamma frågan, så som bland annat Transportarbetarförbundet gör, bidrar till att skapa en medvetenhet om att vi har något i Sverige som mest av allt påminner om slavhandel.

Anf. 6 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Tack, infrastrukturministern! Vi är överens på flera områden. Det är så viktigt att detta lyckas. Det är en sorts test för en regering som kallar sig röd. Tar man detta på allvar eller inte? Ser man till att löntagarnas rättigheter skyddas? Chaufförerna runt om i Sverige har rätt att begära att man ordentligt tar tag i detta. Det är komplext, och det är flera områden. Men det måste kunna fixas.

Man kan också se det så här: Om vi tillåter att åkerinäringen faller ned i ett moras av utnyttjande, skattefusk och oseriöst företagande, vilken blir nästa bransch där det sker? Om vi stoppar det i åkerinäringen och vänder utvecklingen är det också ett skydd för hela den svenska arbetsmarknaden. Därför är det så viktigt att ta tag i detta.

Det är väldigt positivt att ministern så tydligt säger att hon förväntar sig att statliga företag föregår med gott exempel. Jag hoppas att de statliga företagen lyssnar och att fackföreningarna i dem granskar hur företagen gör. Det är inte alltid så att de statliga företagen ser till att deras transporter sker med företag som behandlar de anställda väl och har kollektivavtal och att de ser till att det inte fuskas på den svenska arbetsmarknaden. Det är ett bra besked. Det är någonting som man inte behöver vänta på lagändringar för att göra, utan det kan man göra här och nu.

När det gäller hela problemet med att oseriösa företag växlar mellan olika former av F-skatt, utländska bemanningsföretag och svenska bemanningsföretag är risken att om en lucka täpps till använder de bara ett kryphål i regelverket. Det är detta som är den holländska modellens styrka. De säger att om man bedriver ett åkeri i landet ska man ha chaufförerna anställda, och de ska ha rimliga villkor. Är det en arbetstopp och man måste ta in fler finns det regler för det så att de också har goda villkor.

Det är rimligt att genomföra den holländska modellen i Sverige. Risken är annars att vi täpper till ett kryphål, och sedan fortsätter de oseriösa företagen bara på ett annat sätt. De drar det i långa rättsprocesser och låter tiden gå. Under tiden utnyttjas fattiga stackars chaufförer från Makedonien, Bulgarien och Litauen hänsynslöst längs våra vägar. För mig är det en fråga om att de är värda sjysta villkor. De är värda lika hög lön och lika bra behandling som deras svenska arbetskamrater är. Det handlar om att vi inte ska ställa löntagare från olika länder mot varandra med allt det dåliga det innebär i ett samhälle som vårt.

Egentligen handlar frågan om socialt protokoll i EU även om detta. Jag önskar att Sverige kunde gå i bränschen för att vända på den primitiva marknadslogik som är grunden för EU-fördraget. För EU är det viktigare att företag fritt får flytta arbetskraft än att man behandlar arbetskraften väl. Det är grundprincipen att man ser på löntagare och deras rättigheter som en vara på en marknad som är en stor del av problemet. En del är Laval-domen och att man inte får kontrollera ordentligt om företagen fuskar eller inte.

Ett socialt protokoll skulle vända på det. Det skulle säga: Du är välkommen att jobba i ett annat land – det tycker jag är viktigt att slå fast – men du ska behandlas minst lika bra som löntagarna i det landet. Nu förhandlar Storbritannien om en annan typ av undantag från EU-fördraget. Jag kan inte förstå varför Sverige inte passar på och samtidigt driver dessa frågor.

Jag vill påminna om att ni före valet lovade: Vi kommer att kräva ett socialt protokoll i EU. Gör det! Ni lovade också före valet: Vi ska driva den holländska modellen. Gör det! Gör ni det kraftfullt kan man lösa detta och vi kan se till att vända en mycket dålig utveckling på arbetsmarknaden i hela Europeiska unionen.

Anf. 7 DANIEL SESTRAJCIC (V):

Herr talman! Jag är glad att Anna Johansson påpekar att utredningen om beställansvaret ska redovisas redan i början av nästa år. Jag återkommer med frågan: När finns ett kraftfullt beställansvar på plats?

Jag vill också följa upp frågan. Om vi är överens om att det är en av de viktiga frågorna: Är det viktigt att den som faktiskt har gjort beställningen, det vill säga slutkunden, kan få kraftiga påföljder och hållas ansvarig för sin beställning så att det fungerar fullt ut?

Jag vill ta upp en punkt till i diskussionen. Det handlar om bristen i registrering av företag som verkar i Sverige. Skatteverket påtalar detta problem och säger att ett av de största problemen är att det inte finns någon registrering av alla företag, utländska och svenska, som verkar i Sverige.

De påpekar att Arbetsmiljöverkets utstationeringsregister som är helt frivilligt, där man ska anmäla sig frivilligt och som saknar kontroller och sanktioner, inte fungerar. De uttrycker det så här: Det skulle till och med kunna vara så att Kalle Anka kan anmäla sitt företag Ankeborg transport AB utan att någon över huvud taget skulle kunna reagera.

Jag ser inte att regeringen har tagit några initiativ eller gjort någonting på detta område. Jag skulle vilja fråga ministern om ministern avser att ta ett initiativ som innebär att alla företag som verkar i Sverige, utländska eller svenska, kan finnas i ett sådant öppet register med transparens och tydlighet.

Anf. 8 EMMA WALLRUP (V):

Herr talman! Precis som Jonas Sjöstedt tidigare sa bör vi som rödgröna och röda aktörer ställa de möjliga kollektivavtalskrav som vi kan i Sverige. Det är lite märkligt att säga att vi inte ska särskilja en enskild bransch när det är en sådan central fråga för en röd regering att säkra kollektivavtalen. Om vi skulle göra det skulle det kunna vara en hävstång gentemot EU, och vi skulle kunna få flera länder att gå efter, precis som Holland nu är en hävstång för oss att använda i debatten. Det är märkligt att regeringen inte tänker annorlunda här. Jag hoppas att den tänker om.

Jag kommer in på miljöfrågan igen. Vi skulle kunna nå miljömålen mycket bättre på flera sätt om vi ställde högre krav. I dag åker många lastbilar ofyllda på grund av att det är så billiga kostnader för de utländska transporterna. De svenska lastbilsåkarna har högre miljökrav och en högre miljöprestanda på sina lastbilar. Om man skulle gynna dem skulle det också vara bra för miljön.

Här skulle de statliga företagen, som Jonas Sjöstedt nämnde, kunna gå före och direkt här och nu börja beställa bra transporter från Sverige med rimliga arbetsvillkor och kollektivavtal. Jag vill fråga infrastrukturminister Anna Johansson hur hon ser på det och hur man skulle kunna styra dem för att gå i den riktningen. Jag hoppas att arbetet kommer att gå vidare i frågan och att man försöker att driva på så mycket som möjligt. Det är en stor utmaning att komma till rätta med lastbilstransporterna i Sverige. Det

är där de stora klimatutsläppen har ökat. Det är väldigt sorgligt med denna press på både arbetsmiljö och miljö.

Anf. 9 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag skulle vilja börja den här repliken med att säga att vi också ska vara noga med att uppmärksamma de seriösa företag som verkar på denna marknad i Sverige. De jobbar ganska hårt för att kunna upprätthålla sjysta villkor och leverera tjänster av hög kvalitet till precis de rimliga villkor som vi efterfrågar och med stor miljöhänsyn.

Jag tror att det finns en fara med att enbart tala om problemen i branschen. Det ger intrycket av att det inte finns några seriösa åkare, och det gör det verkligen. Jag har träffat flera av dem, som beskriver precis denna svåra konkurrens från de mindre seriösa men också sitt eget arbete. Det går att konkurrera också genom att erbjuda en produkt av hög kvalitet. Jag vill framhålla detta.

Det finns en poäng i till exempel märkningen Fair Transport, som flera ägnar sig åt. Där finns en möjlighet när vi talar om beställaransvar att underlätta för transportköpare att välja en sjyst transport och miljövänlig transport.

Vi har flera utmaningar på området. Det handlar om att upprätthålla sjysta villkor inom en bransch för arbetstagare, och det handlar om att upprätthålla sjysta konkurrensvillkor där man inte konkurrerar med sämre löner och villkor och genom att smita undan sitt skatteansvar utan genom att erbjuda en bra produkt, innovation och utveckling.

Vi har också en utmaning i och med att hela transportsektorn behöver minska sin negativa klimat- och miljöpåverkan. Alla dessa delar går att fånga i samma typ av regelverk. När vi till exempel nu arbetar med att införa en vägslitageskatt är tanken att uppnå flera av målen samtidigt. Det gäller att få en kostnad som gör att man bär sina egna kostnader, att vi får en bättre möjlighet att kontrollera transportererna när det gäller hur långt man kör och vilotider och att det blir en miljöstyrande effekt.

Sammantaget tror jag att denna förändring tillsammans med beställaransvaret och ytterligare åtgärder kommer att ta oss mot en situation där vi får en bättre ordning på marknaden.

Med detta sagt vill jag ändå framhålla att detta inte är den enda bransch som har dessa eller likartade problem. De finns i ganska många branscher. Det innebär att jag tror att vi ska undvika att ha särslagstiftning för vissa branscher när det gäller generella arbetsmarknadsregler som handlar om anställningsformer och annat, som rimligen bör vara desamma oavsett var man befinner sig på arbetsmarknaden.

Jag tror att det finns mycket att hämta i samverkan mellan myndigheter när det gäller att kontrollera och säkerställa från både Skatteverket och andra att man sätter åt dem som inte följer regelverket. Detta har vi sett inte minst i restaurangbranschen. Det innebär både att staten får in sina skatteintäkter och att man kan stävja den illojala konkurrensen.

Här finns mycket kvar att göra, men det är regeringens absoluta ambition att få en förbättring på området. Vi behöver en sund åkerinäring i Sverige, och vi behöver en sund åkerinäring i Europa. Med de åtgärder som regeringen nu har vidtagit och kommer att vidta kommer vi att ta stora steg

i den riktningen. Sverige påverkar EU. Kommissionären säger nu att sociala villkor i branschen är viktiga. Det har ingen därifrån sagt tidigare, och jag tror att Sveriges påverkan har haft en viss betydelse.

Prot. 2015/16:35
27 november

Svar på
interpellationer

Anf. 10 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Jag vill tacka infrastrukturministern för debatten och för svar som går i rätt riktning. Jag hoppas att det också blir handling som går i rätt riktning som är genomförd före nästa val.

Jag håller med om att de goda åkerierna ska nämnas. Det finns många sådana i Sverige, men de kämpar för sin överlevnad i dag. Det är de som ska vara vinnarna – de som behandlar sina anställda bäst, de som har det bästa miljöarbetet och de som är mest långsiktiga och investerar. Det är precis det som uppskärpningar på området skulle leda till: att de bästa blir vinnare. Nu är det de sämsta, fuskarna, som tar hem storkovan. Därför kan inte arbetet vara frivilligt, utan det måste vara regler som gäller alla på hela marknaden.

När det gäller beställaransvaret håller jag med om att det är avgörande. Det bör gälla fler branscher. Byggbranschen är ett typexempel där motsvarande diskussion pågår. Det är inte ett hinder att skärpa flera branscher samtidigt när det gäller detta område.

När det handlar om F-skatt och bemanningsföretag, som är ett av de stora kryphålen, tror jag att man måste se att åkeribranschen har särskilda problem och att det därför finns särskilda motiv för att genomföra den holländska modellen även i Sverige. Jag uppmanar regeringen: Genomför den holländska modellen även här! Det skulle undanröja så många problem samtidigt, och det skulle göra att många av de oseriösa aktörerna måste skärpa sig ordentligt. Det måste ske före valet.

Frågan om socialt protokoll i EU är en avgörande fråga inte bara för arbetsmarknaden i Sverige. Om fler länder driver detta och vi får det att bli verklighet kommer framför allt löntagarna i de länder som är de mest utsatta att vinna mest. Det är löntagarna i Litauen, i Rumänien och i andra länder som skulle vinna mest på att Sverige driver frågan om ett socialt protokoll i EU. Därför uppmanar jag er: Ta den fajten! Låt inte den vara under mandatperioden. Gå in och ta den nu när möjligheten finns!

Anf. 11 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Ja, vi ska ta fajten. Men vi ska inte göra det på ett sätt så att vi riskerar att förlora det slaget och därmed förlora kriget, utan vi ska agera på ett sätt så att vi faktiskt förändrar villkoren till det bättre på riktigt. Det handlar om att se vilka förutsättningar som finns i EU i dag att driva på för ett socialt protokoll som vi kan få med oss fler medlemsstater på, vilket gör att det blir genomfört. Att bara ta fajten och förlora kommer ingen att bli gladare av. Det kommer bara att flytta tillbaka våra positioner.

Därför arbetar vi nu ganska intensivt, inte minst Ylva Johansson inom sitt område och jag inom transportområdet, på att föra samtal med fler medlemsstater. Det är klart att det finns länder som uppfattar Sveriges hållning i frågan som protektionistisk. Man tror att vi i första hand vill skydda svenska åkerier från utländsk konkurrens. För oss är det inte detta det handlar om; vi välkomnar en öppen konkurrens. Men den ska ske på lika och sjysta villkor. För oss är det detta det handlar om.

Prot. 2015/16:35
27 november

Svar på
interpellationer

Jag tror att vi behöver informera en del medlemsstater om hur deras medborgare blir behandlade i Sverige till följd av att vi inte har tillräckligt kraftfulla redskap för att säkerställa sjysta arbetsvillkor i åkeribranschen.

Vi kommer att fortsätta arbetet. Vi kommer naturligtvis att titta på alla de möjligheter som står till buds. Men vi kommer inte att genomföra förändringar som bara blir plakatpolitik, som vi inte tror leder framåt eller som vi tror kan föra med sig andra, mer negativa, effekter. Jag tror också att vi behöver titta på både de generella åtgärderna över hela arbetsmarknaden och de mer specifika för denna näring.

Jag hoppas att vi får ny interpellationsdebatt i ämnet om ett år eller så, då vi kan se att vi har tagit steg framåt och ser en förbättring på området.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2015/16:192 om grönare sjöfart

Anf. 12 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Emma Wallrup har frågat mig om jag avser att ta initiativ för att erfarenheterna från Norges medvetna satsning på en grönare sjöfart även kommer att återspegla sig i åtgärder för förverkligande av visionen i den svenska maritima strategin samt om jag avser att verka för att en nationell målsättning antas för att minska svensk sjöfarts klimatpåverkan.

Norge har under ett antal år tagit en rad initiativ för att stödja miljöinvesteringar inom sjöfartsområdet. Vi följer löpande det arbete som sker i andra länder, inte minst i våra nordiska grannländer.

Regeringen har i den maritima strategin som presenterades i augusti lagt fast en vision för utvecklingen av de maritima näringarna, däribland sjöfarten. Visionen bygger på en hållbar utveckling såväl ekonomiskt och socialt som miljömässigt för sektorn som helhet.

För att nå en hållbar utveckling är det nödvändigt att även sjöfarten, som i grunden är ett energieffektivt sätt att transportera gods med relativt låga utsläpp av växthusgaser, ytterligare minskar sina utsläpp. Svenska rederier ligger i många delar i framkant när det gäller utvecklingen av ny teknik för att minska utsläppen.

Sverige bedriver också ett aktivt arbete inom ramen för Internationella sjöfartsorganisationen, IMO, för att minska sjöfartens miljöpåverkan på både luft och vatten. Detta är ett viktigt arbete, inte minst mot bakgrund av sjöfartens globala karaktär och för att de som är föregångare inom miljöområdet ska kunna dra nytta av de investeringar och den utveckling som nu sker.

Den strategi som regeringen presenterat är tänkt att utgöra grunden för ett fortsatt arbete med utvecklingen av de maritima näringarna inom området, och arbete med de aktuella frågorna pågår inom Regeringskansliet.

Anf. 13 EMMA WALLRUP (V):

Herr talman! Sjöfarten är liksom järnvägen ett energieffektivt transportslag, inte minst för våra godstransporter. Den transporterar en stor del av allt gods som importeras och exporteras i Sverige och har stor betydelse

för godsflödet inom landet. Sjöfartsnäringen står för nästan 40 procent av de transportererna.

För att uppnå ett ekologiskt hållbart transportsystem krävs enligt Vänsterpartiet både en satsning på att gynna mer sjöfart för att få en övergång från lastbilstransporter, som vi talade om här tidigare, och att vi jobbar med sjöfartens utsläpp och tar fram renare teknik inom sjöfarten.

Ett omfattande utredningsarbete har tidigare genomförts i syfte att stärka sjöfartens konkurrenskraft. Regeringen antog i år *En svensk maritim strategi – för människor, jobb och miljö*. Strategin är ett inriktningsdokument med en vision. Vi hoppas nu att det kommer fram konkreta åtgärder i den här strategin som verkligen leder oss framåt.

Jag hade förmånen att för några veckor sedan tillsammans med Sjöfartsforum arrangera ett intressant seminarium här i riksdagen om Norges gröna kustfartprogram. De har jobbat konkret med fem olika utvecklingsprogram där man har utvecklat ny teknik, haft tydliga mål och jobbat tillsammans med näringen och kommit långt.

Jag undrar om regeringen och infrastrukturministern tänker titta närmare på det här lite mer konkret för att komma längre. Det är en jättestor utmaning vi har framför oss när det gäller att stärka sjöfarten. Det handlar bland annat om att låta den bli lika konkurrenskraftig som järnväg och lastbil. Där skulle man till exempel kunna titta på farledsavgifterna som är orättvisa, för trots att det inte finns någon infrastruktur att underhålla ska farledsavgift betalas.

På samma sätt skulle man behöva titta på en strategi för att stärka hamnarna och jobba med prisbilden där. Det finns många mindre fartyg som inte har råd att stanna i hamnarna för att lossa där, därför att det är dyrt. Det skulle man behöva se över för att gynna en ökad kustsjöfart, framför allt längs med Sveriges kust i Östersjön.

Min följdfråga till infrastrukturministern handlar om sådana här konkreta åtgärder. Vad behöver vi göra mer för att nå fram till en grön sjöfart, stärka den och föra över mer transporter från lastbil till sjöfart? Det är oerhört viktigt att, som vi talade om tidigare, minska lastbilstransporterna för att nå klimatmålen.

Anf. 14 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Det är viktigt att stärka sjöfarten av många olika skäl. Dels utgör sjöfarten ett energieffektivt och relativt miljö- och klimatomått hållbart transportsätt, dels finns det faktiskt ledig kapacitet på sjön, medan vi på land på både väg och järnväg har en ganska begränsad kapacitet och på flera håll slår i kapacitetstaket.

Regeringen har en ambition att jobba vidare med att stärka sjöfarten och se hur vi kan få den att spela en större roll i de godsflöden som sker inom Sverige och mellan Sverige och utlandet, både export och import. Vi har bland annat tagit beslut om att införa tonnageskatt i Sverige, vilket jag tror kommer att påverka näringen mycket positivt.

Vi har den maritima strategin som är ett grunddokument för ett fortsatt arbete. Uppföljningen av den pågår nu, och branscherna går in mer i de delar som är specifika för just dem.

Prot. 2015/16:35

27 november

Svar på

interpellationer

Den maritima strategin är bred i sitt anslag, och jag tror att det är bra, därför att det gör att vi redan i strategin kan se de olika motsättningar som finns mellan mål och hantera dem på ett bra sätt.

Sedan behöver vi också gå vidare för att se hur turism och matproduktion till havs kan utvecklas och hur sjöfarten kan utvecklas vidare. Där pågår nu ett fortsatt arbete med sjöfarten som en egen näring.

Jag tror att det är viktigt att titta på vad Norge har gjort men också på om det finns andra goda exempel som vi kan lära av för att ta de där konkreta stegen framåt. Jag är inte säker på att det i första hand är regeringsinitiativ som krävs, utan en nära samverkan mellan branschens aktörer och myndigheter, forskning och annat kan bidra till en positiv utveckling.

Jag tänker också, precis som jag sa i mitt svar, att det är viktigt att svenska företag redan ligger ganska långt framme när det gäller ny teknik. Det kan vara en konkurrensfördel på en global marknad, och att vi pushar på för att få en bättre miljöanpassning kan innebära att svenska företag kan bli än mer konkurrenskraftiga i ett globalt perspektiv.

Därför är det också viktigt att vi fortsätter arbeta intensivt på den globala arenan, bland annat inom IMO, för att se till att man också får regelverk globalt som säkerställer en hållbar sjöfart för framtiden.

Anf. 15 EMMA WALLRUP (V):

Herr talman! Nu får vi återigen höra det här att vi ska anpassa oss till globala regelverk och initiativ. Jag tror att det finns en stor risk med det. Globaliseringen och avregleringarna har gjort att vi har blivit tvungna att anpassa oss till omgivningen och snarare sänkt våra ambitioner i Sverige.

Sverige som är ett litet land har snarare störst möjlighet att påverka när vi går före och tar egna initiativ, precis om Norge har gjort, där man är ambitiös och kan inspirera andra. Det kan vara en starkare hävstång än att sitta med i större forum och som litet land inte ha en stark röst.

Jag vill uppmana regeringen att se över den maritima strategin så att den blir så radikal att Sverige får ambitiösa mål när det gäller sjöfarten och miljöbiten och ökad sjöfart gynnas.

Det råder stor kapacitetsbrist på landinfrastrukturen, på både järnväg och väg, så sjöfarten behövs verkligen i dag. Till exempel stora skogsvolymerna från norrländska industrier som ska fraktas ned till kontinenten skulle kunna gå till sjöss och därmed minska belastningen på vägarna. Det skulle också kunna göra att man slipper stora investeringar som krävs för olika vägprojekt.

I dag krävs det ganska mycket administration för att frakta gods i Sverige. Det är viktigt att vi har en administration som är funktionell och har miljö- och kvalitetskrav men att vi jobbar för att den här biten ska bli bättre, vilket efterfrågas av den maritima näringen. Det är dock viktigt att behålla kvaliteten trots att man förenklar de bitar som kan förenklas.

Det saknas underlag för hur stora godsflöden som skulle kunna förflyttas från landinfrastrukturen och över till sjöfarten. Det skulle man också kunna utreda lite närmare i den maritima strategin. Det är möjligt att det är på gång. Jag hoppas det, för det känns som en rimlig åtgärd att börja med.

Det är viktigt att ta tag i frågan ordentligt och inte låta det bli en hyllvärmare eller bara något som leder till små åtgärder som förbättrar lite i kanterna. Vi behöver ta de här stora greppen och göra en rejäl utredning av hur vi ska kunna flytta över gods från väg till sjöfart för att både kunna nå våra klimatmål och få större utrymme på landinfrastrukturen.

Anf. 16 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Ibland är det bra att lyssna. Jag tror inte att jag sa att vi ska anpassa oss till globala regelverk i första hand, utan jag sa att vi ska vara med i IMO för att driva på. Det här är en global bransch och en global näring. Det innebär att vi kan och ska gå före och visa på tekniska lösningar och komma med nya innovationer som både innebär miljöförbättringar och möjligheter till goda affärer för svenska företag.

Men vi behöver också en förändring av de internationella regelverken om vi vill nå goda resultat när det gäller miljöpåverkan från sjöfarten. Om vi skulle gå före på ett sådant sätt att det blir ointressant för utländska företag att anlöpa svenska hamnar, så att de i stället bara anlöper hamnar i Kontinentaleuropa och sedan kör lastbil har vi inte uppnått särskilt mycket.

Vi ska naturligtvis gå före. Vi ska visa på och bedriva ett intensivt utvecklingsarbete i samverkan med branschen. Men vi behöver också se till att den globala sjöfarten förändras i en mer klimat- och miljövänlig riktning. Den största andelen sjöfart i världen går ju inte på svenska vatten. Det innebär att vi också behöver arbeta på den globala nivån om vi ska nå världens klimat- och miljömål och en utveckling som gärna får vara långt under 2-procentsmålet. Vi kommer att arbeta globalt inom IMO även i fortsättningen. Vi kommer att trycka på även på andra sätt.

Jag håller med Emma Wallrup; sjöfarten är viktig och har stora möjligheter att gå före på miljöområdet. När den maritima strategin antogs i augusti uttrycktes det också tydligt att den inte är en slutprodukt, i den meningen att vi skulle vara färdiga. Strategin är en plattform utifrån vilken man kan arbeta vidare, utifrån de olika branscher och områden som nämns i strategin. Sjöfarten är en av branscherna och en av de viktigare.

Branschen själv är också angelägen om att arbeta med att stärka sin konkurrenskraft och att utvecklas. Jag tror att det finns goda möjligheter att hitta en fortsatt väg framåt för sjöfarten, för att stärka konkurrenskraften gentemot andra transportslag och för att fungera i en intermodal transportkedja men också för att bidra till minskad klimat- och miljöpåverkan och till våra miljömål.

Anf. 17 EMMA WALLRUP (V):

Herr talman! Det är positivt att infrastrukturministern säger att det inte är på det sättet att vi inte ska gå före utan att vi även ska vara med och driva på i IMO-samarbetet. Men infrastrukturministern sa också att det inte är statens roll att i huvudsak gå in och reglera och styra detta åt rätt håll. Det är lite problematiskt. Då lämnar man nämligen över bollen. Och det leder kanske till att Sverige inte kommer att gå före.

I Norge har staten och näringen samverkat. Det är det som har varit så framgångsrikt. Man har haft en jättenära dialog, utvecklat ny teknik och sett till att stödssystem kommer på plats, just eftersom man samverkar i hög grad. Det borde regeringen titta på och inspireras av.

Jag vill också återkomma till några konkreta bitar. Något som efterfrågas i dag är omlastningsmöjligheter. Man skulle till exempel kunna frakta ett helt set om infrastrukturen var bättre och man hade större möjligheter till omlastning till just järnväg. Vi behöver tillgodose behoven när det gäller att lasta om både till järnväg och till sjöfart.

Det finns forskargrupper som forskar på just lastbilstrafik. De påtalar att man på Trafikverket är mer mån om att bygga nya motorvägar än att säkra strategiska noder där omlastning till sjöfart och järnväg gynnas. I samband med den här interpellationen vill jag lyfta fram att det är bra om infrastrukturministern håller koll på det och kanske har en dialog med Trafikverket och trafikplaneringen där, för att trycka på i den riktningen.

Anf. 18 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Nu är det inte riktigt på det sättet att Trafikverket självsvalt bestämmer om det ska byggas motorvägar, järnvägar eller någonting annat. Det bygger på politiska beslut. Vi förbereder just nu för nästa nationella plan som det ska fattas beslut om 2018. En viktig inriktning kommer att vara en omställning av transportsystemet. Med den tillgodoser vi både behovet av rörlighet och minskad klimat- och miljöpåverkan från transportsektorn.

Jag tycker, precis som jag har sagt i tidigare inlägg, att det är viktigt att vi har samverkan mellan staten och de aktörer som finns på sjöfartens område och att vi tittar på de goda exempel som finns. I den frågan finns det en total överensstämmelse mellan interpellanten och regeringen. Jag tycker också att det är viktigt att vi har regelverk som främjar och pushar på för en positiv utveckling. Men jag tror att det finns delar som staten inte nödvändigtvis behöver vara särskilt involverad i. Det handlar om att näringen själv tar initiativ. Men det innebär inte att staten inte ska göra sin del.

Det är absolut spännande att se vad som görs i Norge. Men det finns också exempel i andra länder som vi kan lära av. Svenska företag och svensk sjöfartsnäring har också många goda idéer och har gjort mycket bra som andra säkert kan lära av. Det internationella utbytet och att lära sig av best practice kommer att vara en viktig del av det framtida arbetet med att påverka också på den globala nivån.

Jag ser fram emot en positiv utveckling även för sjöfarten, när det gäller att frigöra kapacitet på land men också att bidra till klimat- och miljömålen.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2015/16:178 om en oberoende utvärdering av Sveriges engagemang i Afghanistan

Anf. 19 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Ärade ledamöter! Hans Linde har frågat mig vilka initiativ jag avser att ta för att utvärderingen av Sveriges insatser i Afghanistan ska bli oberoende samt vilka initiativ jag avser att ta för att regeringen ska förverkliga en vitbok om Sveriges insatser i Afghanistan.

Utvärderingen genomförs av en särskild utredare som har stöd av ett sekretariat bestående av två personer. Utredningen är en fristående myndighet och verkar således självständigt i förhållande till regeringen, utifrån det uppdrag som har givits i kommittédirektivet.

För att kunna skapa en oberoende bild är det viktigt att utredningen inhämtar synpunkter och fakta från flertalet olika aktörer, organisationer och myndigheter. Detta framgår av de direktiv som regeringen har utarbetat. Utredningens uppdrag är därför att brett konsultera myndigheter och civilsamhälle som har genomfört verksamhet i Afghanistan och haft kontakt med de svenska insatserna. Detta kommer bland annat att ske genom öppna utfrågningar.

När det gäller frågan om vitbok fäster regeringen stor vikt vid att utvärdera den samlade insats som har utförts av svenska myndigheter, och organisationer på uppdrag av dessa, i Afghanistan under åren 2002–2014.

Utredarens uppdrag är att redogöra för den samlade insatsens målsättningar och resultat. Där så är möjligt ska utredaren redogöra för effekter av insatsen på det afghanska samhället samt beskriva och analysera hur styrning, samordning och samverkan har fungerat mellan insatsens olika delar över tid. Utredaren ska slutligen lämna rekommendationer utifrån de slutsatser som har dragits. Kvinnors roll, rättigheter och deltagande kommer att beaktas i redogörandet för insatsens effekter.

Regeringen har, utöver denna utredning, den 1 oktober fattat beslut om att ge Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, i uppdrag att analysera hur det svenska deltagandet i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan, ISAF, under perioden 2002–2014 har påverkat Försvarmakten och dess verksamhet. FOI ska beskriva hur det svenska ISAF-deltagandet har påverkat Försvarmakten som helhet och hur den samlade militära förmågan har utvecklats över tid. Personal- och materielfrågor är centrala att få belysta.

Det kan även bli aktuellt med uppdrag till Sida och andra myndigheter att genomföra ytterligare relevanta analyser och utvärderingar för den aktuella perioden.

Sammantaget är det regeringens tydliga uppfattning att den nu pågående oberoende utredningen och den särskilda analysen som FOI har fått i uppdrag att genomföra kommer att ge en god bild av Sveriges omfattande och långvariga engagemang i Afghanistan samt specifikt hur det svenska ISAF-deltagandet har påverkat Försvarmakten och dess verksamhet. Det arbete som nu bedrivs med att belysa olika områden och frågeställningar möjliggör tillvaratagande av de erfarenheter som har skaffats över tid och att viktiga lärdomar kan presenteras för framtida bruk.

Anf. 20 HANS LINDE (V):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesministern för svaret.

Bakgrunden till min interpellation är uppenbar. Sveriges militära insats i Afghanistan är den mest omfattande internationella insats som vårt land har genomfört i modern tid. Sverige deltog i 13 år i den Natoleda militära insatsen i Afghanistan. Drygt 9 000 svenskar har deltagit och tjänstgjort inom ISAF.

Det här är ett bidrag som har kostat de svenska skattebetalarna mer än 10 miljarder kronor. Men det har också varit en insats som har varit oerhört kostsam i människoliv.

Det har samtidigt varit en av de mest kontroversiella och omdiskuterade militära insatser som Sverige har gjort. Fram till 2001 och beslutet att skicka svenska soldater till Afghanistan hade vi en tradition i Sverige och i Sveriges riksdag att alla beslut i den här kammaren att skicka svenskar utomlands i militära insatser skulle fattas med konsensus, i total enighet. Med Afghanistaninsatsen frångick man den principen, och vi har också nästan varje gång den här frågan behandlats i riksdagen haft reservationer.

Den oenighet som har funnits här i kammaren har också funnits ute i samhället, hos svenska folket. Vi har sett under de här årens gång att det folkliga stödet i Sverige för insatsen kontinuerligt har sjunkit. Under de sista åren som Sverige deltog i ISAF fanns det flera opinionsmätningar som visade på att en majoritet av svenska folket, bland annat en majoritet av Socialdemokraternas väljare, ville att trupperna skulle tas hem.

Parallellt har vi haft ett mycket omfattande och växande bistånd till Afghanistan. Förra året gick Afghanistan om Tanzania och Moçambique som det land som Sverige bedriver det mest omfattande utvecklingssamarbetet med. Men det är tydlig skillnad i fråga om hur man har hanterat biståndet och de militära insatserna.

När det gäller biståndet har vi sett att man ständigt har ökat kraven på att redovisa resultat. Man har ökat kraven på revision. Pappersarbete och administration har ökat.

Samtidigt har man aldrig ställt några krav på Försvarsmakten att redovisa sina resultat. Samtidigt som biståndet utvärderats på längden och tvärens varje år har man hittills inte gjort en enda utvärdering av den militära insatsen.

I dag kan vi se att samtidigt som biståndsorganisationerna tar fram ambitiösa strategiska planer och detaljerade resultatmatriser har det aldrig presenterats några tydliga, mätbara mål för den svenska militära insatsen i Afghanistan.

Därför är frågorna i dag tyvärr alldeles för många. Vad har den militära insatsen egentligen uppnått? Vad har konsekvenserna varit av de olika militära strategier man har valt genom åren? Hur har den så kallade civilmilitära samverkan med civila biståndsorganisationer och andra civila aktörer påverkat biståndsorganisationernas möjligheter att verka i landet? Men viktigast av allt: Vad kan vi lära av åren i Afghanistan inför framtida beslut om nya insatser?

Regeringen beslutade i juli att tillsätta en utredning för att utvärdera den samlade svenska insatsen i Afghanistan 2002–2014. Men medan länder som Danmark, Norge och Nederländerna har valt att tillsätta stora, ambitiösa kommissioner som har fått omfattande resurser till sitt förfogande och inkluderat oberoende forskare har den svenska regeringen valt en annan väg och i stället tillsatt en enmansutredning under en socialdemokratisk trotjänare.

Min fråga till utrikesministern blir därför varför regeringen inte gjorde som Nederländerna och tillsatte en oberoende kommission under ledning av en oberoende och fristående forskare. Varför gjorde man inte som Norge, som tillsatte ett ”utvalg” med en bred samling experter inom norsk försvars- och säkerhetspolitik, freds- och konfliktforskning, utvecklingspolitik, folkrätt och humanitära frågor?

Anf. 21 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Ja, ärade ledamöter, det är riktigt att Sveriges insatser i Afghanistan är ett av de största utrikes-, säkerhets- och biståndspolitiska åtaganden som Sverige har gjort. Jag tycker ändå att vi ska kunna säga att vi är stolta över det svenska engagemanget för Afghanistan.

Genom tillsättandet av en utvärdering av Sveriges samlade engagemang vill vi, precis som vi har gjort utfästelser om tidigare, granska hur vi har arbetat och dra lärdom av olika aspekter på arbetet. Vi hoppas att det också ska ge lärdomar inför framtida insatser.

Tone Tingsgård utsågs i somras till utredare. Hon är tidigare riksdagsledamot och har bred erfarenhet av försvars- och utrikespolitik. Hennes bakgrund som riksdags- och försvarspolitiker med de kunskaper och insikter det för med sig är mycket värdefull för hennes nuvarande uppdrag. Jag måste säga att hon ses som en erfaren person med integritet. Hittills har vi inte hört några invändningar mot henne som person – tvärtom tror jag att hon har ett gott stöd för att utföra den här uppgiften.

Jag såg som ett exempel att arbetet i Nederländerna leds av en professor i antropologi. Jag säger ingenting om professorer, särskilt inte i antropologi, men jag tror att för en sådan här utredning kan det vara en fördel att man kan någonting om försvars- och säkerhetspolitik och även någonting om politik.

Vi har angett i kommittédirektiven hur och med vilka metoder Tone Tingsgård ska arbeta som självständig, oberoende utredare. Avsikten är just den att vi ska kunna få en bild av hur det här samarbetet har sett ut, av det samlade sammanhanget och av hur både målsättning och resultat ser ut. Att utreda hur styrning, samordning och samverkan har fungerat över tid ingår också i direktiven, liksom att lämna rekommendationer utifrån det.

Vår utredningstradition är sådan att vi kan skryta över den. Vi har vana vid att arbeta med utredningar. Enmansutredningar har en särskild ställning, men arbetssättet är öppet och inkluderande.

Jag är övertygad om att utredaren kommer att göra ett utmärkt jobb. Regeringen har inget inflytande över utredningen, utan den är en oberoende myndighet.

Låt mig, herr talman, ta tillfället i akt att säga några ord om Sveriges fortsatta omfattande engagemang i Afghanistan genom både myndigheter och enskilda civilsamhällesorganisationer, till exempel Svenska Afghanistanstankommittén.

Vi vet ju att den svenska militära närvaron har reducerats, men det civila utvecklingsarbetet har ökat. Sverige bidrar till insatser inom demokrati, jämställdhet, mänskliga rättigheter och så vidare med särskilt fokus på kvinnor och barn.

Under förra året gick över 700 miljoner kronor till Sveriges bilaterala utvecklingssamarbete med Afghanistan. Därtill kommer vårt humanitära bistånd och vår rådgivning och utbildning för de afghanska säkerhetsstyrkorna.

Vi hoppas att den utredning som vi nu har satt igång ska ge oss lärdomar som blir användbara både i det fortsatta engagemanget i Afghanistan och i andra länder. Jag är övertygad om att vi har en utmärkt utredare som kommer att göra det här på ett brett och inkluderande sätt.

Prot. 2015/16:35
27 november

Svar på
interpellationer

Anf. 22 HANS LINDE (V):

Herr talman! Inför den här diskussionen med utrikesministern gick vi från Vänsterpartiet in och tittade på hur andra länder som har deltagit i ISAF har genomfört sina utvärderingar. Vi tittade på Norge, Danmark, Nederländerna och flera andra länder.

Jag förutsätter att regeringen gjorde detsamma innan man beslutade om sin egen utvärdering. Någonstans måste man ha suttit på Utrikesdepartementet, tittat på de norska, nederländska och danska modellerna och sagt: Nej, vi ska inte vara riktigt så ambitiösa. Vi sänker ambitionsnivån och gör en mindre utvärdering.

Jag måste säga att det är att beklaga, för jag tycker att eftersom det här har varit en sådan omfattande insats förtjänar den också en omfattande utvärdering.

I måndags träffade jag en av de forskare som ingår i den norska utredningen. Jag träffade Kristian Berg Harpviken, som är direktör för Prio, Peace Research Institute Oslo. Han är en av de forskare som ingår i den norska kommissionen som ska utvärdera Norges Afghanistanpolitik. Jag hade möjlighet att tala med honom om hur de lägger upp sitt arbete.

Man har tillsatt en kommission på tio personer. Majoriteten av dem är precis som Berg Harpviken oberoende forskare. Man har ett sekretariat på fem personer. Man har redan genomfört en rad utlandsresor, bland annat till Washington men också till Kabul, till Afghanistan. Man har genomfört över 250 djupintervjuer i det här arbetet.

Det är klart att om man väljer att lägga sig på en annan ambitionsnivå kommer också resultatet att bli ett annat. Jag har svårt att se att en ensamutredare kan genomföra ett lika ambitiöst arbete som en kommission på tio personer.

Men allvarigare är att jag har svårt att se att en före detta ledamot i Sveriges riksdag och medlem av Socialdemokraterna kommer att ha samma trovärdighet när hon presenterar sina resultat som en oberoende kommission har som domineras av oberoende forskare.

Jag ska vara ärlig: Jag har inga invändningar mot Tone Tingsgård som person. Jag har inga synpunkter på hennes arbete. Jag har heller inte hört någon annan ha det.

Problemet är bara att Tone Tingsgård, den som har tillsatts som ensamutredare, var vice ordförande i försvarsutskottet 1998–2006. Hon var ledamot i det sammansatta utskott som gång på gång beslutade att förlänga den svenska militära insatsen i Afghanistan. Tone Tingsgård är en av de svenska politiker som är ytterst ansvarig för den militära insatsen i Afghanistan.

Jag tycker inte att det i grunden är lämpligt att en politiker, oavsett vem det är och oavsett vilken partibeteckning man har, som ytterst är ansvarig för besluten sedan ska utvärdera sina egna beslut.

Tänk om vi hade gjort motsvarande med det svenska biståndet! Jag tror inte att någon vid Sida, inom politiken eller i en revision hade accepterat att till exempel en tidigare generalsekreterare för Svenska Afghanistankommittén ensam skulle utvärdera Svenska Afghanistankommitténs bistånd. Därför måste jag fråga om utrikesministern verkligen tycker att det är en lämplig modell att en politiker ensam ska utvärdera beslut som hon själv är ytterst ansvarig för?

Jag vill understryka att det inte bara är jag som tagit upp dessa frågor. Jag vet att utrikesministern har blivit uppvaktad av en rad svenska biståndsorganisationer som är aktiva i Afghanistan. I januari skickade Svenska Afghanistankommittén, Läkare Utan Gränser, Kvinna till Kvinna och Svenska Freds ett brev till utrikesministern där de skrev: ”Avgörande för utvärderingens trovärdighet är också att den genomförs av en oberoende utvärderare. En förebild kan hämtas från Norge där en bred oberoende utvärdering har påbörjats.”

Jag måste fråga utrikesministern: Varför valde ni att inte lyssna på de svenska biståndsorganisationerna? Varför valde ni att inte lyssna på Svenska Afghanistankommittén, som verkat i Afghanistan under 35 år?

Anf. 23 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Det är en oberoende utvärdering. Den görs av en utredare som har en självständig ställning. Tone Tingsgård lämnade försvarsutskottet i oktober 2006, samtidigt som ISAF expanderade till att täcka en större del av Afghanistan. Hon lämnade riksdagen i oktober 2010. Hon var inte delaktig i de beslut som fattades under den senare delen av ISAF, då den svenska närvaron var störst och som huvuddelen av utredningen förstås ska inrikta sig på.

Efter att regeringen utformat kommittédirektivet har den inte något inflytande över utredningen. Det är en oberoende myndighet. Det som står i direktivet är att utredaren ska bedriva arbetet i nära samarbete med Försvarsmakten, Sida, Polismyndigheten och andra berörda myndigheter. Informationsinhämtning ska ske genom granskning av dokumentation, enskilda intervjuer, öppna frågestunder. Det ska förankras brett, och det civila samhället och forskarsamhället ska inkluderas tidigt i processen.

Säg inte att vi inte kan utredningar! Det är vi bra på, och vi litar på att det blir en bred och inkluderande utredning. Arbetssättet ska vara just sådant. Här beskrivs i detalj hur utredaren ska ta del av alla erfarenheter och samverka och samarbeta med alla berörda aktörer i området. Sedan är det bra att utredningen har en internationell utblick och följer det som pågår i andra länder.

Vi kan diskutera i all evighet vad vi skulle ha valt. Norge har ett sätt att arbeta, och Nederländerna har ett annat sätt. Vi måste bygga på det som är våra traditioner och på att de som vi tycker är duktiga personer ska göra jobbet. Jag tror att politisk erfarenhet från försvars- och säkerhetspolitik är en bra kvalifikation för att ta sig an dessa frågor.

Jag utgår ifrån, och vi vet, att utredningen kommer att jobba på ett öppet sätt. Här finns ett stort intresse av insyn och interaktion med alla dem som är intresserade och engagerade i frågan. Jag är övertygad om att vi kommer att få se det. Det är rätt tid att göra utvärderingen. Afghanistan är fortfarande aktuellt på många sätt. Vi har många flyktingar därifrån. Den afghanske presidenten kommer på besök inom kort så att vi får diskutera läget i landet.

Jag är övertygad om att det kommer att bli en nyttig och värdefull utredning, och jag har fullt förtroende för Tone Tingsgård.

Anf. 24 HANS LINDE (V):

Herr talman! Jag skulle vilja återkomma till en fråga som jag lyfte fram i min interpellation och som jag inte riktigt tycker att jag fått svar på. Det är frågan om en vitbok.

År 2013 beslutade Socialdemokraterna på sin kongress uttryckligen att en vitbok – man använde just det begreppet – skulle tas fram vad gällde den svenska Afghanistaninsatsen. För ett år sedan, den 2 december, skrev försvarsministern en debattartikel där han uttryckligen sa att det skulle bli en så kallad vitbok.

När jag läser direktiven till utvärderingen finns där inte längre några som helst skrivningar om en vitbok. Det finns inget formellt uppdrag att ta fram en vitbok. Därför blir frågan till utrikesministern varför regeringen backat från kravet på att det ska tas fram just en vitbok.

Sedan måste jag erkänna att vi från Vänsterpartiets sida nog hade hoppats och trott att det skulle bli en annan form av utvärdering, en annan modell, en större grad av oberoende, ett större deltagande och att mer resurser skulle avsättas till den viktiga utvärderingen. Det viktigaste för oss är såklart inte den exakta formen, vem exakt som utreder eller vad exakt vi kallar slutprodukten. Det viktiga är att det blir en slutprodukt som många upplever som en trovärdig utvärdering, som stora grupper i det svenska samhället, både Försvarsmakten och biståndsorganisationer, kan känna förtroende för.

Jag är rädd för att regeringen kommer att få fortsätta att leva med de stora frågetecknen om oberoendet runt utvärderingen just för att man tillsatt en ensamutredning under en före detta socialdemokratisk riksdagsledamot. Hade regeringen valt den norska modellen skulle vi inte ha behövt ha den här diskussionen. Då hade frågetecknen inte funnits.

Jag tycker att alla de män och kvinnor som deltagit i den svenska insatsen i Afghanistan, alla de män och kvinnor som deltagit i det svenska biståndsarbetet, alla de svenskar som engagerat sig i solidaritetsarbetet med Afghanistan hade förtjänat en lite bättre utvärdering, en bredare utvärdering, en mer oberoende utvärdering och en utvärdering med betydligt mer resurser än man nu har.

Därför uppmanar jag regeringen att lyssna om inte på oss så åtminstone på biståndsorganisationerna. Gör om och gör rätt!

Anf. 25 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Nu sa du något väldigt viktigt, Hans Linde. Det viktiga är vad som är uppdraget och om det kommer att vara trovärdigt, om det kommer att kunna leverera det som vi önskar. Det viktigaste är direktiven och det uppdrag som vi formulerat, samt hur jobbet görs. Eftersom utredaren är närvarande utgår jag från att viktiga meddelanden har gått fram.

Det här är det normala sättet på vilket utredningar arbetar. Man arbetar inkluderande och är öppen med sitt uppdrag. Jag har inte hört några invändningar mot hur kommittédirektivet är formulerat. Det är formulerat brett och inkluderande. Det är naturligtvis resultat vi vill ha.

Om man märker att resurserna inte räcker till, oavsett om vi vänder oss mot andra myndigheter eller organisationer som vi vill ha hjälp av eller om det handlar om uppdraget att inkludera alla olika aktörer, då får vi från regeringens sida titta på det igen. Om man vänder sig till oss och säger att resurserna är helt otillräckliga måste vi vara beredda att titta på det.

Jag tycker inte att det spelar så stor roll om man kallar det för vitbok eller inte. Vitbok är normalt inte en benämning som vi använder i svenskt utredningsväsen. Om det gör någon skillnad får väl folk kalla det för en vitbok, eller så får utredaren kalla det som hon så småningom presenterar för en vitbok. Det viktiga är att direktiven som hon fått för att utföra sitt arbete är tillräckliga. Än så länge har jag inte hört några invändningar mot hur vi formulerat uppdraget. Sedan handlar det om hur hon utför det. Jag lutar på att det blir bra.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellationerna 2015/16:184 och 189 om en Sifo-undersökning om RUT-avdraget

Anf. 26 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Anette Åkesson har frågat mig hur jag ser på att fler människor tar hjälp av företag med hushållsnära tjänster, om jag ser att det finns skäl att omvärdera synen på hushållsnära tjänster och vilken hänsyn jag tar till att regelverket ska vara begripligt för användarna och Skatteverket.

Helena Bouveng har frågat mig hur jag avser att behandla beskedet om RUT-avdraget som jag fått från svenska folket.

Regeringen vill att RUT-avdraget ska vara kvar, och vi har en uppgörelse med de borgerliga partierna om insatser för att stärka mottagandet av asylsökande och etableringen av nyanlända. I uppgörelsen ingår som bekant förslaget att RUT-avdraget utvidgas till att inkludera ytterligare trädgårdsarbete, flyttjänster och it-tjänster i hemmet.

Motiven bakom de förändringar av RUT-avdraget som regeringen tidigare genomfört eller föreslagit är att RUT-avdraget inte ska bidra till att öka klyftorna mellan elever samt att det ska riktas mer mot vanliga hushåll. Därför har skattereduktionen för hjälp med läxor och annat skolarbete slopats, och därför föreslår vi förändringarna i budgetpropositionen för 2016.

Vidare är det inte något nytt att förändringar av skatteregler ger upphov till avgränsningsfrågor. Jag har stort förtroende för Skatteverkets förmåga att tillämpa lagstiftningen och att informera om denna.

Anf. 27 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! Till en början vill jag tacka statsrådet för svaret.

Som finansministern vet kom alliansregeringens justering gällande läx-RUT efter en hemställan från Skatteverket, som hade problem med gränsdragningen. Min följdfråga är därför: Hur löser S och MP nu den återkomna gränsdragningsproblematiken?

Det roliga med att debattera RUT-avdragen är att detta omfattar väldigt många olika frågor. Många nya jobb har skapats, och svarta jobb har blivit vita. Det handlar om företagares villkor, kvinnors företagande, integration av nya svenskar, politisk konflikt mellan höger och vänster, konflikt inom regeringen, bristen på transparens i förändringarna samt stor popularitet

hos svenska folket. Dessutom är RUT självfinansierat. När jag på hemmaplan fick höra att vi moderater drev frågan om RUT-avdragen för lite på riksplån nappade jag naturligtvis direkt.

Rekordmånga svenskar har hittills i år nyttjat avdragen för hushållsnära tjänster: 570 000 personer, vilket är mer än 30 000 fler än 2014. Ökningen är som störst i Dorotea, men i många kommuner är ökningen i procent tvåsiffrig. Bland de 33 skånska kommunerna är det bara två kommuner som inte har ökat, Tomelilla och Hörby, men där ligger man å andra sidan kvar på samma nivå som förra året. Utvecklingen mellan 2010 och 2015 är än mer dramatisk. Antalet köpare i vissa kommuner har ökat med över 600 procent.

När nu finansministern själv hävdar att försämringen i villkoren för RUT-avdragen bara ”drabbar en mycket liten andel av dem som använder RUT-avdrag, närmare bestämt 1 procent” – detta sa hon här i kammaren häromdagen – infinner sig den uppenbara frågan: Ja, varför då genomföra den? Försämringen kommer inte att inbringa några pengar till staten, så budgetargumentet faller. Tyvärr har ju redan hotet om försämringen av reglerna medfört att hemservicebranschens tillväxt har avstannat.

20 000 personer arbetar i branschen. 75 procent av de anställda var arbetslösa eller uppsagda innan de fick sin anställning. 47 procent av de anställda är utrikes födda. 52 procent av företagarna är kvinnor. Med de nya reglerna bedöms 7 000 jobb enligt Almega försvinna, och många fler är de nya jobb som inte kommer att komma till. Bara under 2014 ökade antalet anställda med 3 000 personer, och det är ingen dålig tillväxt.

Den uppenbara frågan är: Varför driver S igenom denna försämring av villkoren för RUT-avdragen? Varför ger S- och MP-regeringen sig på en bransch som skapar jobb, där många utrikes födda har en chans att komma in på arbetsmarknaden, där svarta jobb har blivit vita – vilket är positivt för kunder, anställda och samhället – och där kvinnor är i majoritet bland företagarna?

Anf. 28 HELENA BOUVENG (M):

Herr talman! Sifo har nyligen gjort en undersökning åt serviceföretaget Hemfrid som visar att två av tre svenskar vill behålla RUT-avdraget som det ser ut i dag. Stödet för RUT har ökat markant sedan i fjol, samtidigt som allt färre vill sänka eller slopa avdraget. I undersökningen svarar 63 procent att de vill att RUT-avdraget ska vara kvar som det är, med möjlighet att dra av upp till 50 000 kronor per person och år för hushållsnära tjänster. Utöver detta vill ytterligare 8 procent dessutom öka RUT-avdraget. Det vill säga att över 70 procent av den svenska befolkningen är mycket positiva till RUT-avdraget och därmed negativa till den socialdemokratiskt ledda regeringens halvering av samma avdrag.

I maj 2014 ställde Sifo samma fråga om RUT-avdraget, då på uppdrag av SVT. Då var det 53 procent som ville behålla avdraget utan förändringar, en andel som alltså har ökat med hela 10 procentenheter på otroligt kort tid. 18 procent ville då ta bort RUT-avdraget helt, en siffra som i dag har rasat till 7 procent.

Den rödgröna regeringen halverar nu taket för avdraget till 25 000 kronor. Samtidigt visar Sifoundersökningen att 55 procent av Magdalena Anderssons egna väljare anser att RUT-avdraget ska vara oförändrat. Till och med bland Vänsterpartiets väljare uppger 24 procent att de vill ha kvar

RUT-avdraget precis som det ser ut i dag. Vi kan väl konstatera att konstatera att undersökningen visar på ett tydligt besked från svenska folket och från Magdalena Anderssons egna väljare: Rör inte RUT-avdraget!

Herr talman! För några veckor, den 20 oktober, när finansministern och jag debatterade RUT-avdraget, uppmanade hon mig och mina kollegor att vara ute och slå på trumman för att sprida budskapet att väldigt små förändringar görs. Jag kan inte kalla en halvering av taket för RUT-avdraget en liten förändring. Hennes partikollega i riksdagen, Börje Vestlund, kallade debatten för "en tramsdiskussion och ingenting annat som inte betyder någonting för de allra flesta". Nu visar Sifos undersökning, beställd av Hemfrid, att hela 73 procent av Sveriges befolkning är mycket positiva till RUT-reformen och dess nivå på belopp. Hemfrids vd och stora delar av svenska folket säger klart och tydligt: Rör inte RUT-avdraget!

Är finansministern nu beredd att ompröva sitt beslut att halvera taket för RUT-avdraget efter den publicerade Sifoundersökningen? Vill finansministern likt sin socialdemokratiska kollega Börje Vestlund fortsatt kalla RUT-debatten för en tramsdiskussion när 73 procent av Sveriges befolkning tycker att RUT-avdraget är bra?

Anf. 29 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! När man lyssnar på Helena Bouveng och Anette Åkesson skulle man kunna tro att regeringen gjorde väldigt stora förändringar i RUT-avdraget, dels med tanke på hur de låter i debatten, dels med tanke på det antal interpellationer som har ställts i ämnet.

Regeringen gör en minimal förändring av RUT-avdraget som – och detta har jag upprepat många gånger; så många gånger att ni också upprepar det, vilket säger någon om hur ofta vi har haft den här debatten – påverkar 1 procent av dem som använder RUT.

Helena Bouveng nämner Hemfrid som ett exempel på företag i den här branschen. Just Hemfrid har varit ute och upplyst om att det är en väldigt liten förändring som görs. Jag inbillar mig att man på Hemfrid också har varit oroad över att en del har försökt få det att låta som om förändringen är större än den faktiskt är.

När vi debatterade budgeten i kammaren erbjöd jag Emil Källström att tillsammans med mig ta ett initiativ för att upplysa fler om att det inte är en stor förändring och att man därför både kan starta företag och fortsätta köpa RUT-tjänster som tidigare. Kanske Helena Bouveng och Anette Åkesson också skulle vilja vara med på ett sådant initiativ? Då kan vi göra det som ett bredare och mer samlat initiativ i riksdagen. Det skulle vara väldigt intressant.

Anette Åkesson säger att Skatteverket får större problem när man tar bort läx-RUT. Då vill jag upplysa Anette Åkesson om att Skatteverket avstyrkte förslaget om RUT-avdrag för läxhjälp. Man tyckte alltså inte att det var bra att göra den utvidgningen, och jag utgår från att Skatteverket inte har något emot att nu göra denna förändring, så att vi kommer tillbaka till den ruta som Skatteverket från början förespråkade.

Har man frågor som gäller Börje Vestlund är det nog bäst att ställa dem till honom.

Anf. 30 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! Jag vill börja med att informera finansministern om att detta faktiskt är första gången jag personligen är uppe och debatterar RUT-avdraget. Det är alltså premiär för mig.

Vi har hittills haft uppe jobben och företagen, men det finns ju även kunder som kommer att drabbas. Enligt folk i branschen är det dubbelarbetande barnfamiljer som köper mest RUT-tjänster. Genom att man försvårar reglerna och gör det mer eller mindre obegripligt förstår inte längre kunder och potentiella kunder i allmänhet vad det är som gäller. S och MP skapar en situation som är svårare att förstå och därmed minskad transparens. I stället för att, som hittills, skattereduktion medges för ROT- och RUT-arbeten med halva arbetskostnaden upp till 50 000 kronor per person och är krånglar S och MP till det genom att dels ändra villkoren för RUT respektive ROT, så att de skiljer sig från varandra, dels införa en åldersgräns för RUT. Man krånglar till det och ökar byråkratin, men till vilken nytta?

I politiken kan man ibland förstå en motståndares resonemang i en fråga, även om man inte delar synpunkten. Så är det inte i denna fråga. Jag har verkligen försökt förstå vad det är som gör att S och MP målmedvetet raserar en utveckling som med precision går på just de områden där Sverige i dag verkligen behöver en positiv utveckling: skapandet av nya jobb, inte minst för unga och utrikes födda, och kvinnors företagande. Jag har inte lyckats.

Enligt Almega är RUT-avdraget en succé, och de allra flesta hade före reformen underskattat potentialen. När S och MP hävdar att förändringarna inte gör någon skillnad har de fel. Det är bara att se på Danmark och hur relativt små förändringar har fått stora negativa konsekvenser. Danmark har liksom Finland haft motsvarande RUT-avdrag längre än Sverige. År 1997 sänktes prisreduktionen från 60 till 50 procent, vilket gav ett tapp, som branschen dock relativt snabbt återhämtade sig från. År 2000 gjordes ingrepp mot specifika tjänster. Liksom i Sverige bedömdes de vara mindre ingrepp. Men branschen har sedan dess inte återhämtat sig. Det hävdas att de mindre ingreppen blev början till slutet.

Danmarks utvecklingskurva är förskräckande, eftersom även de mindre justeringarna påverkat efterfrågan och därmed branschutvecklingen. Även små ingrepp ger signalen att branschen är tillfällig. Kunderna avstår därför från att köpa tjänster, och företagen slutar nyanställa, investera och expandera. Signalen från regeringen om att under 2015 se över vilka ytterligare tjänster som ska dras från möjligheten till RUT-avdrag är allvarlig. Lika allvarligt är det att regeringen inte har den insikten.

Hur kommenterar finansministern utvecklingen i Danmark? Gör statsrådet bedömningen att utvecklingen blir densamma i Sverige? Om svaret är ja: Varför ändå vidhålla förändringarna? Om svaret är nej: Borde det inte vara självklart att studera den?

S-MP-regeringen tar medvetet risken att genomföra ändringar som man är relativt säker på får dramatiska och negativa effekter. Vill S och MP tillbaka till tiden före 2007 – med en hög andel svarta jobb, färre jobb och lägre företagande, inte minst kvinnors? Eller har regeringen andra konkreta förslag som bemöter just de utmaningar vi hade då och som sannolikt kommer tillbaka?

Anf. 31 HELENA BOUVENG (M):

Herr talman! Jag kan konstatera att finansministern fortsatt med enfaset hävdar att halveringen av taket för RUT-avdraget är en smärre förändring. Då blir det lite märkligt att Magdalena Andersson i debatten den 20 oktober sa följande: ”Fortsätt investera och utveckla dessa bolag, och se till att alla svenskar fortsätter köpa RUT-tjänster.”

Jag är gärna med och bidrar till att fler köper RUT-tjänster – fler kunder, fler köpta timmar och fler jobb.

När det kommer till att investera och utveckla dessa bolag överlämnar jag med varm hand det till branschen själv. Men branschen måste få rätt förutsättningar. Och jag lovar att detta faktiskt är det enda man vill göra.

Sedan RUT-avdraget infördes har hemservicebranschen gått stadigt uppåt, ändå fram till den 1 april i år. Tillväxten avstannade ganska abrupt när regeringen meddelade att RUT-avdraget får ett tak på 25 000 kronor. Det är vad finansministern kallar en smärre förändring.

Karl Wennberg, professor i företagsekonomi vid Handelshögskolan i Stockholm, betonar att RUT-avdraget har varit en väl motiverad reform. Han visar på att det är en framgångsrik reform som liksom ROT-avdraget har skapat en hel massa vita jobb. Utvärderingarna visar att de skatter som försvinner i och med avdragsrätten faktiskt helt motsvaras av en ökad skattesektor.

Professor Karl Wennberg anser vidare att RUT-avdraget har lett till en positiv konkurrenssituation, där små och stora företag sporrar varandra. Det har ökat effektiviteten i branschen och även produktiviteten i samhället – det säger jag inte minst med tanke på debatten vi hade tidigare i veckan om produktiva skattereformer.

Herr talman! Om finansministern menar allvar med att hon önskar se en utveckling och att investeringar görs i den hushållsnära sektorn blir det för mig, för företagen och för dem som fått sitt första jobb i branschen oerhört märkligt att finansministern samtidigt halverar taket för RUT-avdraget.

I den överenskommelse som nu är gjord mellan sex av åtta riksdagspartier ingick det att fler tjänster skulle inbegripas i RUT-avdraget, såsom flyttjänster och enklare trädgårdsarbete. Det är bra, men om taket för avdraget halveras lär det inte leda till jättemånga fler jobb, eftersom den nya tjänstesektorn konkurrerar med de tjänster som redan köps i dag.

Risken är att jobben enbart omfördelas och faktiskt inte blir fler. Varför inte behålla 50 000 kronor i avdragsrätt för hushållsnära tjänster? Finansministern säger att hon gör denna förändring av fördelningspolitiska skäl. Finansministern säger vidare att det är viktigt för skattesystemets legitimitet att skattepolitiken upplevs som rättvis. Men om nu 73 procent av Sveriges befolkning ger stöd till RUT-avdraget, som det ser ut i dag, undrar jag: Kan inte det anses vara legitimt? Kan det inte anses som att skattepolitiken i denna fråga faktiskt upplevs som just rättvis?

Anf. 32 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag välkomnar dig in i RUT-debatten, Anette Åkesson. Det är helt korrekt att Anette Åkesson och jag har haft många andra debatter men faktiskt ingen om RUT. Däremot har Helena Bouveng ställt inter-

pellationer. Helena Bouveng kan säkert berätta själv hur många interpellationer om RUT som hon har ställt. Det kanske är så många att Helena Bouveng inte kommer ihåg det.

Väldigt många av de argument som vi använder i den här debatten har vi använt många gånger tidigare i kammaren, så det blir lite av upprepning. Då säger väl jag det som jag har sagt många gånger förut, nämligen att förändringen i RUT-avdraget påverkar 1 procent av RUT-användarna, och de har en genomsnittlig inkomst på 960 000 kronor om året.

Helena Bouveng säger att i och med att taket halveras kan det inte ge jättemånga nya jobb även om man utvidgar RUT-tjänsterna. Då vill jag återigen påpeka för Helena Bouveng att det bara är 1 procent som slår i taket. För 99 procent är det möjligt att köpa mer RUT-tjänster än man gör i dag, bland annat de nya utvidgade tjänsterna.

Anette Åkesson säger att man raserar en utveckling när man gör den här förändringen. Man kanske ska vara lite mer försiktig med orden än så. Dessutom skulle sannolikt de problem som fanns före 2007 komma tillbaka. Jag har väldigt svårt att tänka mig att de gör det på grund av den här förändringen. Det är just för att RUT-avdraget har många effekter och skapar många nya arbeten som vi bara gör en mindre förändring. Den skiljer sig från den förändring vi gör med ROT. Där gör vi en betydligt större förändring.

Anf. 33 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! Det är alltså inte att det drabbar få som är problemet, utan det är att de små justeringarna gör att det skapas en osäkerhet i branschen. Det är inte jag som säger att det raseras, utan det är erfarenheterna från Danmark.

Konjunkturinstitutet och myndigheter i Danmark och Finland har visat att skattereduktion för hushållsnära tjänster innebär intäkter till statskassan, att man går plus med dessa skattereduktioner. Det är ökade momsintäkter från företagen i branschen, ökade skatteintäkter från sysselsatta, lägre kostnader för arbetslösa och inte minst ökade skatteintäkter från kundernas förvärvsarbete som står på plussidan.

Ca 20 000 personer sysselsätts inom hemservice i Sverige i dag. Tre av fyra anställda var arbetslösa eller uppsagda när de anställdes. Kunderna är många, och de blir allt fler, vilket kan tolkas som att de är nöjda. Kunderna finns i hela landet, men tillväxten har varit störst i kommuner som Gällivare, Jokkmokk, Arjeplog och Pajala.

I detta läge genomför man vad man hävdar är mindre justeringar, när det finns framtaget material som visar att det inte gör någon skillnad om justeringarna är mindre. Att det hattas fram och tillbaka minskar förtroendet för och i branschen. I Danmark dog den i princip efter mindre justeringar. I Sverige minskade branschen redan i och med hotet om förändringar. Vi kan väl nu bara avvakta och se vad som händer.

Jag har mycket svårt att förstå varför S och MP genomför denna försämring och hotar med ytterligare, men jag vill ändå tacka finansministern för svaret.

Anf. 34 HELENA BOUVENG (M):

Herr talman! Jag tänker fortsätta att debattera RUT, för jag tror att det är viktigt att människor får sitt första jobb.

På bara ett och ett halvt år har stödet för RUT ökat kraftigt. Det tyder på att RUT-avdraget hjälper människor att få ihop vardagspusslet samtidigt som det gett jobb åt många som har stått väldigt långt ifrån arbetsmarknaden. Det handlar om ett fungerande vardagspussel för barnfamiljer och inte sällan för kvinnor, som inte behöver ta ledigt för att utföra hemarbete utan i stället jobbar mer med det som de faktiskt är bra på.

RUT-branschen sysselsätter i dag 20 000 personer. Utvecklingen fram till och med förra året visar att RUT-sektorn hade god potential att växa med ytterligare 16 000 nya jobb, enligt Svenskt Näringsliv. Fler är beredda att pröva dessa tjänster, och inköpen per kund var på väg att öka till dess att den rödgröna regeringen gav besked om en halvering av taket för RUT-avdrag.

Det är väl den här tron som skiljer mig och finansministern åt.

I dessa tider har många nya människor kommit till vårt land. Det är människor som flytt krig, och många av dem vill inget annat än att så snabbt som möjligt komma in på den svenska arbetsmarknaden. RUT-jobben är jobb med låga trösklar, ett viktigt första jobb för många. De här jobben tränger inte ut andra jobb eftersom sektorn tidigare i många stycken varit antingen svart eller helt obetald.

Är det inte befogat att i detta nu göra det möjligt för denna bransch att utvecklas? Att sluta förfasa sig över att dubbelarbetande barnfamiljer får sitt vardagspussel att gå ihop, samtidigt som vi kan erbjuda våra nya svenskar deras första jobb i sitt nya hemland? Ska Socialdemokraternas hänsyn till Vänsterpartiet och Jonas Sjöstedt vara ett hinder för en människas chans till ett första jobb?

Anf. 35 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Helena Bouveng tycker att människor ska få sitt första jobb. Tänk, det tycker jag också, och det är faktiskt så att människor fick sitt första jobb även innan RUT-avdragen fanns, till och med i större utsträckning än i dag eftersom arbetslösheten var lägre.

Snittanvändaren av RUT-tjänster drar av 4 700 kronor på ett år, så med det tak som vi föreslår kan snittanvändaren köpa fem gånger så mycket RUT-tjänster som i dag. Att detta skulle ha någon stor effekt är inte realistiskt. Men om det nu är så att man bryr sig om detta och vill att människor ska få sitt första jobb och om man tycker att det är viktigt att den här branschen ska fortsätta leva, ja, då borde inte Anette Åkesson och Helena Bouveng vara här i kammaren och debattera med mig. Ni borde vara hemma i era valkretsar och berätta för alla att de ska fortsätta att köpa RUT-tjänster. Ni är på helt fel ställe om ni vill göra någon nytta i den här frågan.

Denna förändring påverkar 1 procent av RUT-köparna, vars genomsnittliga inkomst är 960 000 kronor om året. Ni står här och argumenterar för att den gruppen ska fortsätta att använda RUT-tjänster. Det kommer de troligen att göra i alla fall, men ni kanske också skulle fundera lite på de fallande skolresultaten, hur vi ska få bättre arbetsmarknadspolitiska åtgärder och på klimatförändringarna. Det är ett otroligt fokus på RUT från de här två damerna.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2015/16:195 om skattepolitikens målsättning

Anf. 36 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Anette Åkesson har frågat mig hur jag ser på Sveriges andraplats i världens högskatteliga och om det är en målsättning för regeringen att svenskarna ska vara världens högst beskattade folk, och i så fall varför.

Skattepolitikens syfte är att finansiera den gemensamma välfärden, olika samhällsfunktioner och andra offentliga utgifter. Uttaget av skatter är en del av den välfärdsmodell som vi sedan lång tid har utvecklat i Norden. Den nordiska modellen innebär en strävan efter jämlikhet och jämställdhet, en stor offentlig sektor med breda välfärdssystem som omfattar alla, relativt jämnt fördelade inkomster och en strävan efter arbete åt alla.

En nordisk välfärdsmodell förutsätter en relativt hög skattekvot. Men som Åkesson själv sa i en tidigare interpellation får svenska folket en hel del för sina skattepengar. Enligt OECD sticker Sverige inte ut vad gäller det totala skattetrycket när man jämför med liknande länder. Enligt min mening är det mer relevant att jämföra helheten än att välja ut enskilda skattesatser och västindiska öar.

Sverige ska ha världens bästa välfärd. Samtidigt har vi stora samhällsutmaningar framför oss. Efter den förra regeringens stora ofinansierade skattesänkningar har vi en situation med stora underskott i statens finanser, en arbetslöshet som bitit sig fast på höga nivåer och rekordlåga resultat i skolan. Till detta ser vi utmaningarna med den ökande oron i omvärlden och de många människor som är på flykt. Regeringen har nu påbörjat det nödvändiga reformarbete som krävs och som behövs finansieras.

Bättre ordning i de offentliga finanserna behövs för fler jobb och en hållbar finansiering av välfärden. Det är så vi kan fortsätta bygga ett Sverige att vara stolta över.

Anf. 37 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Det är med tillfredsställelse jag konstaterar att hänvisning nu inte sker enbart till att det är välfärden som skatterna finansierar. Skola, vård och omsorg utgör ungefär en tredjedel av det offentliga utgifterna, och det är bland mycket annat framför allt det sociala skyddet som betalas med skatterna. Samtidigt är det motiverande att själv bli citerad i svaret.

Jag är också helt enig med finansministern om att det är helheten som är det relevanta, men helheten består av många mindre delar, och eftersom S-MP-regeringen är inne och försämrar i flera av dem kan vi tyvärr inte undvika att debattera dem.

Jag vill korrigera finansministern gällande bilden av arvet efter alliansregeringen. Sverige hade åren 2006 till 2014 inte bara en högre ekonomisk tillväxt än alla jämförbara länder. När Alliansen lämnade över till Socialdemokraterna och Miljöpartiet hade Sverige EU:s starkaste offentliga finanser när man väger samman nettot i de offentliga finanserna och statskulden. Trots finanskris ökade antalet jobb med 350 000. Sysselsättningen ökade, och utanförskapet minskade från 20 procent till 14 procent, vilket är den lägsta nivån sedan detta nyckeltal började mätas.

Man kan undra varför finansministern klankar ner på Alliansen eftersom man till och med i den egna budgeten skriver att de åtgärder som Alliansen genomförde gällande skatter och bidrag har lett till positiva effekter som sänkt arbetslösheten – i motsats till de egna förslagen i budgeten för 2016, som uttalat leder till färre jobb. Därmed motarbetar Socialdemokraterna och Miljöpartiet det egna politiska målet.

Någon berättade för mig att skillnaden mellan socialdemokratisk och moderat skattepolitik är att Socialdemokraterna anser att skatterna är statens pengar, medan Moderaterna tycker att skattepengarna är medborgarnas. Detta kan förklara varför vi vill vara försiktigare med uttaget av skatt: Varje skattekrona är en krona mindre som medborgarna annars skulle förlora över själva. Det skulle delvis kunna förklara finansministerns svar.

Även moderater vill ha en skattefinansierad välfärd. Men vi vill ha fokus på hög kvalitet, både därför att det som betalas med skattebetalarnas medel ska ge valuta för pengarna och varje krona användas på bästa sätt och därför att utredning efter utredning visar att de kommuner och verksamheter som har högst kvalitet samtidigt har de lägsta kostnaderna. De som arbetar med sina processer och förbättrar dem där det behövs lyckas därför få till bättre resultat med mindre resurser.

Vi vill genomföra reformer med fokus på fler jobb och att det ska vara mer lönsamt att arbeta och att anställa. Hela vår politik är riktad mot det. Med Moderaternas budget skulle kakan att fördela bli större. I stället får vi det allt tuffare att fördela en kaka som minskar på grund av Socialdemokraternas och Miljöpartiets politik.

Av skatthöjningarna på 40 miljarder kronor nästa år slår ca 90 procent mot jobb och tillväxt. Hur anser finansministern att det främjar finansieringen av välfärden på kort och lång sikt? Om vi ska ha världens bästa välfärd, vad menar finansministern med det, och hur ska det gå till när man med färre jobb får lägre skatteintäkter och det därför blir allt tuffare att prioritera?

Anf. 38 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Anette Åkesson och Moderaterna har en helt annan syn på skatter än vad vi socialdemokrater har, och har man en annan syn på skatter innebär det också att man har en annan syn på välfärden.

Därför är det bra att Moderaterna när man gick till val förra året också uppenbart erkände konflikten. Ibland låter det på moderater som om man kan sänka skatten och få in mer pengar, men nu valde man att säga att pengarna var slut och att man inte kunde gå till val på ytterligare sänkta skatter. Det är bra att det erkändes – i alla fall under valrörelsen. Jag vet inte riktigt hur det är med det nu.

Norden och Sverige är välfärdsstater. Här hjälper vi varandra. Vi tar hand om varandra. Vi ser till att man har ett skyddsnät när man är i lite svagare skeden i livet: när man är förälder, när man är barn, när man är sjuk, när man är arbetslös och när man är äldre. Vi ser också till att det finns bra möjligheter för alla barn att växa upp under goda livsvillkor, oavsett vilka föräldrar man råkar ha. Det ska finnas barnomsorg av hög kvalitet och bra skolor som kan fånga upp barn som har problem så att de kan ta sig vidare ut i livet oavsett bakgrund. På samma sätt tycker vi att det är viktigt att det ska finnas en bra sjukvård oavsett storlek på plånboken och en trygg och god äldreomsorg oavsett storlek på plånboken.

Om samhället ska finansieras måste man också betala lite mer i skatt. Det är precis så det ser ut i Sverige.

Nu låter det på Anette Åkesson som att detta skulle skapa mycket lägre tillväxt och därmed ge sämre skatteintäkter i framtiden. Men den senare internationella forskningen visar att det är tvärtom så att länder med goda välfärdsmodeller är länder som presterar inte bara hög livskvalitet till sina medborgare utan också god tillväxt.

Anf. 39 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! Alliansens politik med sänkta skatter gav bevisligen större skatteintäkter. Det har vi debatterat vid tidigare tillfällen. Vår syn på behovet av välfärd skiljer sig inte åt mellan moderater och socialdemokrater. Det gör däremot synen på skatt.

Alliansregeringen vidtog åtgärder med fokus på jobb och ordning och reda i finanserna. Moderaterna fortsätter i sitt budgetförslag på samma linje. Vi vill sänka trösklarna för att komma in på arbetsmarknaden, exempelvis genom fortsatta RUT-avdrag och införande av så kallade förstajobb-avdrag.

Förstajobbavdraget är en del i ett helt paket som riktar in sig just på att förbättra möjligheterna att få det första jobbet. Det viktiga är att fokus ligger på att å ena sidan öka skatteintäkterna genom att fler jobbar och att de som jobbar arbetar fler timmar. Då blir kakan att fördela större. Å andra sidan ska det vara hög effektivitet och god kvalitet i de offentliga verksamheterna. Vi kan gott ha målet världens bästa välfärd, men då borde bäst betyda mest effektiv och med god kvalitet. I det fallet förbättrar vi även skattesystemets legitimitet hos svenska folket.

Men det kan aldrig i sig vara ett egensyfte att ta ut de högsta skatterna, speciellt inte i en globaliserad värld där Sverige konkurrerar om den bästa arbetskraften. Vi kan konkurrera med det vi får i välfärdssystemet, men bara om det står i relation till vad vi betalar och inte om skatterna fortsätter att växa slentrianmässigt. Då kommer vi i stället att behöva se över det offentliga åtagandet.

Jag tänkte gå in på några exempel i S-MP:s budgetförslag, som sammantaget påverkar åtta av tio svenska hushåll.

För att finansiera förslagen är den tyngsta posten i budgeten sänkningen av ROT-avdragen så att bara 30 procent av arbetskostnaden ersätts i stället för 50 procent. Det inbringar enligt beräkningar 5 ½ miljard. Samtidigt uppstår vissa frågetecken eftersom branschen och tidigare erfarenhet visar att svartjobben ökar, och då kommer de pengarna inte in.

Den näst tyngsta posten gäller höjd energiskatt på bensin och diesel, som beräknas ge dryga 4 miljarder. Här straffas främst de som bor på landsbygden genom att skatten läggs på avstånd. Det främjar inte direkt motivationen för dem som behöver köra långt till jobbet. Men värre är att det läggs in en indexering så att drivmedelsskatterna kommer att öka automatiskt och utan att det behöver tas upp till beslut i riksdagen. Beräkningar visar att bensinskatterna kommer att öka dramatiskt på bara några år. Lika illa är det att det görs i det dolda, det vill säga utan transparens. Vi har tyvärr sett att S-MP-regeringen har minskat insynen och öppenheten på flera områden sedan den tillträdde, och detta är ytterligare ett exempel.

Ett tredje exempel på hur S-MP-regeringen finansierar sina satsningar är att den nedre skiktgränsen för statlig skatt räknas upp 2016 och begränsas till 2017, vilket väntas ge 1,7 miljarder nästa år och 2,8 miljarder åren därefter. Det är ett tacksamt område. Det är svårt att förstå och drabbar bara de ”rika”. Men att vara rik enligt S-MP är att vara som vilken Svensson som helst, och det slår mot många människor med helt vanliga jobb. Redan tidigare har man slopat nedsättningen av arbetsgivaravgifterna för unga. Sammantaget raseras flera av alliansreformerna, som enligt S-MP:s egen budget bidragit till goda resultat.

Vilka är de långsiktiga effekterna av att S-MP raserar Alliansens reformer? Reformerna har haft arbetslinjen i fokus och varit framgångsrika genom att de gav de väntade effekterna, det vill säga fler jobb och fler arbetade timmar.

Anf. 40 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag är den första att hålla med Anette Åkesson om vikten av effektivitet i de offentliga utgifterna. Det handlar bland annat om bra kvalitetskontroll på de offentliga verksamheterna så att varje skattekrona används på allra bästa sätt. Därför blir jag så upprörd när vi ser riskkapitalister köpa in sig i skolor, sänka kvaliteten, göra stora vinster och dessutom skicka de stora vinsterna ut till skatteparadis och inte ens betala skatt på vinsterna. Det är något jag vill sätta stopp för.

Om Anette Åkesson brydde sig om att våra skattepengar gick till det de var avsedda för kanske Anette Åkesson ville vara konstruktiv i debatten om att stoppa riskkapitalet i våra skolor och välfärdsverksamheter.

Självklart är det också viktigt att se till att pengarna i våra försäkrings-system används på ett bra sätt. Därför är det viktigt att ha ett effektivt och intensivt arbete för att stävja fusk i de systemen.

Anette Åkesson säger att varje krona ska användas på bästa sätt. Hur kommer det sig då att man lade 18 miljarder varje år på sänkta ungdomsarbetsgivaravgifter, trots att en enig expertkår sa att det är ett ytterst ineffektivt sätt att använda skattebetalarnas pengar?

Anette Åkesson säger att förstajobbetavdraget kommer att vara något som skapar många nya jobb. Men det är bara det att Anette Åkesson och jag får mycket mer förstajobbetavdrag än den som får sitt första jobb.

Anf. 41 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! Förstajobbetavdraget ingår i ett stort paket. Det handlar inte bara om skatteavdragen, utan det är en del av många andra delar.

Jag vill protestera mot den bild Magdalena Andersson ger av riskkapitalister. Det är en bild av vissa. Alliansregeringen och Anders Borg gick i spetsen för att vidta åtgärder mot dem som missbrukar systemet. Där kan jag verkligen inte hålla med finansministern.

S-MP:s budget höjer trösklarna att ta sig in på arbetsmarknaden, hotar arbetstillfällena och de offentliga finanserna, vilket får negativa effekter på skatteintäkterna givet nuvarande skattenivåer. I stället för att ta tag i rejäla reformer som skulle säkerställa ökade skatteintäkter genom fokus på fler jobb går S-MP den enkla vägen genom att höja skatterna. Det är kortsiktigt tänkt och leder till en negativ spiral. För att bryta spiralen måste fokus ändras, det vill säga inte slentrianmässigt höja skatterna så fort det blir lite

jobbigt utan ifrågasätta det vi gör samt säkerställa att vi arbetar med rätt saker och på rätt sätt i det stora och i det lilla.

Med en politik som drabbar åtta av tio svenskar negativt hoppas jag att vi inom allianspartierna lyckas bättre vid nästa val att informera väljarna om att det är Alliansens politik som lägger grunden för ett framgångsrikare Sverige både på hushållsnivå och för samhället generellt. Synen på skatten kanske kan bidra. Vi tycker att skatten tillhör medborgarna medan Socialdemokraterna ser skatten som statens pengar. Där har vi nog de flesta på vår sida.

Jag vill tacka finansministern för debatten.

Anf. 42 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Anette Åkessons politik vad gäller skatterna har prövats i åtta år, och vi har facit. Drygt 130 miljarder i skattesänkningar, stora hål i de offentliga finanserna, klyftor som ökar snabbare än i något annat jämförbart land och skolresultat som faller snabbare än i något annat jämförbart land. Det är stora revor i välfärden. Vi har facit.

Jag har en annan syn på hur samhället bör utvecklas. Jag vill att vi ska ha en välfärdsmodell där vi tar hand om varandra, skyddar varandra och bryr oss om varandra. Det är rätt och riktigt. Det som är bra är att den ekonomiska forskningen på senare tid visar att det är de samhällena som presterar bra, inte bara i god välfärd för medborgarna utan också i hög tillväxt. Det är mer omfördelande system som har lyckats få upp tillväxten och skapa bra samhällen.

Så vill jag att Sverige ska utvecklas. Här finns en djup ideologisk skilljelinje mellan moderater och socialdemokrater.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2015/16:200 om ROT-avdrag för inomhuspooler

Anf. 43 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Helena Bouveng har frågat mig om jag är öppen för att i framtiden helt slopa ROT-avdraget för vissa byggnadsarbeten.

ROT-avdrag ges för reparation, underhåll samt om- och tillbyggnad av ett småhus, en ägarlägenhet eller en bostadsrätt. Lagstiftningen innehåller inte någon specificering av vilka arbeten som ingår. Jag har inte heller för avsikt att införa detta.

Anf. 44 HELENA BOUVENG (M):

Herr talman! Regeringen valde i sin budgetproposition att sänka rätten till ROT-avdrag från 50 procent till 30 procent av arbetskostnaden vid om- och tillbyggnad. I samma budget görs förändringar av skatteuttaget som gör att åtta av tio hushåll i Sverige får sämre ekonomiska förutsättningar att spara pengar för genomförande av nödvändiga och efterlängtade reparationer och förbättringar i sina egna hem.

Totalt höjer man skatterna för vanligt folk i åldrarna 20–64 år med 36,1 miljarder kronor, vilket i snitt innebär 6 400 kronor per person och år. Hemma i mitt eget län, Jönköpings län, innebär det en skatthöjning med hela 5 345 kronor per person och år. För en alldeles vanlig barnfamilj, där föräldrarna arbetar som polis, specialistsjuksköterskor eller barnmorskor, minskar hushållskassan med 50 760 kronor på fyra år. Det är mycket pengar för en alldeles vanlig barnfamilj som ska få hushållskassan att gå ihop i slutet av månaden.

Herr talman! I mitt Småland bor dessa alldeles vanliga familjer oftast i ett hus, ett hus som inte alla gånger är i topptrim, men där de har tanken på att göra ständiga förbättringar och reparationer efter hand. De har en långsiktig plan och avsätter pengar varje månad för att kunna uppfylla sina husdrömmar.

Ekonomistyrningsverket är mycket kritiskt till förslaget att så kraftigt försämra ROT-avdraget. Man säger i sitt remissvar: Ett förslag med så stor minskning av subventionen i ett steg slår undan förutsättningarna för många hushåll som har planerat och eventuellt kontrakterat hantverkare för renoveringar. När Ekonomistyrningsverket skrev sitt remissvar var inte de nuvarande skatthöjningarna ens aviserade.

Ingen kunde väl förutse detta. Socialdemokraterna lovade ju i valrörelsen att inga skatthöjningar skulle drabba vanliga löntagare. Nu blev det inte riktigt så. 1,2 miljoner löntagare får kraftigt höjda skatter. En alldeles vanlig familj hemma i Jönköpings län får över 50 000 kronor mindre att röra sig med på fyra år, samtidigt som ROT-avdraget minskas från 50 procent till 30 procent.

Jag undrar därför om Magdalena Andersson inte är orolig för att nödvändiga reparationer nu inte blir genomförda. Den socialdemokratiska ledda regeringen omkullkastar med ett penseldrag alldeles vanliga barnfamiljers planering för hur deras hem ska bli exempelvis mer klimatsmarta. Dessa alldeles vanliga familjer tvingas nu att välja svart arbetskraft för att deras hem ska vara fritt från fukt och drag, då dessa investeringar många gånger faktiskt inte kan vänta.

Är det inte rimligt att vallöften hålls så att alldeles vanliga barnfamiljer med normala inkomster kan planera sina nödvändiga renoveringar?

Anf. 45 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Helena Bouveng talar nu om vanliga barnfamiljer. Det är lite intressant med tanke på den fråga hon har ställt.

Den fråga jag har fått från Helena Bouveng är om jag är öppen för att slopa ROT-avdraget för byggande av exklusiva marmorbänkar till kök eller arbete för att anlägga inomhuspooler. Vilka vanliga barnfamiljer tror Helena Bouveng kommer att köpa exklusiva marmorbänkar eller anlägga inomhuspooler?

Anf. 46 HELENA BOUVENG (M):

Herr talman! När det gäller RUT-avdraget har vi uppfattat att finansministern gärna vill genomföra signalpolitiska förändringar, även om det leder till att färre människor får sitt första jobb, får in en fot på arbetsmarknaden och är med och bidrar till den gemensamma välfärd som finansministern gärna talar om och som jag också gärna talar om.

Magdalena Andersson har även i dag sagt att anledningen till att man gör några förändringar är att det är viktigt för skattesystemets legitimitet och för att skattepolitiken ska uppfattas som rättvis. Magdalena Andersson säger också att man inte gör några stora förändringar av RUT-avdraget. Hon påstår fortsatt att en halvering av RUT-avdraget är en smärre förändring. Vidare har finansministern uttryckt att RUT-avdraget inte ska kunna användas för att anlita kocklandslaget till en födelsedagsfest eller för att rengöra inomhuspooler.

Herr talman! Därför blir det jättemärkligt för mig när Magdalena Andersson och den socialdemokratiskt ledda regeringen behåller summan för ROT-avdraget på 50 000 kronor även om arbetsavdraget stannar på 30 procent. Det innebär i praktiken att så länge renoveringen är av större karaktär spelar det ingen roll; avdraget är fortsatt på 50 000 kronor. Det är renoveringar och förändringar som förmodligen är betydligt mer vanliga i lyxvillor i Djursholm än i det lilla ålderstigna radhuset hemma i Vetlanda – radhuset som bebos och ägs av helt vanliga barnfamiljer.

Magdalena Andersson har inte heller gjort några förändringar av vad ROT-avdraget får användas till. Det är fullt möjligt att bygga om köket med just exklusiva marmorbänkar eller att få arbete utfört för att anlägga en inomhuspool.

Därför undrar jag vari rättvisan ligger att det är okej att bygga en inomhuspool med subventioner men inte att rengöra den. Varför använder sig finansministern av signalpolitik när det gäller RUT och inte ROT? Varför är det okej med exklusiva marmorbänkar i Djursholmsvillan samtidigt som hon säger nej till helt vanliga dubbelarbetande barnfamiljers möjlighet att få hjälp med matkassen? Därav min interpellation, finansministern.

Anf. 47 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Det kan ju vara så att vanliga barnfamiljer har barn som ska flytta hemifrån.

Den här förändringen innebär att i stället för att vi ger en skattesubvention eller ett skattebidrag för att bygga om sitt radhus ger vi ett stöd för att det ska byggas nya hyresrätter. Det är just för att människor ska kunna flytta dit jobb och utbildning finns och för att ungdomar ska kunna flytta hemifrån. Det är någonting som kommer att gagna vanliga barnfamiljer den dagen det är dags för deras barn att flytta hemifrån.

Vi gör den här förändringen för att göra en omläggning. I stället för att ge en skattesubvention för att bygga om kök ger vi en subvention för att bygga nya kök. Det kommer naturligtvis att gagna tillväxten i Sverige på några års sikt och inte minst i dagsläget då vi får många nya människor som söker asyl i Sverige. Vi kommer att få en väldigt kraftigt ökande befolkning, och då blir det än mer viktigt att vi får upp bostadsbyggandet. Att i det läget sänka ROT-avdraget något för att se till att vi får upp bostadsbyggandet tycker jag är en väl avvägd politik.

Jag kan i övrigt notera Helena Bouvengs fascination samt stora intresse för inomhuspooler.

Anf. 48 HELENA BOUVENG (M):

Herr talman! Det är väl mer fascinationen över hur finansministern gör förändringar i RUT-avdraget, som inbegriper inomhuspooler, som är för mig lite mer spännande.

Finansministern nämner subventioner till byggsektorn. Vi kan väl konstatera att subventioner i byggsektorn inte har varit speciellt framgångsrikt tidigare.

Som vi har pratat om tidigare och som finansministern nu sa är det en extraordinär situation som också kräver extraordinära insatser. Vi har gjort en överenskommelse om hur vi tillsammans ska hantera den stora ström av människor som nu valt att komma till vårt land – en bra början – men som jag sa tidigare tror jag att det är långt ifrån nog.

I dag har vi en akut situation där det mer handlar om tak över huvudet och mat för dagen. Morgondagens utmaningar är säkert betydligt större, nämligen hur dessa människor ska komma in på den svenska arbetsmarknaden, och det snabbt. Har man i denna situation råd att förfasa sig över att helt vanliga dubbelarbetande barnfamiljer får vardagspusslet att gå ihop, att det slitna radhuset renoveras i takt med behoven på bekostnad av att människor som flytt krig inte får sitt första jobb, att en stor del av våra nya medborgare stannar kvar i utanförskap under lång tid?

Är det detta som finansministern kallar ett legitimt system? Är det ett pris som finansministern är beredd att betala? Är det rättvist mot våra nya svenskar? Är det inte bättre att dessa får en möjlighet att bidra i innanförskap i stället för att belasta i utanförskap?

Anf. 49 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag delar inte Helena Bouvengs uppfattning att den förändring vi gör i RUT, som påverkar 1 procent av RUT-köparna, kommer att vara avgörande för om de människor som nu söker asyl i Sverige får en möjlighet till jobb eller inte.

Det är andra gången denna höst som Helena Bouveng kallat mig till riksdagen för att diskutera beskattning av inomhuspooler. Helena Bouveng har tidigare uttryckt oro för att man inte längre ska få rengöra sin inomhuspool med RUT-avdrag. Nu är hon också orolig för att man inte ska få skatterabatt för att bygga om eller bygga ny inomhuspool.

Jag tycker att vi ska lyfta blicken lite. Vi befinner oss i en tid när historiskt många människor i världen är på flykt undan krig, förföljelse och terrorism. De senaste månaderna har 80 000 personer sökt sig till Sverige för att få asyl. Medarbetare på Migrationsverket och Skatteverket arbetar dag och natt för att klara situationen och ordna mat för dagen, tak över huvudet och sängplatser till alla asylsökande.

Regeringen arbetar för högttryck för att hantera situationen, och en extra ändringsbudget har tagits fram. Vi behöver se hur man snabbt kan bygga fler bostäder, vi måste få fram sfi-lärare och lärare i svenska som andraspråk, vi ska få människor i arbete och mycket annat.

I detta läge väljer Helena Bouveng och hennes partikamrater att ta upp riksdagens och Finansdepartementets tid med att diskutera skattefrågor om inomhuspooler – något som rimligen rör ytterst få människor, vilket Helena Bouveng är väl medveten om. Trots det står denna fråga så högt på dagordningen att Helena Bouveng och hennes partikamrater ställer inte en, inte två utan tre interpellationer om just inomhuspooler.

Jag har inget mer att tillägga. Jag tycker att detta talar för sig självt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2015/16:202 om inkomstskatt för äldre

Anf. 50 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Helena Bouveng har frågat mig vilka beräkningar regeringen har gjort av den höjda inkomstskattens inverkan på arbetsdeltagandet hos personer över 65 år. Helena Bouveng har också frågat mig om jag delar socialförsäkringsminister Annika Strandhälls uppfattning att vi behöver se fler arbetade timmar och en höjd pensionsålder i Sverige.

Jag vill börja med ett klagörande. Regeringen höjer inte inkomstskatten för äldre utan sänker den. Det jag antar att Helena Bouveng menar är att vi återinför en särskild löneskatt för äldre. Det är viktigt att notera att arbetande äldre även efter förslaget är skattemässigt gynnade, både på arbetsgivarsidan och på inkomstskattesidan.

Att bedöma politikens effekter utifrån enskilda finansieringsåtgärder är missvisande. Politiken måste ses i sin helhet. I budgetpropositionen för 2016 görs en samlad bedömning av de långsiktiga effekterna av regeringens politik. Denna visar att regeringens politik sammantaget leder till högre bnp och sysselsättning samt till lägre arbetslöshet.

När det gäller frågan om jag delar socialförsäkringsminister Annika Strandhälls uppfattning om att vi behöver se fler arbetade timmar och en höjd pensionsålder i Sverige är mitt svar att det är en utgångspunkt för regeringen att alla människors kompetens ska tas till vara så länge de kan och vill arbeta.

För att få fler äldre att arbeta längre måste arbetsmiljön förbättras och den arbetsrelaterade ohälsan förebyggas. De förändringar som krävs för ett längre arbetsliv behöver vara brett förankrade, och det är därför av vikt att processen sker inom hela samhället. Diskussioner pågår därför inom Pensionsgruppen med företrädare för partierna som står bakom pensionsöverskommelsen och med arbetsmarknadens parter om hur ett längre arbetsliv ska kunna uppnås i praktiken.

Anf. 51 HELENA BOUVENG (M):

Herr talman! Den demografiska utmaningen för Sverige är klagjord sedan länge. I år fyller de yngsta 50-talisterna 65 år och uppnår den ålder som tidigare i det närmaste per automatik betydde pensionsavgång. Den är nu höjd till 67 års ålder, och Alliansen vill höja åldern för rätten att vara kvar i anställning ytterligare, till 69 år. Jag tror att varken jag eller finansministern skulle bli ledsna om Claes Elfsberg på SVT fick en chans att vara kvar som nyhetsankare.

Att varannan kvinna numera upplever sin 80-årsdag är i sig en glädjande utveckling. Vi ser också att många orkar och vill stanna kvar i yrkeslivet efter fyllda 65 år. I dag är 100 000 fler seniorer yrkesverksamma jämfört med 2006. Särskilt stark har utvecklingen varit bland kvinnor. Statistik från Eurostat visar att Sverige har EU:s snabbast växande sysselsättningsgrad bland personer i åldersgruppen 65–74 år. 65 har blivit det nya 45. Det handlar om en ökning på över 6 procent.

Det är en mycket positiv utveckling som säkert både finansministern och jag ser som glädjande men också nödvändig eftersom vi blir allt äldre. När vi lever längre måste vi också arbeta längre. Dessutom visar forskningen att vi många gånger mår bättre om vi fortsätter att tillhöra en arbetsgemenskap.

Herr talman! Den positiva utvecklingen kan till stor del förklaras av alliansregeringens skattelättnader för äldre. Det förstärkta jobbskatteavdraget för dem som fyllt 65 år har gjort det mer lönsamt att stanna kvar på arbetsmarknaden. Samtidigt blev arbetsgivaravgifterna för att anställa personer över 65 år lägre genom att den särskilda löneskatten slopades. Det blev alltså både billigare att anställa personer över 65 år och mer lönsamt för den äldre att jobba vidare.

Nu vill finansministern återinföra den särskilda löneskatten för personer över 65, den så kallade silverskatten. Denna silverskatt hotar den positiva utvecklingen att allt fler vill fortsätta att jobba efter 65 års ålder. Det är en skattehöjning som slår mot möjligheten att stanna kvar i jobb högre upp i åldrarna.

Riskerar inte finansministern genom ett återinförande av silverskatten en försämrad ekonomi för statskassan, att den positiva utvecklingen att fler över 65 år blir kvar på arbetsmarknaden avstannar och i förlängningen leder till att de offentliga finanserna försvagas i stället för förstärks?

Anf. 52 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Låt oss reda ut begreppen lite. Det finns en silverskatt. Den är dock inte på arbete, för här finns en silverrabatt. Det är billigare för arbetsgivare att anställa äldre. Äldre har också ett extra, förstärkt jobbskatteavdrag. Det finns alltså en silverrabatt både för arbetsgivare och arbetstagare över 65.

Det finns en silverskatt, och den infördes av Moderaterna och innebär att pensionärer ska betala högre skatt än vanliga löntagare. Det, Helena Bouveng, är silverskatten.

Det är viktigt att äldre kan arbeta längre och få möjlighet att delta i yrkeslivet långt efter 65. Jag tycker att det finns goda möjligheter för det och hoppas att vi kan utveckla Sverige åt det hållet. Då kanske Helena Bouveng och jag möts här igen om 20 år, även om vi gör annat emellan.

Men det är också viktigt att ungdomar kommer i arbete. Visst ska vi fokusera på en bra arbetsmarknad för äldre, men vi måste också fokusera på att få ungdomar i arbete.

Regeringen har tydligt deklarerat att ungdomar inte ska gå långtidsarbetslösa. Vi inför därför en ungdomsgaranti så att ingen ung människa ska vara arbetslös mer än 90 dagar. Senast efter 90 dagar är det jobb, utbildning eller praktik som gäller, för det är inte bra att som ung sitta passiv och sysslolös månad efter månad. Det är inte bra sätt att starta sitt vuxenliv.

Jag tycker att vi kan prestera bättre i Sverige och se till att våra ungdomar får en bra start i yrkeslivet.

Anf. 53 HELENA BOUVENG (M):

Herr talman! Det var intressant att höra att finansministern tycker att det är viktigt att ungdomar får sitt första jobb med tanke på att finansministern väljer att ta bort den halverade arbetsgivaravgiften för ungdomar.

Det är också spännande att Socialdemokraterna nu, för första gången på väldigt lång tid, har sänkt skatten för pensionärer. Vi gjorde det ett antal gånger under vår tid.

Förra statsministern Fredrik Reinfeldt konstaterade att det krävs att vi jobbar lite mer och lite längre upp i åldrarna för att klara av våra välfärds-

ambitioner. Reaktionen då lät inte vänta på sig. Bland andra Socialdemokraternas egen talesperson i pensionsfrågor och nuvarande gruppleddare i riksdagen för Socialdemokraterna, Tomas Eneroth, gick snabbt ut i medierna och anklagade förra statministern Fredrik Reinfeldt för att vara provocerande och peka finger.

I dag är tongångarna något mer försiktiga. Nu är det den socialdemokratiska socialförsäkringsministern Annika Strandhäll som kommit fram till samma slutsats, tre år senare. I en intervju i bland andra Svenska Dagbladet den 19 oktober tillfrågades socialförsäkringsministern om äldres deltagande på arbetsmarknaden och gav då beskedet: "Vi behöver därför fler arbetade timmar för att upprätthålla finansieringen av systemet." Hon hoppades få till stånd en höjning av pensionsåldern under mandatperioden.

Detta gör mig lite konfunderad, herr talman. Vi har pratat om signalpolitik tidigare i dag, och jag undrar vilka signaler den socialdemokratiskt ledda regeringen vill ge. Från ett statsråd får vi uttalanden om fler arbetade timmar under fler yrkesverksamma år, och från finansministern kommer besked om kraftiga skatthöjningar för den som vill arbeta längre.

Om jag förstått Twitterflödet rätt tillhör både Annika Strandhäll och Magdalena Andersson ett nära gäng på Rosenbad, så kommunikationen dem emellan borde vara god. Eller är frågan om fler människor över 65 år i arbete alltför liten för att tas upp i denna snäva krets? Eller anser finansministern att kraftigt höjda löneskatter på människor som väljer att arbeta efter 65 inte har någon inverkan på om fler blir kvar eller inte?

Anf. 54 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! I vilken utsträckning skatter har inverkan på om människor arbetar handlar naturligtvis helt om vad man använder skatten till. Så är det med alla skatter.

Om man har ett samhälle utan skatt men ingen barnomsorg kan föräldrar inte arbeta. Men om man tar ut lite inkomstskatt och ordnar barnomsorg åt alla kan det faktiskt öka antalet arbetade timmar. Man måste tänka i två led, Helena Bouveng, både hur skatten tas ut och hur pengarna används.

Det är därför det är viktigt och det är därför vi jobbar mycket med att ha ett effektivt skatteuttag och sedan se till att pengarna används så att fler arbeten skapas. Där handlar det mycket om det som företagen efterfrågar i dag, nämligen kompetent arbetskraft, en bostadspolitik som gör att fler bostäder byggs och väl fungerande infrastruktur. På precis de områdena arbetar regeringen oerhört aktivt.

Vi måste förbättra utbildningen så att fler ungdomar får det stöd de behöver i skolan och kan klara sig igenom den. Ungdomar behöver sedan stöd för att komma in på arbetsmarknaden, men också människor mitt i livet kommer att behöva kompetensutveckling.

Vi måste bygga fler bostäder och våga använda pengar till det så att ungdomar får möjlighet att flytta hemifrån till de platser där jobb och utbildningar finns.

Vi måste ha en väl fungerande infrastruktur för våra företag. Om vi ska klara detta måste vi kunna finansiera det via skatter. Det är precis vad vi föreslår.

Vad gäller ungdomsarbetsgivaravgiften höjer också Moderaterna den. Hur många färre jobb tror Helena Bouveng att Moderaternas förslag om ungdomsarbetsgivaravgiften kommer att ge?

Anf. 55 HELENA BOUVENG (M):

Herr talman! Jag tror att finansministern och jag är överens om att det är viktigt att fler människor väljer att jobba kvar även efter 65 års ålder. Vi behöver fler arbetade timmar, inte färre, oavsett om man är 65 plus eller 25.

Det är inte alltid de ekonomiska incitamenten som styr hur länge vi väljer att vara kvar på arbetsmarknaden, hur många timmar vi arbetar eller vilken utbildning vi väljer. Men att skatter styr beteenden kan vi väl ändå vara överens om. Det vi vill se mindre av beskattar vi högre, och det vi vill se mer av beskattar vi lägre. Skatter har därmed en signaleffekt – det här vill vi, det här vill vi inte.

Vill man dessutom bryta beteenden, uppfattningar och kulturer kan skatterna spela en stor roll. Skatterna är otroligt viktiga för allt det som finansministern vill uppnå.

Den allmänt vedertagna uppfattningen att man ska gå i pension vid 65 års ålder är djupt rotad. Dessutom väljer många att gå i pension betydligt tidigare än så. Därför genomförde alliansregeringen skattereformer som gjorde det mer lönsamt både för den som anställde och den som valde att stanna kvar. Att antalet sysselsatta äldre har ökat med 100 000 personer sedan 2006 torde väl ändå vara ett kvitto på att reformerna var otroligt lyckade.

Varför väljer finansministern att inte fortsätta på den framgångsrika linje som Alliansen slog in på? Varför återinförs den särskilda löneskatten för äldre när borttagandet var så framgångsrikt? Är det enbart med piska som finansministern vill få fler äldre att stanna kvar på arbetsmarknaden? Varför inte säga ja till vårt förslag om förhöjt jobbskatteavdrag vid 64 och bättre möjligheter till omställning mitt i livet så att fler, av egen vilja, stannar kvar och arbetar lite längre och så att äldre känner sig efterfrågade och behövda även efter 65 år?

Anf. 56 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag hoppas verkligen att fler äldre ska känna sig både efterfrågade och välkomna på arbetsmarknaden. Jag brinner för och är oerhört engagerad i att fler människor ska kunna jobba längre upp i åldern. Jag tycker dock att det är viktigt att ha med perspektivet att fler människor ska orka jobba till 65. Vi behöver sätta in insatser så att fler orkar det.

Fler människor ska dessutom få möjlighet att vara efterfrågade efter 65 år, men för att de ska klara det behövs en politik för detta. För att fler människor ska arbeta upp till och efter 65 behöver vi bedriva ett mer aktivt arbetsmiljöarbete än i dag.

Moderaterna har varit väldigt engagerade i att skära ned på arbetsmiljöarbetet. Med de förslag vi nu lägger fram kommer vi att kunna stödja arbetsmiljöarbetet mer effektivt. Vi utökar resurserna för bland annat skyddstillsyn, men vi stärker också arbetslivsforskningen. Det är viktigt för att fler människor ska arbeta längre.

En annan central åtgärd som vi vet gör att många, inte minst kvinnor, går ned i arbetstid eller slutar jobba är att de vårdar en nära anhörig äldre. Vi genomför en stor satsning på äldreomsorgen för att höja kvaliteten där. Ett av syftena med denna åtgärd är att fler, framför allt kvinnor, ska orka jobba längre och fler timmar, även om de har sjuka anhöriga.

Helena Bouveng och jag delar verkligen ambitionen att fler människor ska arbeta. Helena Bouveng har fokuserat på dem som är över 65, men jag är säker på att hon också vill att fler ska jobba upp till 65 och sedan över 65. Det tycker jag är bra.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2015/16:185 om optimala skattemässiga förutsättningar för delningsekonomin

Anf. 57 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Anette Åkesson har frågat finansminister Magdalena Andersson vilka åtgärder hon vidtar för att Sverige ska ha optimala skattemässiga förutsättningar för att främja utvecklingen av delningsekonomin och hur hon säkerställer att både den nya och den gamla generationen företag har likvärdiga villkor.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Att privatpersoner med hjälp av olika lösningar säljer, hyr ut, lånar ut och delar på underutnyttjade tillgångar och utför tjänster är i sig inget nytt. På senare år har emellertid bland annat digitala plattformar som underlättar transaktionerna fått genomslag, och därmed har företeelsens omfattning ökat.

Utvecklingen har gått mycket snabbt, och regeringen följer den noga. Delningsekonomin omfattning och konsekvenser i Sverige behöver kartläggas och analyseras. Därför har regeringen till exempel tillsatt en utredning om hur reglerna för taxi och samåkning kan anpassas till nya förutsättningar. Vidare har Finansinspektionen fått i uppdrag att analysera marknaden för gräsrotsfinansiering, en företeelse som kan sägas tillhöra delningsekonomin.

Skattepolitiken ska vid sidan om att säkra goda och stabila skatteintäkter även skapa förutsättningar för en hållbar tillväxt och hög sysselsättning, ett rättvist fördelat välstånd samt bidra till ett miljömässigt och socialt hållbart samhälle.

En förutsättning för välståndet är bland annat att Sverige har konkurrenskraftiga företag. Skattepolitiken ska därför även bidra till goda villkor för företagande och investeringar.

Även i ett skatteperspektiv finns det anledning att följa delningsekonomin utveckling och de utmaningar som kan uppkomma i tillämpningen av skattereglerna. Ett arbete pågår inom Regeringskansliet med att analysera dessa frågor.

Anf. 58 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! Till en början vill jag tacka finansmarknadsministern för svaret. Det är bra att regeringen följer utvecklingen, men jag uppfattar det som att de konkreta utredningar som har tillsatts är begränsade till områden som taxi och samåkning, gräsrotsfinansiering respektive skatteregler. Det kan vara nödvändigt – speciellt skattereglerna är något som det måste tas tag i omgående – men jag saknar det övergripande helhetsgreppet.

Jag delar Per Bolunds uppfattning att delningsekonomin vad gäller tjänsterna egentligen inte handlar om något nytt utan att det ”bara” är möjligheten att nyttja tekniken som skiljer. Men det är ”bara” inom citattecken, eftersom den nya tekniken innebär att helt nya fenomen utvecklar sig som både många traditionella företag och vi som lagstiftare måste förhålla oss till.

I delningsekonomin agerar privatpersoner som kunder, arbetstagare eller mikroföretagare, vilket betyder att gränsdragningen mellan privatpersoner och företagande blir otydlig. Det ställer nya krav på en mer flexibel arbetsmarknad men därmed även på anpassningar av trygghetssystemen.

Det svenska skattesystemet bygger på att vi klassificerar skatter utifrån om de är skatter på arbete eller skatter på kapital. Med denna klassificering som utgångspunkt beskattas sedan inkomsterna olika. Det är komplext, och vi kan se följetongen kring 3:12-reglerna, att det inte är lätt att få till en lagstiftning som är tydlig men även uppfattas som rimlig. Men gränsdragningen i delningsekonomin blir viktig att tydliggöra, utifrån fenomenet att det är en delning, alltså oberoende av om det gäller samåkning eller att man hyr ut ett rum eller sin gräsklippare. Det måste det tas tag i omgående.

Ett konkret förslag som har förts fram av en företagare i delningsbranschen är att det borde införas ett fribelopp för delning på 20 000 kronor. Det är alltid lättare att diskutera utifrån ett förslag, och fördelarna är i detta fall uppenbara: Om delningar börjar redovisas får vi större transparens i fråga om vem som delar, var och när det delas och med vilka produkter och tjänster det sker. Kunskapen behöver bli större, inte minst för att man ska kunna anpassa regelverken. Kommer ägaren av produkten som delas, alternativt tjänsteutföraren, upp över 20 000 kronor ska personen enligt förslaget ha F-skattsedel och delningen beskattas. En sådan redovisning innebär samtidigt att kunden får en garanti för att delningsplattformen är seriös, vilket även ökar dess legitimitet. Några direkta nackdelar är svåra att se.

Andra utmaningar för skattesystemet rör frågan hur vi får in de skatteintäkter som behövs för finansiering av välfärden, det sociala skyddet och liknande. Digitaliseringen kommer att medföra färre jobb, men delningsekonomin kan vara en jobbskapare. Så uppfattar åtminstone Storbritannien det. De har målet att bli världsbäst på delningsekonomi och har redan arbetat fram konkreta utmaningar att ta tag i som rör delningsekonomin.

Några exempel på övergripande förslag som gäller oberoende av bransch är att ta fram regelverk som är proportionerliga till verksamhetens omfattning, att se över hur transaktioner på nätet blir säkra för konsumenten samt att det finns sanktioner för dem som inte betalar de skatter de ska eller som inte håller sig till regelverken. Men även några exempel på mer specifika områden kan vara intressanta, som att bilpooler ska koordineras med kollektivtrafiken eller att lägenheter lättare kan hyras ut i andra hand, för att bara nämna några.

Gällande de förslag där jag nämnde några övergripande exempel: Vore det inte något även för Sverige att snarast se över?

Anf. 59 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag vill passa på att tacka Anette Åkesson för den intressanta interpellationen i en viktig fråga.

Jag kan börja med att konstatera att om Storbritannien vill bli världsbäst på delningsekonomi får de tampas med Sverige, för jag tror att vi har alla förutsättningar att vara de som ligger mest i framkant när det gäller den här sektorn. Sverige är ett land som präglas av stor tillit mellan medborgare, vilket är en förutsättning för att man ska kunna dela på resurser och även på tjänster, som nu växer. Vi är också ett land med stort tekniskt genomslag. Vi är early adopters, som man brukar säga på engelska – vi är snabba på att ta till oss ny teknik, vilket är en förutsättning för detta. Vi är också en ekonomi som är innovativ och har lätt att hitta nya lösningar. När det gäller just delningsekonomin är det i stort nya lösningar på gamla problem som man hittar och som skapar stora möjligheter.

Jag och regeringen ser mycket positivt på delningsekonomin som fenomen och tror att det kan medföra stora fördelar för Sveriges ekonomi, för arbetslösheten men också för resursanvändningen och för miljöpåverkan.

Det är intressant att delningsekonomin är ett mycket brett fenomen som spänner från världsomspännande, enormt stora företag till aktiviteter på minsta mikronivå i grannskapet, där man delar verktyg med sin granne och liknande. Det som binder ihop hela ekonomin är att den mycket bygger på just tillit, att det finns en trovärdighet hos den som är på andra sidan.

Anette Åkesson nämner plattformar. Det finns kända exempel som Airbnb, där man delar rum, och Uber, där man delar bilåkning. Där har man genom plattformar hittat sätt för att skapa trygghet för konsumenterna.

Som jag har sagt ser jag stora möjligheter. Jag tycker att vi ska försöka välkomna den nya aktiviteten. Jag är av uppfattningen att när människor vill göra något, då är det svårt att stoppa dem, och om det inte finns starka anledningar ska man inte ens försöka. Jag tror att vi ska ha perspektivet att vi ska välkomna delningsekonomin som ett nytt fenomen inom ekonomiska aktiviteter.

Självklart kommer det också att uppstå konflikter under resans gång. Där delar jag Anette Åkessons uppfattning att vi tidigt behöver utvärdera vilka konflikter det kan vara och vilka problem som vi också är beredda att möta genom att till exempel se över regelverk och liknande.

Några som vi redan har konstaterat gäller arbetskydd och arbetsregler, där det kan bli problem. De är ju anpassade efter en tid när det var företag och anställda. Men i det här fallet är man både producent och konsument parallellt, kan man säga. Vilka arbetsregler är det då som ska gälla? Konsumentskydd, som är ett område som ligger under mig som konsumentminister, är också en fråga. Vi har ett starkt konsumentskydd: Om man blir lurad av en försäljare eller en leverantör har man starka möjligheter att få rätt. Men om det inte är ett företag i andra änden utan en annan privatperson, vilka rättigheter har man då? Det är en typ av regelverk som vi behöver se över.

När det gäller beskattning tror jag även där att det kommer att uppstå möjligheter men att det också kan finnas svårigheter. Dem behöver vi analysera och se över. En viktig del av lösningen kan vara att försöka förenkla skatteförfarandet så mycket som det bara är möjligt, att för den person som

deltar i delningsekonomin göra det så enkelt som möjligt att göra rätt för sig och betala sin skatt. Där hoppas jag att Skatteverket är beredd att försöka samverka med aktörerna på marknaden, att man till exempel gör det möjligt att länka från delningshemsidorna till Skatteverket, för att få reda på vilka regler som gäller och kanske också kunna göra enkla inbetalningar av skatt.

Jag tror att vi kan göra mycket genom att använda oss av förenklingsmetoder.

Den idé som kom fram i debatten om att man skulle ha ett fribelopp är en intressant idé som jag tycker att vi bör titta vidare på. Det finns redan i dag en gräns för när man går över från hobbyverksamhet till mer yrkesmässig verksamhet. Men det är möjligt att man behöver titta över om den behöver justeras eller om det finns andra gränser vi behöver sätta.

Jag tycker att detta är ett viktigt område, och jag tror som sagt att Sverige har stora möjligheter att dra fördelar både ekonomiskt och genom att skapa fler arbeten genom delningsekonomin framväxt.

Anf. 60 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! Jag blir glad av att höra att finansmarknadsministern har ambitioner att tampas med Storbritannien, och jag ser också att Sverige har många fördelar i utgångsläget. Men vi har faktiskt delvis tappat i takten och ligger efter inte minst med delningsekonomin, eftersom Storbritannien har kommit några steg längre än vi har.

Många traditionella företag står inför stora utmaningar på grund av delningsekonomin. De är inom branscher som är hårt reglerade. De vanligaste exemplen är att Uber konkurrerar med taxi och Airbnb med hotell, som finansmarknadsministern var inne på. Det sätter fingret på varför det är angeläget att agera snabbt. Parallellt med att de traditionella företagen arbetar med att hitta sätt för att inte slås ut – de kanske ändrar sina affärsmodeller, vässar sina processer eller inför ny teknik – behöver ju myndigheter och lagstiftare se till att förändra regelverken. Kunderna uppskattar uppenbarligen de nya tjänsterna. Det är något nytt som har kommit för att stanna och som driver utvecklingen framåt.

Är den som utför en tjänst en privatperson eller en företagare? Ja, för kunden spelar det ingen större roll, så länge transaktionen är säker och ansvarsfrågor som försäkringar och liknande är lösta.

Ur skatteperspektiv behöver villkoren vara tydliga för de gamla företagen men även för dem som agerar inom delningsekonomin. Det gäller moms och bolagsskatter men även eventuella arbetsgivaravgifter. Skatteverket har som slogan: Det ska vara lätt att göra rätt. Det var finansmarknadsministern inne på. Det gäller verkligen att applicera detta även här.

Med tanke på att den som ska betala skatt kan vara antingen en privatperson eller ett företag behöver det finnas tydliga riktlinjer för hur det rent konkret ska gå till. Det gäller såklart även andra myndigheter som delande privatpersoner eller företagare behöver komma i kontakt med. Kanske hade någon sorts certifiering varit en god idé? Det vore också ett sätt att legitimera de seriösa aktörerna, oberoende av om de är privatpersoner eller företag.

När vi pratar nu om den förra industriella revolutionen i slutet av 1800- och början av 1900-talet har vi facit i hand. Vi vet så här långt efteråt att den innebar att samhällsutvecklingen tog fart rejält och att inkomsterna per

capita steg. Däremot ägnar vi inte mycket tid åt att diskutera hur det var för dem som kom från jordbruken in till städerna och fabriker, bodde trångt och jobbade hårt. Det tog ganska lång tid innan vi hade det moderna samhälle som kom ut ur detta hårda arbete.

Många tror att vi står inför en liknande radikal förändring nu och att oförklarlig långtidsarbetslöshet och ökande inkomstklyftor – som visserligen håller sig inom gränser i Sverige men som gäller i många delar av världen – samtidigt som ekonomin har tagit fart igen är tydliga signaler om det. Vi behöver alltså ha bättre redskap och mer kunskaper om det som redan är på gång. Delningsekonomin är ett exempel här. Den har kommit och växer snabbt.

Jag kan inte ställa frågor som rör arbetsmarknaden, som också berörs. Däremot är jag nyfiken på om finansmarknadsministern har fångat upp några signaler om att vi står inför en ny tid och i sådana fall vilka.

Anf. 61 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag tror att det är svårt att bortse från eller blunda för att vi faktiskt står inför en ganska stor omvälvning. Redan under den ganska korta tid som delningsekonomin har börjat bli en stor faktor på den ekonomiska arenan har det hänt mycket. Jag såg siffror från den amerikanska ekonomin där man räknar med att bara de internetplattformar som i dag finns på plats runt delningsekonomin omsätter 100 miljarder US-dollar och att man räknar med att det ska öka kraftigt under de kommande åren.

Man talar också om att det redan i dag finns miljontals anställda som jobbar inom denna sektor i den amerikanska ekonomin och att det också är en sektor som växer mycket snabbt när det gäller antalet anställda.

Därför tror jag att man tydligt ska se att det finns möjligheter inom denna ekonomiska sektor. När man börjar utbyta tjänster och produkter med varandra är det också ett sätt att skapa arbetstillfällen. Det är någonting som även den svenska ekonomin verkligen behöver.

När jag är ute och talar märker jag att det finns en oro kring dessa fenomen. Jag har förståelse för att företag som har byggt upp sin verksamhet kring en marknadsmodell nu känner sig hotade av delningsekonomin.

Man ska nog försöka att se möjligheterna i detta snarare än hoten, särskilt ur ett samhällsperspektiv. Man kan dra lärdomar från den första vägen av digitalisering. När till exempel fenomenet fildelning började bli en stor aktivitet i samhället var det många företag som kände sig hotade. De hade byggt sin verksamhet kring att distribuera fysiska plastskivor för att helt enkelt leverera film och musik. Där valde ändå till exempel Sverige att inte gå hela vägen och försöka begränsa och stoppa detta fenomen. Det har lett fram till att vi faktiskt har fått lagliga och mycket omfattande distributionskanaler, till exempel Spotify och andra leverantörer av streamad musik och även film. Här finns det uppenbarligen möjligheter att hitta nya marknadsmodeller inom dessa företag, och nya företag växer fram.

Vi kan nog alla hålla med om att vi som konsumenter har fått det betydligt bättre genom att dessa kanaler har öppnats. Vi kan nu få musik rakt ned i våra telefoner och i våra hem utan att behöva gå omvägen via skivaffären eller köpa den via nätet.

Jag tror att det är denna utveckling som vi kommer att se när det gäller fler och fler marknader. Delningsekonomin kommer att erbjuda oss nya sätt att få dessa tjänster.

Det är relevant, som Anette Åkesson också föreslår, att göra en bred analys av detta fenomen. Det är någonting som också regeringen tittar på. Men jag tror också att staten skulle kunna spela en roll, till exempel genom att ha någon form av garantifunktion eller genom att skapa ytterligare trygghet kring de transaktioner som detta ändå innebär. En certifiering skulle kunna vara ett sätt för att visa att en viss leverantör till exempel uppfyller rimliga krav när det gäller att betala skatt och liknande. Vi vet från annan ekonomisk verksamhet att om man slarvar med skatten slarvar man ofta även med många andra delar.

Jag tror, som sagt, att det finns mycket att tjäna på detta. Här vill jag särskilt lyfta fram miljöaspekten. Om man genom en ökad användning av bilpooler, verktygspooler och liknande kan dela resurser är det klart att man också behöver använda mindre resurser som tas upp ur jordskorpan, och man behöver använda mindre energi för att producera dessa produkter.

Detta kommer möjligtvis att leda till att färre av dessa produkter säljs, vilket skulle kunna ha en negativ effekt på ekonomin. Men jag är övertygad om att det kommer att komma många nya arbetstillfällen och tjänster som vi inte ens kan föreställa oss i dag som än mer kommer att kompensera för detta eventuella bortfall. Samtidigt får vi en betydligt mer resurseffektiv ekonomi i framtiden, och det tror jag är någonting som vi alla ska eftersträva.

Anf. 62 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! Jag uppfattar att finansmarknadsministern har en mycket positiv inställning till detta och också verkar vara hyfsat insatt. Det gläder mig.

Den reform som ofta åberopas är hem-pc-reformen för 20 år sedan, då politiska beslut fattades som sedan fick effekter långt senare. Vi måste i dag hitta liknande reformer som man har nytta av senare.

Det är onekligen en spännande tid vi lever i. Jag är personligen mycket nyfiken på hur utvecklingen kommer att gå gällande delningsekonomin men även gällande andra områden där digitaliseringen har börjat ta fart rejält. Det är fantastiskt att det är möjligt att smidigt nyttja resurser på ett bättre sätt. Det må vara att dela på produkter eller att ägandet blir annorlunda.

Även om det kanske finns de som vill kan vi inte stoppa utvecklingen. Därför gäller det att göra det bästa av situationen, och det bästa är inte att sitta still i båten. Delningsekonomin är redan här, och den växer. Det är avgörande att vi säkerställer att lagstiftningen följer med för att vi ska vara attraktiva för nya och kommande företag inom delningsekonomin och för att villkoren ska vara sjysta för traditionella företag. Traditionella företag utmanas på ett nytt sätt, och vissa kommer att behöva se över sina verksamheter. Men det vore tragiskt om företag försvinner och jobb går förloerade på grund av att vi som lagstiftare reagerar för långsamt. En robust lagstiftning kommer dessutom att innebära att vi blir ett än mer attraktivt land att investera i, och det gynnar oss alla.

Jag tackar finansmarknadsministern för debatten.

Anf. 63 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag är mycket glad över den entusiasm som Anette Åkesson visar för denna fråga, och jag delar i högsta grad denna entusiasm.

Prot. 2015/16:35
27 november

Svar på
interpellationer

Men jag håller med om att vi också ser att det finns behov av att se över regelverken och analysera om det behöver göras mer.

Det som jag är mest orolig för är att det tyvärr kommer fram dåliga exempel som drar undan legitimiteten och trovärdigheten för denna marknad. Vi har tyvärr redan sett några negativa exempel när det gäller exempelvis det som kallas crowdfunding och när man har ekonomiska aktörer som verkar på dessa arenor. Självklart måste de också verkligen uppfylla de kriterier som vi behöver ställa upp för att vi som kunder ska kunna känna oss trygga. Där har vi, som sagt, redan sett brister. Det visar att vi inte har tid att dra benen efter oss utan vi behöver analysera dessa effekter och komma med relevanta reformer i närtid.

Jag tror alltså att det finns en stor möjlighet för svensk ekonomi. Men självklart måste vi också se till att övergången till nya ekonomiska modeller går smärtfritt och utan att vi får negativa konsekvenser för arbetslösheten eller för den ekonomiska aktiviteten i vårt samhälle. Gör vi detta på ett klokt sätt genom att också öppna möjligheter för dessa nya affärsmodeller är jag övertygad om att vi kommer att kunna få ett bättre och starkare samhälle framöver och att vi också kommer att kunna behålla de intäkter som vi får genom skatter som vi behöver just för att upprätthålla vår välfärd och de samhällssystem som vi behöver för att vara ett välfungerande samhälle.

Från regeringens sida ser vi detta som en stor möjlighet. Men självklart måste vi också hantera de problem och konflikter som oundvikligen uppstår när nya ekonomiska modeller utvecklas.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2015/16:193 om finlandssvenskarnas ställning i Sverige

Anf. 64 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUNKE (MP):

Herr talman! Kerstin Lundgren har frågat mig om jag anser att det är rimligt att Sverige delar in sverigefinländarna som tillhörande eller exkluderade från att tillhöra en nationell minoritet utifrån vilken av de nationella språkgrupperna i Finland de en gång tillhört och om jag ser att det finns skäl för att finlandssvenskarna i Sverige ska betraktas som en nationell minoritet och i så fall vilka dessa är. Vidare har Kerstin Lundgren frågat mig om jag är beredd att ta initiativ till en förändring gällande den sverigefinska minoriteten, alternativt att finlandssvenskarna i Sverige får egen status som nationell minoritet.

Grunden för politiken för de nationella minoriteterna i Sverige är två Europarådskonventioner: ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk. När de fem nationella minoriteterna och de fem minoritetsspråken erkändes uttalades att det med sverigefinnar åsyftas personer som har finska som modersmål, vilket även överensstämmer med ändamålet med språkstadgan.

Åtagandena enligt ramkonventionen förutsätter att minoriteten i fråga på vissa grunder skiljer sig från majoritetsbefolkningen. Det som främst

skiljer den sverigefinska minoriteten från den svenska majoritetsbefolkningen är det finska språket, men även att det finns en särskild sverigefinsk kultur. Då den svensktalande gruppen inte har dessa särskiljande grunder bedöms den inte omfattas av ramkonventionen. Detta uttalades också i förarbetena när de fem nationella minoriteterna erkändes, en bedömning som delades av konstitutionsutskottet.

Riksdag och regering har vid följande behandling av frågan inte funnit skäl att revidera denna ståndpunkt. Inte heller har det framkommit några förändrade omständigheter sedan riksdagens senaste beslut i frågan 2009. Jag ser därför inga skäl att nu göra en annan bedömning än tidigare.

Anf. 65 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min interpellation.

Det finns två skäl till att jag väckte interpellationen, herr talman. Ett är att vi med glädje noterade att statsrådet ville göra de nationella minoritetsfrågorna till sin viktigaste fråga under mandatperioden. Det lovade gott för en fråga som i den svenska debatten har varit en sten i skon rätt länge, nämligen Sveriges majoritetsbefolknings hantering av den sverigefinländska gruppen i Sverige.

Herr talman! Jag har hört svaren på mina frågor och konstaterar att det måhända finns en del att göra när det gäller granskandet av ramkonventionen. Ramkonventionen markerar nämligen tydligt att det inte bara handlar om språk utan också om kultur och självidentifikation – en bild av lång historia som man kan se, så att säga.

Det är lite spännande att den svenska majoriteten här i riksdagen inte ser en stor del av den finländska nationen, nämligen den del som pratar svenska. Vi från den svenska majoriteten i Sverige gör dem alla till svenskar därför att de talar språket svenska. Vi tar bort deras rätt till sin egen kultur och sin egen historia.

Om vi tittar på den definition statsrådet hänvisar till ser vi att man för att tillhöra den nationella minoriteten i Sverige inte behöver prata finska, utan det räcker att man är ättling till någon som talar finska. Där blir språket alltså inte avgörande. Är man ättling till någon som talar finska är man del av den nationella minoriteten. Är man däremot ättling till någon som har pratat svenska – någon som förmodligen också kunnat finska men som har uppfattats prata svenska, vilket är ett av de två erkända språken i Finland – berövas man sin historia, sin kultur och sin hemvist i Finland.

Det tycker jag är mycket märkligt. Helt plötsligt gör Sverige och Sveriges riksdag mumintrollen svenska, herr talman – för de pratar ju svenska. Tove Jansson pratar svenska, så då är det klart att det inte finns någon speciell finsk historia. Det finns ingen koppling.

Jag tycker att det finns skäl för statsrådet att fundera ytterligare på hur vi har hanterat den fjärdedel av sverigefinlänarna som haft svenska språket som sin bakgrund. Vi berövar dem deras historia, deras kulturella identitet och deras rätt att vara en del av Finland. De blir nämligen helt plötsligt inte en del av den nationella minoriteten, som vi har definierat utifrån språkkonventionen och när det gäller språkstadgan i allt väsentligt.

Herr talman! Statsrådet har uppenbarligen missat att KU i sitt senaste betänkande, 2014/15:KU16, valde att säga att det finns skäl att titta på hur definitionen har sett ut. Man sa att det bör vara en fråga som utreds i en

framtida översyn av minoritetspolitiken. När jag väcker frågan här hänvisar dock statsrådet inte till detta betänkande, och hon ger ingen kommentar till det uttalandet. Snarare hänvisar hon till ett ställningstagande som gjordes 2009. Men det har ju hänt en del sedan dess. Borde det inte finnas skäl att utvärdera och överpröva om definitionen var riktig?

Anf. 66 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUNKE (MP):

Herr talman! Riksdagsledamot Lundgren har ställt frågor om finlandssvenskar, och med tanke på den bristande kännedomen om våra nationella minoriteter finns det skäl att poängtera några grundläggande fakta. Jag är helt övertygad om att riksdagsledamot Lundgren kan allt om detta, men det behöver betonas eftersom det finns många och stora missuppfattningar. Endast 66 procent av den vuxna befolkningen i Sverige kan nämna en nationell minoritet.

Inledningsvis: Syftet och målet med den nationella minoritetspolitiken är att ge skydd för de nationella minoriteterna, stärka deras möjlighet till inflytande och stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande. Det är själva grunderna.

Regeringen aviserade redan i regeringsförklaringen 2014 att de nationella minoriteterna är viktiga och att vi under mandatperioden ska stärka deras förutsättningar. I Sverige finns det fem nationella minoriteter: judar, samer, sverigefinnar, romer och tornedalingar. Det finns också fem nationella minoritetsspråk: jiddisch, romanichib, samiska, meänkieli och finska.

Det ska också betonas att samerna är ett urfolk. Några av grunderna för att utses till en nationell minoritet är att det ska finnas en uttalad samhörighet och en egen identitet samt att man har funnits i landet i hundratals år. Vanligtvis används riktmärket för statsbildningen av Sverige 1523, och samerna har funnits i territoriet Sápmi i tusentals år. Det ska betonas.

Med sverigefinnar, det vill säga en av våra nationella minoriteter vars språk behöver skydd – det har Sverige förbundit sig till via konventionerna – avses personer av finsk härkomst boende i Sverige och med finska som modersmål, liksom deras ättlingar. Med finlandssvenskar avses personer boende i Finland som har svenska som modersmål samt även personer med svenska som modersmål som flyttat till Sverige från Finland, liksom deras ättlingar.

Då kommer vi till frågan varför finlandssvenskar inte är en nationell minoritet. Det är för att den särskiljande egenskapen, som är en grund för att sverigefinnar är en nationell minoritet, är språket. Då den finlandssvenska dialekten inte särskilde sig från majoritetssvenskan i tillräckligt hög grad omfattas inte personer av finskt ursprung med svenska som modersmål av statusen nationell minoritet. Det skrivs fram i konventionerna, och det är därför både tidigare regeringar och riksdagen har tagit detta beslut.

Anf. 67 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Jag satt med i KU när vi diskuterade frågorna, och jag satt med och diskuterade när vi lade fram förslag till en ny regeringsform som just hanterade till exempel frågan om urfolk och nationella minoriteter. Den diskussionen är alltså naturligtvis närvarande. Jag finns också i

Europarådssammanhang och följer den bild man arbetar med när det gäller dessa konventioner och denna stadga i Europa.

Den fråga som här är aktuell är dock Sveriges tolkning. En tolkning gjordes, och vi var överens då. Men det jag försöker väcka, herr talman, är statsrådets nyfikenhet på om den tolkningen var den enda sanna. Vilka vetenskapliga grunder finns det för att säga att det inte finns en kulturell skillnad, som man talar om i ramkonventionen, mellan Sverige och Finland?

Är det statsrådets mening att det för den som har haft sitt liv i Finland, oavsett vilket språk man pratar, och den som har sina anfäder i Finland, oavsett vilket språk man pratar, inte finns någon skillnad jämfört med svenskar när det gäller kulturell bas och identitet? Finns det inga andra skillnader mellan Sverige och Finland än språket? Är det alltså bara om man har språket som man är en del av Finland och har rätt att ses som nationell minoritet?

Jag tycker att det är en märklig hållning att Sveriges majoritetssamfund, Sveriges riksdag, inte vågar öppna dörren för att se att det finns finlandssvenskar som har en kultur som skiljer sig från vår. Språket må vara detsamma, men kulturen, identiteten och självupplevelsen är någonting annat. Vi delar Finlands nation i två delar när människor kommer till Sverige. Är man en del av det finskspråkiga Finland blir man en del av den nationella minoriteten, och är man en del av det svenskspråkiga Finland blir man utesluten ur den minoriteten.

Jag tycker att det är märkligt, herr talman. Jag tycker att det, som KU faktiskt sa, finns skäl att se över frågan – speciellt om man har ett engagemang för nationella minoriteter. Fastna inte i språkstadgan! Se även ramkonventionen och intentionerna bakom den! Det skulle jag råda statsrådet, herr talman.

Anf. 68 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUHNIKE (MP):

Herr talman! Jag fastnar vid språkstadgan och tar fäste på den. Språket – och det skrivs också i konventionerna – är en av de avgörande indikatorerna och det som bär de åtaganden som Sverige har förbundit sig att leva upp till gentemot de nationella minoriteterna.

Merparten av de lagstiftade rättigheterna på området tar sikte på minoritetsspråken. De är nyckeln i arbetet med att säkra de nationella minoriteternas rättigheter. Det är inget tyckande, det är fakta. Det är staten, i detta fall Sverige, som enligt bestämmelserna i de två konventionerna väljer vilka minoriteter och minoritetsspråk som ska erkännas som nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Precis som för alla grupper som söker erkännande som nationell minoritet är det en förutsättning att det finns en tydlig särart gentemot majoritetsbefolkningen och majoritetsspråket. Denna särart kan vara traditionell, religiös, etnisk eller kulturell, men språket är en oerhört viktig faktor och en utgångspunkt. Gällande den sverigefinska gruppen är det finska språket den främsta grunden till statusen som nationellt minoritetsspråk. När det gäller den finlandssvenska gruppen som talar svenska skiljer sig den som dialekt inte från majoritetsspråket.

Eftersom det främst är språkliga rättigheter som lagen ska garantera ser jag ingen anledning till att göra en annan bedömning än den som tidigare har gjorts.

Prot. 2015/16:35

27 november

Svar på
interpellationer

Prot. 2015/16:35
27 november

Svar på
interpellationer

Anf. 69 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Det innebär då att KU:s signal om att se över frågan uppenbarligen inte har hörtsammats av statsrådet.

I artikel 5, del 2, sägs det att parterna ska främja förutsättningar som är nödvändiga för att personer ska kunna behålla väsentliga beståndsdelar av sin identitet, nämligen religion, språk, traditioner och kulturarv. Här fastnar statsrådet bara vid språk. De andra delarna blir därmed exkluderade.

Det är märkligt att vi i Sverige, när Finlands sak är vår, så ofta väljer att dela den finska befolkningen i två delar. Man behöver inte prata finska för att tillhöra den nationella minoriteten i Sverige. Man behöver bara ha haft en ättling som har talat finska.

Av två svensktalande från Finland med finsk bakgrund kan den ena tillhöra den nationella minoriteten, medan den andra inte tillhör den och är exkluderad. Jag tycker, herr talman, att det är en märklig hållning från det svenska samhället och från den svenska riksdagen.

Jag tycker att det vore klädsamt om statsrådet såg över den här frågan en gång till.

Anf. 70 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUHNKE (MP):

Herr talman! Det är ju så, vilket riksdagsledamot Lundgren vet, att den eller de som vill ta del av kulturella eller andra aktiviteter och som tillhör den sverigefinska gruppen har all möjlighet att göra det. Men för att utses till nationell minoritet och till ett nationellt minoritetsspråk är språket en av de viktigaste faktorerna, och det ska särskilja sig tydligt från majoritetsspråket.

Återigen: Jag ser inte någon anledning att se över detta ytterligare. Jag är glad över engagemanget och lägger vikt vid att Sveriges riksdag, och inte minst utskotten, driver frågor kring våra nationella minoriteter. Till exempel kan kulturutskottet arbeta för att främja ett Sverige fyllt av mångfald där alla får möjlighet att ta del av olika kulturer och också att utveckla sin kulturer och särarter. Det tror jag att vi alla tjänar på.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2015/16:157 om kvinnligt företagande

Anf. 71 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Maria Stockhaus har frågat hur socialförsäkringsministern ser på hur Valfärdsutredningen och begränsningar i RUT-avdraget påverkar företagande i branscher där många kvinnor väljer att starta företag.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska besvara interpellationen.

Jag kan inledningsvis konstatera att kommuners och landstings samlade inköp från privata aktörer har fortsatt att öka under de senaste åren. För att skapa långsiktiga och stabila villkor inom välfärdens verksamheter är det nödvändigt att utreda frågorna ordentligt för att få ett så genomtänkt

regelverk som möjligt. Det är genom långsiktiga och stabila villkor som osäkerhet för aktörerna i välfärdssektorn undanröjs.

Jag vill också påminna om att regeringen slår fast i direktiven till Välfärdsutredningen att kraven på företag i välfärdssektorn som vill uppbära offentlig finansiering bör utformas på ett sådant sätt att de värnar en mångfald av utförare och möjliggör att verksamhet inom välfärdssektorn även fortsättningsvis kan bedrivas i olika drifts- och ägarformer.

Knappt 2 procent av de som gör RUT-avdrag beräknas göra avdrag för mer än 25 000 kronor under 2016. Förändringarna av RUT-avdraget som föreslås i budgetpropositionen för 2016 innebär att det riktas mer mot vanliga barnfamiljers och pensionärers behov av hushållsservice. Detta kommer inte att innebära någon skillnad för de allra flesta som i dag gör RUT-avdrag. Dessa förändringar bedöms därför ha mycket begränsade effekter för företagare i RUT-branschen.

Jag vill dock betona att jag inte tror att särskilda skattesubventionerade branscher eller möjligheten att plocka ut stora vinster i skattefinansierade verksamheter är nyckeln till ett jämställt samhälle. Det är för övrigt ett förlegat synsätt att kvinnor enbart skulle kunna starta företag inom vissa specifika sektorer. Det viktiga är att möjliggöra kvinnors och mäns företagande på likvärdiga villkor inom alla branscher.

Tillväxtverket har presenterat en strategi för hur kvinnor och män kan ta del av de företagsfrämjande insatserna på likvärdiga villkor. Strategin är ett viktigt verktyg för det fortsatta arbetet med att främja hållbar tillväxt och ett dynamiskt näringsliv.

Könsnormerna behöver förändras för att skapa en mindre könssegrerad arbetsmarknad. Kvinnor tar i dagsläget ett större ansvar än män för hushållsarbete och för omsorgen om anhöriga. Det innebär att kvinnor drabbas hårdare när välfärden inte fungerar. Ett fungerande välfärdssystem är således en viktig förutsättning för kvinnors deltagande i arbetslivet. Att sätta välfärdens kvalitet i fokus, och att se till att skattemedel används till de välfärdsverksamheter som de är avsedda för, är följaktligen ett sätt att verka för ökad jämställdhet. Sist men inte minst konstaterar jag att beslutet om en mer individualiserad föräldraförsäkring är ett viktigt steg i rätt riktning för ett mer jämställt samhälle.

Anf. 72 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet så mycket för svaret. Jag hade ursprungligen ställt frågan till Annika Strandhäll, eftersom vi var närvarande på samma seminarium som anordnades av Företagarna. Där fanns en panel av företagare inom välfärdssektorn, och de var rörande eniga om att förändringarna i RUT och i den utredning som nu pågår om vinster i välfärden har påverkat deras möjligheter att utveckla sina företag negativt.

Jag och statsrådet är rörande överens om att kvalitet är det allra viktigaste för den som nyttjar våra välfärdstjänster. Det är vägen till en hög kvalitet i alla verksamheter som vi inte är riktigt eniga om.

I svaret tar statsrådet upp att det behövs en mer jämställd arbetsmarknad där det är lika naturligt för män och kvinnor att arbeta och starta företag i alla branscher. Det är jag helt enig med statsrådet om, men så ser det ju inte ut i dag. I dag finns det branscher där kvinnor dominerar och bran-

Prot. 2015/16:35

27 november

Svar på

interpellationer

scher där män dominerar, och vi måste också förhålla oss till dagens situation och se till att det finns möjligheter för kvinnor att starta företag inom välfärdssektorn.

När socialdemokratin var helt dominerande – på den tiden när det bara fanns två tv-kanaler – fanns det väldigt små möjligheter för kvinnor som jobbade inom vård, omsorg och skola att starta företag. Då fanns det ingen möjlighet till offentlig finansiering. Det var tack vare Alliansens politik, inriktad på valfrihet och mångfald inom välfärdssektorn, som det fanns möjlighet för kvinnor i dessa yrken att starta företag och byta arbetsgivare.

Jag har träffat många av de här kvinnliga företagarna, inte minst inom förskola och skola – det är de frågor som jag jobbar mest med. Det finns många duktiga kvinnor i min egen kommun, Sollentuna. Där finns det två kvinnor som knoppade av ett antal förskolor och startade Inspira som nu är en av de större aktörerna inom förskola och skola i Stockholmsområdet. De har återinvesterat det mesta av sina överskott, och verksamheten håller hög kvalitet med nöjda föräldrar och nöjda medarbetare.

I direktiven till utredningen om vinster i välfärden sätts fokus på att förändra de ekonomiska villkoren för privata aktörer i välfärdssektorn. Utredningen lägger en tung och blöt filt över hela välfärdssektorn och möjligheterna att starta företag.

Det är svårt även för de existerande företag som vill expandera att få lån. De stora aktörerna kommer säkert att klara sig och överleva. De upplever också att många av de mindre aktörerna nu försöker sälja till de stora, som har ekonomiska muskler att klara av förändrade förutsättningar, vilket är oerhört mycket svårare för dem som är mindre.

Man kan titta på hur de så kallade stora vinsterna, som statsrådet pratar om i sitt svar, ser ut. Det finns en sammanställning från 2014 där man tittat på de stora koncernerna inom välfärdssektorn. Där hade man en vinst före skatt på 3 procent. Är det verkligen svensk välfärds största problem?

Till dess att vi har en helt jämställd arbetsmarknad, där andelen män och kvinnor är lika fördelade i olika branscher, kommer begränsningar i valfriheten och begränsningar av företagande inom välfärdssektorn, vilket nu är på gång, att slå hårdare mot kvinnors företagande. Det är märkligt att en regering som kallar sig feministisk så hårt driver frågor som så negativt påverkar kvinnors möjligheter att starta och driva företag.

Anf. 73 MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr talman! Sverige har alltså fått världens första så kallade feministiska regering. Den säger sig stå för begrepp som jämställdhetsintegrering och jämställdhetsbudgetering. Men det är en sak att påstå att man står för vissa värderingar och en annan att leva upp till sitt påstående. Och precis som åtgärderna på många politikområden uteblev tycks också feminismen utebli från den feministiska regeringen. Som Maria Stockhaus påtalar har de politiska förslag som regeringen presenterat med näst intill knivskarp precision drabbat just kvinnor.

Det började redan under valåret. Regeringspartiernas och Vänsterpartiets budskap om välfärdsföretag och RUT-avdrag var tydligt i valrörelsen, och det drabbade direkt kvinnors företag. Enligt en undersökning från Global Entrepreneurship Monitor minskade andelen kvinnor bland nystartade företag i Sverige med närmare 40 procent från år 2013 till år 2014. Detta skedde trots att nyföretagandet ökade generellt. Från att ha legat i topp

hamnade kvinnors entreprenörskap i Sverige på en bottenplacering jämfört med andra länder.

Herr talman! RUT-avdraget har verkligen boostat kvinnors företagande. Ministern kallar det förlegat, men för mig är det resultaten som räknas, och de är tydliga. Enligt Statistiska centralbyrån ökade antalet företagare inom lokalvård med 24 procent på tre år sedan RUT-avdraget införts. Siffran för hela arbetsmarknaden var 7 procent. Av de nya företagarna utgjorde kvinnorna 59 procent. RUT är dessutom en sektor där många utländska kvinnor har startat företag. Av de nya företagarna var 63 procent utrikesfödda, och de utrikesfödda kvinnorna utgjorde nästan 40 procent av samtliga nya företagare i branschen.

Man räknar med att RUT-avdraget har skapat 20 000 nya jobb. Tre av fyra av dem som fått de jobben har kommit direkt från arbetslöshet. Vi pratar då om riktiga jobb, inte traineeplatser eller tillfälliga subventionerade anställningar.

Herr talman! De förändringar regeringen gör är inte så stora, menar ministern i sitt svar till Maria Stockhaus. Enligt honom kommer de inte att göra någon skillnad. Men det gör de. Enligt en undersökning från Visma från så sent som september i år tror sig var tredje RUT-företagare komma att behöva säga upp anställda. Detta spelar alltså roll för kvinnors företagande, men det spelar också roll för jämställdheten. Ekonomistyrningsverket lyfter i sitt remissvar kring RUT-förändringen fram att förslaget inte alls tagit hänsyn till jämställdhetseffekten. Verket hänvisar till en studie från Stockholms universitet som visar att gifta kvinnors inkomster ökar tack vare RUT. Kvinnorna i studien använde över hälften av den tid som RUT-arbetet i hemmet frigjorde till sitt arbete.

Bara genom att börja försämra i systemet skapar man en stor osäkerhet i branschen. Varje företagare som jag har träffat betonar vikten av långsiktiga spelregler. Nu börjar regeringen rucka på RUT-avdraget. Vad är det som säger att nästa steg inte blir att försämra ytterligare? Och vem vågar satsa i en bransch som får sämre villkor? De signaler som regeringen sänder ut nu skapar stor osäkerhet, och det drabbar direkt kvinnors företagande. Hur regeringens förslag till försämringar inom branschen kan kallas feministiska är mot den bakgrunden en gåta.

För branschens skull vill jag fråga ministern: Kan han här och nu lova företagarna inom RUT-branschen att inte försämra ytterligare för dem under sin tid i regeringen?

Anf. 74 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Ibland är det så att ideologiska skygglappar och utgångspunkter gör att vi får en del märkliga debatter i den här församlingen, till exempel när det gäller RUT-avdraget. Flera av riksdagspartierna har precis kommit överens om en satsning som ska möjliggöra bättre integration på arbetsmarknaden. Vi får alltså debattera konflikter som kanske i praktiken inte finns i den svenska politiken.

Vi är överens om att RUT-avdraget ska finnas kvar. Vi är överens om att det är ett avdrag som används av hushållen och skapar arbetstillfällen. Det finns inga förslag om att avskaffa RUT-avdraget. Den ändring som regeringen står bakom rör inte ens 2 procent av dem som gör RUT-avdrag. Det är rimligt att man tittar på frågeställningar om tak, till exempel i olika avdragssystem. Men det är inte på något sätt så att regeringen har planer

Prot. 2015/16:35

27 november

Svar på
interpellationer

på att avskaffa RUT-avdraget eller försämra det. Jag är lite förvånad över ingången i denna diskussion.

Vad gäller välfärdstjänsterna kan jag säga att den offentliga välfärden i Sverige organiseras på ett sådant sätt att vi har alternativa driftsformer och en mångfald av utförare, vilket ökar valfriheten för brukarna. Regeringen står bakom den modellen. Modellen är en effekt av förändringar som genomfördes i början av 90-talet.

När dessa förändringar genomfördes var målsättningen ökning för olika typer av aktörer, men man fick inte de effekter som man ville uppnå med förändringarna. Framför allt märker vi att vi i dagsläget har ett regelverk som gynnar stora aktörer. Den idéburna sektorn har en väldigt liten andel av välfärdsverksamheterna, trots att tanken med de förändringar som genomfördes i början av 90-talet var att släppa in också kooperativa lösningar och idéburna aktörer.

Vi har haft en hel del problem med resursanvändningen och har kunnat konstatera att regelverket i vissa fall tillåter att resurserna inte används till det som de är avsedda för. Vi har just nu en debatt om boenden för asylsökande, där vi ser en resursanvändning som inte alls stämmer överens med de intentioner som statsmakten har.

Vi har brister i regelverket. Detta vet Moderata samlingspartiet. Därför har Moderaterna också erkänt att vi måste titta på den lagstiftning vi har på välfärdsområdet och genomföra förändringar i syfte att uppnå bättre kontroll över kvalitetsfrågorna och resursanvändningen. Det är viktigt att vi vågar ställa alla de relevanta frågorna i detta utredningsarbete. Vi måste titta på de frågor som handlar om kvalitetsreglering. Vi måste titta på de frågor som handlar om syftet med verksamheten. Vi måste kolla på de frågor som handlar om resursanvändningen, öppenheten och insynen.

Vi är överens om att dagens regelverk inte är tillräckligt. Vi ser att det finns aktörer som inte använder resurserna till det som de är avsedda för, men vi har inte de rättsliga verktygen för att vidta åtgärder. Vi har dock som politiker en skyldighet att vidta åtgärder. Regeringen vill gärna ta tag i detta i dialog med de övriga riksdagspartierna och skapa långsiktigt hållbara regelverk. Det är inte fel att två decennier efter dessa reformer utvärdera regelverket och vidta de åtgärder som behövs för att vi ska säkerställa att kvaliteten är hög i välfärdsverksamheterna och att resurserna används till det som de är avsedda för.

Anf. 75 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Jag delar statsrådets syn att det behövs en utvärdering och att det behövs förändringar. Men vi vill från Moderaternas och Alliansens sida fokusera på att utredningen ska handla om kvalitet i alla verksamheter. Det är ju inte så att de kommunala verksamheterna överlag erbjuder en hög och jämn kvalitet. Det finns ganska stora skillnader dem emellan också.

Nu handlade inte min interpellation om utredningen om vinster i välfärden eller om RUT i allmänhet utan om vilka effekter detta får på kvinnors företagande. Det är många kvinnor som driver företag inom just den här sektorn. Stockholms handelskammare har gjort en undersökning bland välfärdsföretagare i Stockholms län. Där säger 50 procent att deras verksamhet påverkas negativt av den osäkerhet som den här utredningen orsakar. Det har att göra med att utredningen lägger väldigt stort fokus på vinstfrågan och mycket mindre fokus på kvalitetsfrågan.

Statsrådet hänvisar i sitt svar till att de arbetar för en mer jämställd arbetsmarknad och att det borde vara lika naturligt för en kvinna att möjligtvis starta ett rörmokeri som ett hemtjänstföretag. Det arbete som sker är vällovligt. Där tror jag inte det är någon skillnad mellan oss. Vi vill också att det ska vara en mer jämställd arbetsmarknad.

I dag är våra skattefinansierade välfärdsverksamheter kvinnodominerade. Det är inom de branscherna som kvinnor i dag har större möjligheter att förverkliga idéer genom att starta eget. Att arbetsmarknaden någon gång i framtiden kommer att vara mer jämställd hjälper inte kvinnorna som arbetar på den arbetsmarknad vi har i dag och som vill starta företag i dag.

Det är märkligt att en feministisk regering så ensidigt riktar in sig på att begränsa möjligheter till företagande inom välfärden, där de flesta kvinnorna finns och skulle ha möjlighet att med sin kompetens starta ett företag. När Dagens Samhälle gjorde en sammanställning av företag som gör vinst med skattededel hamnar de stora byggbolagen högst upp när det gäller vinster.

Det är okej att bygga en förskola och tjäna pengar, men det är inte okej att driva en förskola i lokalerna och göra vinst. Det är okej att göra vinst på medicinsk-teknisk utrustning, men det är inte okej att bedriva vård med hjälp av den utrustningen och göra vinst.

För mig framstår det som helt ologiskt. Än mer ologiskt blir det ur ett feministiskt perspektiv när de branscher där det är okej att göra vinst är de som traditionellt är dominerade av män och manliga entreprenörer medan de där man vill begränsa vinsterna är dominerade av kvinnor och kvinnors företagande.

Något som fascinerar mig är en fråga som aldrig ställs. Hur kan det komma sig att det finns privata aktörer som kan bedriva verksamheter inom välfärdssektorn till högre kvalitet eller samma kvalitet som en ofentligt driven verksamhet och göra vinst medan de kommunala eller landstingsdrivna verksamheterna på samma område går med underskott år efter år?

Det borde vara mer intressant för skattebetalarna. Varför låter vi kommuner och landsting slösa bort våra gemensamma resurser när det bevisligen finns en massa nya idéer för att kunna bedriva verksamheten mer effektivt med högre kvalitet till samma pengar eller kanske till och med mindre pengar?

I stället för att försvåra och skapa osäkerhet för alla de duktiga kvinnliga entreprenörer som finns inom välfärdssektorn och RUT-sektorn borde vi fundera på hur vi skapar bättre förutsättningar för mindre aktörer och stöttar fler att våga ta steget att starta eget.

Vi behöver alla dessa entreprenörers goda idéer och borde uppmuntra dem. Har regeringen några idéer alls för hur det ska gå till, eller är den helt förblindad av sin aversion mot företagande i välfärden?

Anf. 76 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Det stämmer att vi har en överenskommelse om utökning av RUT-avdraget i migrationsuppgörelsen. Det talar ändå för att regeringen ser nyttan av det. Det är då ännu märkligare med halveringen av avdraget. Jag är jätteglad att ministern i dag ger ett tydligt besked att regeringen inte har några planer på att minska RUT-avdraget ytterligare. Det är bra.

Jag hoppas att det löftet hålls. En halvering är redan en tillräckligt stor skada.

Herr talman! I regeringsförklaringen i år sa statsministern att en del av regeringens nya jobbagenda är en aktiv näringspolitik för fler och växande företag. Man kan ju kalla regeringens näringspolitik för aktiv. Det är en politik som aktivt drabbar näringslivet, inte gynnar det. Det är mer svartjobb med mindre ROT-avdrag, mindre RUT-avdrag och hot om nedläggning av välfärdsföretag.

Det är de företag som vi nu och framöver behöver mer än någonsin. Det är företag som dessutom i stor utsträckning drivs av kvinnor. Man kan kalla det aktiv näringspolitik, feministisk eller vad man vill. Klart är att det drabbar företagen och kvinnorna. Det försämrar för Sverige när vi nu måste ta oss an framtidens utmaningar.

Ministern menar att debatten är konstig. Jag menar snarare att det är besluten som är svåra att förstå. Det är handling och inte ord som räknas. Det är svårt att kalla regeringen för feministisk.

Anf. 77 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Det borde finnas möjlighet att komma överens om ett antal principer som bör gälla inom den svenska välfärden. En sådan princip borde vara att resurserna ska användas till det de är avsedda för när det handlar om skattepengar. Vi tar in skattepengar för att finansiera gemensamma åtaganden.

Om vi vill ha en modell där utförandet av välfärden inte bara ligger inom offentliga sektorn utan en modell där vi tillåter externa aktörer att bedriva offentliga välfärdstjänster måste vi ha regler som säkerställer kvalitet och resursanvändning. Det har vi inte i dag.

Resurser som går till en fristående skola för att höja lärarlöner kan användas till vinstutdelning. Resurser som går till en förskola för att öka bemanningen kan användas till vinstutdelning. Det är våra gemensamma resurser. Vi har som politiker ansvar för att säkerställa effektivitet i offentliga verksamheter. Vi har den skyldigheten gentemot skattebetalarna.

Det finns ett missförstånd här att debatten handlar om vinst och någon typ av vinstförbud. Faktum är att det inte finns något parti i Sveriges riksdag som företräder en linje om vinstförbud i offentliga välfärdsverksamheter. Vad debatten handlar om, och som vi delvis behöver arbeta med i den utredning som är tillsatt, är hur regelverket ska hantera frågan om överföring från offentliga verksamheter till ägarna.

Om vi inte har ett regelverk som säkerställer resursanvändning kommer vi alltid att behöva brottas med problematiken att det finns en risk att man drar ned på kvaliteten och bemanningen för att öka vinsten. Det handlar helt enkelt om ett regelverk som har till syfte att säkerställa kvalitet och rätt resursanvändning.

Vi tog till oss den kritik som de borgerliga partierna framförde och breddade uppdraget som Välfärdsutredningen har. En del kvalitetsaspekter som inte fanns med i uppdraget från början finns nu med. Varför det? Jo, för att vi måste våga ställa alla de frågor som är relevanta i välfärdsfrågorna. Vi sitter inte inne med alla svaren. Moderata samlingspartiet sitter inte inne med alla svaren. Det finns en rad olika relevanta frågor som måste ställas. Vi måste också analysera effekterna av regelverket.

Vi borde vara överens om att det är väldigt märkligt. När Stockholms stad höjer anslagen till skolorna, och utifrån en konkurrensneutralitetsprincip också höjer anslagen till de fristående skolorna, i syfte att lärarlönerna ska höjas som en strategisk åtgärd för att förbättra utbildningen för medborgarna i Stockholms stad, är det fullt möjligt enligt dagens regelverk att ta de resurserna och dela ut dem till ägarna.

Det är fullt möjligt enligt dagens regelverk. När en fristående aktör ville göra detta väckte det en sådan opinion att aktören på grund av den folkliga opinionen tvingades backa. Är det en sådan ordning vi ska ha? Är det tidningarnas uppdrag att säkerställa kvaliteten och rätt resursanvändning i offentliga verksamheter?

Har vi inte skyldigheten gentemot skattebetalarna att säkerställa en effektiv resursanvändning i offentliga sektorn? Är det då okej att blunda för de problem som finns i regelverket och som leder till att vi har de enorma övervinster som vi i dag har i en del asylboenden?

Anf. 78 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Jag vill påminna om att jag lyfte fram en siffra på 3 procent för vinstmarginalen i välfärdsföretagen under förra året. Det gäller de största som brukar vara mest i skottgluggen när det gäller vinster i välfärden. När det är 3 procent kan man knappast tala om enorma övervinster.

Jag får fortfarande inget svar. Varför är det okej att skattepengar som ska gå till att bygga sjukhus, skolor och förskolor går till företag som går med vinst? Det är inte några problem med att skattepengar går till vinst i den mansdominerade byggbranschen. I den kvinnodominerade välfärdsbranschen, där det finns många kvinnliga företagare och där man ska driva verksamheten i lokalerna, är det inte okej att göra vinst. Jag har svårt att förstå den skillnaden.

Jag har viss förståelse för att statsrådet hela tiden undviker att tala om hur förändringarna i RUT och Välfärdsutredningen påverkar kvinnors företagande. Det är otvetydigt så, med de bevis som både jag och Maria Malmér Stenergard har lyft fram, att både utredningen om vinster i välfärden och förändringarna i både RUT och ROT påverkar kvinnors företagande negativt. Det minskar viljan för entreprenörskap i välfärdssektorn där kvinnorna är de som har mest kunskap och störst möjligheter att starta företag.

På det sättet går vi miste om många goda idéer och många duktiga företagare, vilket är någonting som välfärdssektorn i Sverige behöver. Vi står inför stora utmaningar när det gäller både finansiering och kvalitet. Utan de här goda idéerna blir det betydligt svårare att klara av dessa utmaningar.

Om man på riktigt vill ha långsiktiga förutsättningar för branschen både inom RUT-tjänsterna och välfärdstjänsterna vore det bättre att försöka förändra utredningen och få den att helt och hållet fokusera på kvaliteten. Då måste man naturligtvis också titta på de ekonomiska villkoren. Men det har man valt att inte göra för att få med sig Vänsterpartiet på att stötta budgeten.

Anf. 79 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Jag tror att vi har en gemensam målsättning om att verka för kvalitetshöjning i offentliga verksamheter. Vi är också överens om att

Prot. 2015/16:35
27 november

Svar på
interpellationer

det finns behov av ändringar i regelverket för alla aktörer, inklusive dem som bedriver verksamheter i egen regi. Det är ett arbete som regeringen bedriver. Vi jobbar också med att förbättra styrningen och resursanvändningen i de verksamheter som är i egen regi.

Målsättningen är dock att det ska finnas ett regelverk som säkerställer resursanvändningen också hos privata aktörer så att vi höjer kvaliteten även där. Då måste vi ha som utgångspunkt att resurser till offentliga verksamheter ska användas till offentliga verksamheter. Det kommer att kräva regler för kvaliteten, det kommer att kräva regler för vinstuttag och det kommer att kräva regler för syftet med verksamheten.

Dessa regler är inte till för att skada jämställdheten i den offentliga sektorn. Tvärtom är reglerna till för att säkerställa att vi erbjuder medborgarna de tjänster som bedrivs i och finansieras av det allmänna. Dessa tjänster är viktiga för att jämställdheten ska kunna förbättras i vårt samhälle; det vet vi. Vi har kunskap om det, och vi kan basera vår politik på forskning och erfarenhet av välfärdsbygget.

Då måste man ställa sig frågorna: Är det rimligt att det ska vara möjligt att dra ned på bemanningen på förskolorna för att öka vinsten? Kommer det att gynna jämställdheten? Kommer det att gynna situationen för de kvinnor som arbetar i välfärden?

Jag har inte mött en enda förskollärare som har sagt till mig: Möjliggör vinstuttag i större utsträckning så att min arbetsgivare drar ned på bemanningen! Däremot måste vi jobba för att säkerställa resursanvändningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.32 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 13.00, då en aktuell debatt om rasism och hatbrott skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 13.00.

*Aktuell debatt om
rasism och hatbrott*

§ 16 Aktuell debatt om rasism och hatbrott

Anf. 80 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Herr talman! Den 22 oktober i år mördades två unga personer på en skola i Trollhättan i vad polisen utreder som ett rasistiskt hatbrott.

Planerade och befintliga asylboenden har satts i brand runt om i Sverige.

Den 18 november stängde judiska församlingar ned efter samråd med Säkerhetspolisen på grund av risken för attentat.

Under veckan som gått har hatbrev med avföring skickats till flera företrädare för muslimska organisationer.

Under 2014 anmäldes rekordmånga hatbrott till polisen. Samma år visade Nationella trygghetsundersökningen från Brottsförebyggande rådet att uppskattningsvis nästan 2 procent av Sveriges vuxna befolkning utsatts för hatbrott. Överlägset vanligast var hatbrott med främlingsfientliga motiv. Dessa uppskattades till 262 000.

Rasismen är inte enbart en fördom bland andra. Den har också en lång historia som aktivistisk rörelse i konfrontation med demokrati och mänskliga rättigheter. Brott begångna av rasister i syfte att skrämma och terrorisera människor är ett hot inte bara mot enskilda personer utan också mot demokratins grundläggande byggstenar som mötesfrihet, åsiktsfrihet och yttrandefrihet. Därför har Miljöpartiet begärt dagens aktuella debatt.

Herr talman! Utvecklingen måste vändas. Jag hoppas på en konstruktiv debatt om de förslag som regeringen har presenterat för att skapa ett Sverige fritt från rasism.

Anf. 81 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman och kammarledamöter! Jag höll på att säga åskådare, men jag får vänta med det.

Vi har på flera sätt en mörk höst bakom oss. Det har inte kunnat undgå någon att vi inom loppet av några månader har fått ta ansvar för det största antalet flyktingar sedan andra världskriget. Vi har bevittnat ett antal bränder på asylboenden och genomlevt ett skolattentat i Trollhättan som utreds för rasistiska motiv.

I stunder som dessa är det viktigt att ta sig tid att tala om människovärdet, för i grunden är människovärdet det som kampen mot rasismen handlar om.

Vi ska inte sticka under stol med att detta är ett arbete som görs här i kammaren men också av tusentals människor varje dag, i vardagen – vid trefikat på jobbet, i demonstrationer, på middagen med vänner och familj när man tydligt tar avstånd från fördomar.

Människovärdet har alltid utmanats, men om det är något denna mörka höst har bekräftat är det att kampen för alla människors lika värde gör det viktigare än någonsin.

För att citera Olof Palme, som också tänkte i dessa banor och vars ord nog är exakt lika aktuella nu som då:

”Demokratin är fast förankrad här i landet. Vi respekterar de grundläggande fri- och rättigheterna. Grumliga rasteorier har aldrig funnit fotfäste. Vi betraktar oss gärna som fördomsfria och toleranta.

Men så enkelt är det ändå inte. Fördomen behöver inte förankras i någon vederstygglig teori. Den har ett mycket enklare ursprung.

Fördomen har alltid sin rot i vardagslivet. Den gror på arbetsplatsen och i grannkvarteret. Den är ett utlopp för egna misslyckanden och besvikelser. Den är framför allt ett uttryck för okunnighet och rädsla. Okunnighet om andra människors särart, rädsla för att förlora en position, ett socialt privilegium, en förhandsrätt.

En människas hudfärg, ras, språk och födelseort har ju ingenting med mänskliga kvaliteter att göra. Att gradera människor med sådan måttstock står i bjärt kontrast till principen om människors lika värde. Men den är skamligt enkel att ta till för den som känner sig underlägsen – på arbetsplatsen, i sällskapslivet, i konkurrensen om flickan eller pojken.

Därför ligger fördomen alltid på lur, även i ett upplyst samhälle. Den kan blossa ut i ett stickord, en obetänksam replik, en nedrighet i det lilla. Kanske menar den som handlar inte så illa. Men för den som träffas kan det riva upp sår som aldrig läks.

De flesta av oss människor har ett behov att hävda oss gentemot andra. Och då står fördomen mot den avvikande – utlänningen, främlingen – till förfogande som en sista skans.”

Jag tror att dessa ord av Olof Palme tyvärr är lika aktuella i dag, när vi ser grunden till fördomar blossa upp omkring oss.

Annika Hirvonen Falk nämnde liksom jag de brott, de attentat, vi har sett runt om i landet. Nu vidtas flera åtgärder för att bekämpa dessa brott.

På regeringens uppdrag har Polismyndigheten beställt flera åtgärder för att utveckla arbetet mot hatbrott. Särskilda hatbrottsgrupper har inrättats i Stockholm, Göteborg och Malmö. Polisen har förstärkt enheternas resurser, och arbetet mot hat och hot ska utföras med ett bredare perspektiv än tidigare. I dag jobbar dubbelt så många poliser med att utreda hatbrott som när regeringen tillträdde.

Hatbrottsförmåga ska inrättas i hela Sverige. Det innebär att varje region ska höja sin kapacitet för att klara att lösa dessa typer av brott.

Regeringen har dessutom kraftigt höjt resurserna för säkerhetsarbete inom de religiösa församlingarna. Det är pengar som ska kunna användas till såväl säkerhetshöjande fysiska åtgärder som rent personella resurser.

Herr talman! Sverige genomför nu det största flyktingmottagandet sedan andra världskriget. Samtidigt som människor flyr för sina liv har vi sett en rad bränder och skadegörelser på asylboenden. Mycket talar för att en del av den senaste tidens bränder är anlagda.

Jag träffade för en månad sedan polisen och Migrationsverket för att samtala om de åtgärder som myndigheterna nu vidtar. Förundersökningar bedrivs lokalt men med stöd och samordning från Nationella operativa avdelningen.

Sedan i oktober gäller riktlinjer om att polisregionerna ska ha ökad uppmärksamhet vid asylboenden. Migrationsverket använder sig av fler ordningsvakter och väktare. Polisen har beslutat att snabbtutbilda väktare och vidgat sin tolkning av polislagen för att göra det möjligt att använda fler ordningsvakter.

Som komplement till den övriga tillsynen används Polisflyget i samtliga polisregioner. Det handlar om helikoptrar utrustade med värmekamera och IR-kamera för att kunna se även nattetid.

Herr talman! Det har varit en mörk höst. Men när vi i framtiden tittar tillbaka på året som gått hoppas jag att vi minns denna höst som tiden då Sverige faktiskt samlades – samlades i sitt arbete mot rasismen, i sitt motstånd mot hatet och i övertygelsen om allas rätt till ett liv i frihet, säkerhet och trygghet.

Anf. 82 BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Miljöpartiet för initiativet till den här viktiga debatten. Jag delar deras uppfattning att rasismen inte enbart är en fördom bland andra, utan den har en lång historia som aktivistisk rörelse i konfrontation mot demokrati och mänskliga rättigheter. Den akti-

vismen hämtar dessutom näring från de allmänna fördomar och förutfattade meningar som vi lite till mans kan ha av och till, och vice versa, det vill säga vi påverkas av aktivisterna.

Genom oförsiktiga och osakliga uttalanden kan vi bidra till att stärka dessa rörelser, och deras propaganda når ut och påverkar många, i dag inte minst med hjälp av internet. Å andra sidan finns naturligtvis alla förutsättningar att nå ut med kunskap om människors lika värde, rättigheter och fakta om det som sker i vår tid. Det är den positiva sidan av myntet, som vi måste ta tag i.

Idén att dela in människor i grupper utifrån hudfärg, kön, religion, sexualitet eller annat och därefter rangordna dem gruppvis är givetvis befängd. Varje människa är unik och har som person både rättigheter och ansvar. Trots att det kollektivistiska tänkandet är fel visar såväl historien som nutiden att alldeles för många ägnar tid och kraft åt att utveckla idéer om hur människor ska grupperas, etiketteras och rangordnas. Vi-och-de-tänkandet i dess extrema form är skadligt inte bara för enskilda människor och deras integritet, utan också för det samhälle vi vill ha.

Moderaterna utgår från varje människa som individ. Var och en har samma värde och ska bemötas med respekt och ha sina fri- och rättigheter. Därför ska rasism och extrema idéer bekämpas. Det är en uppgift i varje tid för alla som vill ha ett öppet och tolerant samhälle, och där kan alla bidra.

Politiken och det offentliga har naturligtvis sitt ansvar. Vi har våra grundlagar. Vi har lagstiftning med den bestämda ambitionen att värna grundläggande fri- och rättigheter. Att lagstiftningen är tydlig och att den är användbar är något som vi ständigt måste bevaka i den här kammaren.

I juni förra året fick en utredare i uppdrag att se över straffen för brott mot den personliga integriteten, med särskilt fokus på hot och kränkningar på nätet. I översynen ska utredaren ta ställning till om straffbestämmelserna om olaga hot, ofredande, förtal och förolämpning samt, om det behövs, andra straffbestämmelser till skydd för den personliga integriteten behöver förtydligas, utvidgas eller på annat sätt ändras.

Utredaren ska också se om det straffrättsliga skyddet bör kompletteras när det gäller spridning av integritetskränkande uppgifter utanför det grundlagsskyddade området, samt fundera över om det behöver införas ett straffansvar för den som tillhandahåller en elektronisk anslagstavla och som inte tar bort eller på annat sätt förhindrar spridning av meddelanden som kränker enskilda människors personliga integritet. Uppdraget kommer att redovisas efter jul och blir synnerligen viktigt också utifrån de frågor vi i dag diskuterar.

Vi måste säkerställa att brott anmäls. Alldeles för många som utsätts för hatbrott vågar inte eller orkar inte anmäla brottet. Det är ett bekymmer. Dessutom måste de brottsbekämpande myndigheternas förmåga att lagföra dem som begår brott vara god. Här finns mycket mer att göra.

Annika Hirvonen Falk berättade något om antalet anmälningar, men nämnde kanske inte det problem vi har med en väldigt liten uppkläring. Resultaten är ganska dåliga, delvis för att det kan vara svårt att hitta gärningsmannen. År 2013 påbörjade man en utredning i 59 procent av fallen. Uppklaringen var 5 procent. Det är klart att det inte duger.

Alliansregeringen drev en tydlig linje mot hatbrott. Vi gav den dåvarande Rikspolisstyrelsen i uppdrag att utveckla polisens arbete mot hatbrott. Det resulterade i det som inrikesministern berättade, det vill säga förslag om inrättande av tre hatbrottsenheter, förstärkningar i alla områden runt om i Polissverige och en fördubbling av antalet anställda. Jag förstår på ministern att detta nu är på plats, och jag vill därför fråga: Det innebär väl inte, med tanke på de ansträngningar som polisen står inför, att vi riskerar att få neddragningar när det gäller hatbrottsarbetet inom polisens verksamhet?

Viktigt i sammanhanget är att nämna Säkerhetspolisens uppdrag som rör otillåten påverkan. Säpo bevakar och följer aktörer som är politiskt motiverade i extremistmiljöerna, och inom såväl vitmaktmiljön som den autonoma miljön finns personer som genom hot, våld och andra brott vill få politiker och andra att avstå från att engagera sig i olika frågor. Även här kommer rasismen med som en viktig faktor.

Herr talman! Under 90-talet begicks ett antal mycket allvarliga brott i form av attacker mot flyktingförläggningar, lasermannen härjade och vitmaktgrupperna började mobilisera. En granskning av motiven visar att de flesta var rasistiska. Vad som är skälen bakom det som vi ser hända i dag är ännu inte utvärderat och tydligt, men två saker är säkra. Det ena är att fler brott måste klaras upp. Det andra är att arbetet för att stärka kunskapen om alla människors lika värde och om extremistiska idéer måste förbättras.

Anf. 83 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr talman! I dag debatterar vi i Sveriges riksdag rasism och hatbrott. Det är såklart ett ständigt aktuellt och viktigt ämne. Att debattera rasism och hatbrott är lite grann att konstatera sådant som vi i kammaren för en gångs skull är ganska överens om, sådant som för oss är självklart. Att särbehandla människor utifrån yttre attribut såsom hudfärg är fullständigt förkastligt och något som vi i Sverigedemokraterna tar kraftfullt avstånd från.

Eftersom det kan vara aningen långrandigt att påtala självklarheter under ett helt anförande tänkte jag fokusera på antirasistiskt arbete och hatbrottsprevention och den verklighetsbild som råder, de aspekter av rasism som det inte råder konsensus om i kammaren.

När man diskuterar rasism och främlingsfientlighet är det viktigt att ha i bakhuvudet att samtidigt som vi har haft en hel del oroande händelser kan vi ändå vara tacksamma över att vi lever i ett av de minst rasistiska länderna i världen när det kommer till attityder gentemot invandrare och andra kulturer. Det kan man se av i princip alla undersökningar som gjorts, bland annat av Europeiska unionen, World Value Study och German Marshall Fund. Samtliga dessa undersökningar visar att svenskar gör mycket liten skillnad på människor baserat på deras etniska bakgrund. Det är positivt och borde lyftas fram minst lika mycket som återkommande larmrapporter i olika sammanhang. Vi har en väldigt bra grund att stå på i det arbetet. Svenska folket är inte rasistiskt eller främlingsfientligt.

Att rasism och främlingsfientlighet är mindre utbrett i vårt land betyder naturligtvis inte att det inte är en fråga som vi ska ta på stort allvar. Tvärtom måste vi arbeta konsekvent och målinriktat för att stävja detta. Det är positivt att tidigare regeringar och nuvarande regering vidtagit en lång rad åtgärder vad gäller det arbetet, för vi kan se att antalet hatbrott

trots allt ökat något. Det sker i kombination med att vi har regeringar som för en politik som river upp sår och skapar splittring i det svenska samhället. Därför är arbetet mot rasism och hatbrott mycket viktigt.

Attityder och värderingar kan förändras snabbare än man tror under extrema tider, och om utvecklingen fortsätter på detta sätt kanske vi inte längre har världens mest toleranta befolkning. Då kanske vi inte tillhör toppskiktet vad gäller respekt och tolerans.

Vi har kunnat läsa om asylboenden som brinner, och även om vi i dag vet ganska lite om bakgrunden går det inte att komma ifrån att det i flera fall kan röra sig om anlagda bränder med främlingsfientliga motiv. Det är naturligtvis fullständigt oacceptabelt. Det är positivt att det har vidtagits åtgärder vad gäller att höja säkerheten, och det är viktigt att personer som begår sådana brott lagförs snarast möjligt.

Herr talman! Vårt avståndstagande från rasism och hatbrott är generellt och konsekvent. Men vi upplever att man ibland vill dölja delar av det myntet. Det kan låta som att det endast är européer som betar sig rasistiskt eller har rasistiska värderingar. Så är det inte. Det så kallade mångkulturella samhället innebär att det finns många konfliktytor som är relativt nya för vårt land. Det kanske tydligaste exemplet är hatet mot judar i Malmö, där en stor del av hatbrotten under 2013 och 2014 riktades mot just den judiska gruppen. Ska man tala klarspråk är det en importerad antisemitism från Mellanöstern, vilket många inte vill kännas vid. Man vill hellre låtsas som att det är nynazister och andra som begår de brotten, men alla judar vet att så är det inte i Malmö.

Det kan också nämnas att Mellanöstern är ett av de områden i världen där främlingsfientligheten är som mest utbredd. Det bör man tänka på, för det kommer också att skapa utmaningar för vårt land.

Det finns fler exempel på grupper som ganska väntat inte kan hålla hemlandets konflikter borta. Det kan vi få se mer av. Vi har till exempel kunnat se kristna asylsökande som kommer till Sverige och flyr undan islamistisk terror men som möter liknande attityder i Sverige redan under mottagandeprocessen.

Vi kan också se att en okontrollerad migration helt i otakt med arbetsmarknadens behov skapar spänningar mellan folkgrupper i Sverige. Det är en utveckling vi måste ha uppmärksamhet på.

Samtidigt måste det understrykas att det inte är rasism att motsätta sig invandringspolitik. Det är inte rasism att värna svensk kultur eller svenska intressen. Och något som också andra politiska företrädare har fått uppleva är väl att det faktiskt inte heller är rasism att försöka skapa regelverk som minskar asylströmmarna till Sverige.

Rasismen har fler ansikten än vad många vill föreställa sig. Mitt parti känner ett särskilt ansvar att lyfta de typer av rasism som andra inte lyfter. Varje dag upplever ungdomar med svensk bakgrund sig utsatta för rasism i många skolor i vårt land. Det är tyvärr så att problematik med rasism i dag används av politiska företrädare för att gagna sina egna syften. Man lyfter fram vissa saker. Man döljer annat. Man har sjösatt västvärldens sämsta integrationspolitik, men i stället för att ta itu med problemen väljer man att utmåla svenska företagare som främlingsfientliga på grund av att sysselsättningsnivån bland nyanlända är extremt låg. I stället skulle man kunna se att anledningen till detta är att utbildningsnivån är extremt låg.

Anf. 84 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Herr talman! ”Alla ska ha rätt att känna sig trygga och säkra i Sverige. Varje gång någon blir misshandlad av sin partner, utsätts för trakasserier i skolan eller diskrimineras i krogkön går något sönder – inte bara i den personens tilltro till rättssamhället, utan i Sverige som samhälle.”

Så inleds avsnittet om demokrati och rättsfrågor i Miljöpartiets valmanifest.

Rasismen är ett av de stora samhällsproblemen i vår tid. Rasismen underbygger hat och fördomar, som i sin yttersta form ges uttryck genom hatbrott mot enskilda. Vi behöver i handling förstå att kampen mot rasism måste utgå från förståelsen att rasismen inte är något isolerat problem och att den finns överallt i vårt samhälle och att den tar sig många olika uttryck.

Miljöpartiets mål är att rasism och diskriminering inte ska ha någon plats i vårt land. Jag tänkte redogöra för några av de åtgärder som vi har drivit igenom i regeringen för att motverka rasism.

Bland annat har regeringen meddelat att man kommer att ta fram en nationell handlingsplan mot rasism och hatbrott. Den kommer att omfatta insatser mot olika former av rasism och fientligheter, däribland afrofobi, antisemitism, antiziganism, homofobi, islamofobi, transfobi och rasism mot samer.

Redan under den höst som gått har arbetet startats med ett antal dialoger med civilsamhället som letts av bland annat kulturminister Alice Bah Kuhnke. Det har handlat om hur rasism, diskriminering och hatbrott tar sig uttryck och hur det drabbar människor i Sverige i dag. Genom dialog med civilsamhället och representanter för särskilt utsatta grupper har den här samlings mot rasism gjort att ett antal förslag på åtgärder har tagits fram och lämnats in till regeringen.

Handlingsplanen mot rasism och hatbrott kommer att presenteras under nästa år, men arbetet har redan intensifierats. I budgetförslaget, som kommer att debatteras inom några veckor i kammaren, förstärks kraftigt stöden till arbetet mot diskriminering med ökade anslag till Diskrimineringsombudsmannen, antidiskrimineringsbyråerna, hbtq-rörelsen, funktionshindersrörelsen och arbetet mot rasism.

Regeringen har även annonserat att den kommer att föreslå en oberoende MR-institution i Sverige. Det ska vara en institution som inrättas för att granska hur Sverige som land uppfyller sina internationella åtaganden vad gäller mänskliga rättigheter. Dessutom har regeringen under 2015 gett Diskrimineringsombudsmannen, Forum för levande historia och Skolverket i uppdrag att intensifiera sitt arbete mot rasism.

Men, herr talman, rasismen har funnits i vårt land länge. I vissa tids-epoker har det till och med varit en statligt sanktionerad politik. Vi i Miljöpartiet är mycket angelägna om att synliggöra det, och vi gläds åt att Forum för levande historia men även Kommissionen mot antiziganism arbetar för att synliggöra den historien.

Jag ska bemöta något som föregående talare sa. Han sa att i Sverige finns inga rasister. Då vill jag påminna kammaren om att rasism och rasist är etiketter, men det vi pratar om är de gärningar, de handlingar och de ord som vi som medborgare och medmänniskor utför och säger till varandra. Precis som vi inte är fria från könsmaktsordningens föreställningar är vi inte heller fria från de rasistiska föreställningar som under lång tid verkat i olika utsträckning i vårt land. Vi måste därför arbeta för att hela tiden

Anf. 85 JOHAN HEDIN (C):

Herr talman! Debatten om rasism och hatbrott har begärts av Miljöpartiet. Miljöpartiets språkrör Gustav Fridolin skrev en vecka före valet 2014 i Svenska Dagbladet: "Miljöpartiet har ett löfte som står tydligare än något annat: Vi kommer fortsätta arbetet för ett öppet Sverige där människors lika värde respekteras."

Fyra månader före valet skrev de i DN att de aldrig kommer att försvåra för människor att komma till Sverige.

Aldrig har väl uttrycket "man ska aldrig säga aldrig" varit mer användbart. Nu föreslår Miljöpartiet att Sverige ska genomdriva de hårdaste skärpningarna av asylpolitiken som vi någonsin har sett.

Fina ord och goda intentioner är väl bra, men de betyder faktiskt ingenting om de inte följs av handling. Jag kan bara tala för mig själv, men jag undrar: Hur ska någon någonsin kunna veta vad som egentligen gäller när Miljöpartiet säger saker?

Trots vad många verkar tro minskar kriminaliteten generellt. De åtgärder som tidigare regeringar har vidtagit verkar ha haft effekt. Många försöker ge en bild av att våldsbrotten ökar medan de i huvudsak minskar. Det finns dock ett par allvarliga undantag. De måste tas på stort allvar. Det är naturligtvis det ökade antalet skjutningar i svenska storstäder – där utmärker vi oss jämfört med andra nordiska länder. Och så är det just hatbrotten. Hatbrotten ökar faktiskt rejält.

År 2014 kom det in knappt 6 270 hatbrottsanmälningar. Enligt Brå är det den högst noterade nivån hittills, och det är hela 14 procent fler än 2013. Föga förvånande är hatbrott med främlingsfientliga eller rasistiska motiv den i särklass vanligaste typen.

Även andra undersökningar visar att hatbrotten ökar i Sverige. Det oroar mig och många med mig, men det oroar också FN, som i en rapport riktar allvarlig kritik mot svenska förhållanden. FN-rapporten konstaterar att rasistiska partier ökat sin aktivitet i Sverige och att diskriminerande uttalanden i den politiska debatten inte är ovanliga.

FN är kritiskt till att hatbrotten ökar medan utredningar och åtal mot hatbrotten minskar. En undersökning som har gjorts av Brå visar att 96 procent av de anmälda hoten och kränkningarna på internet lades ner av polis eller åklagare. Det rör sig inte bara om rasism, men det ger en god fingervisning om hur rättsväsendets förmåga ser ut när det gäller att ta hand om detta. Det måste vi göra något åt.

Herr talman! Centerpartiet vill stoppa den här utvecklingen genom att bygga ett medmänskligt samhälle som växer underifrån, ett samhälle där betongförorterna får möjlighet att utvecklas till gröna oaser med influenser och inspiration från all världens hörn dit människor flyttar för att de vill och inte för att de måste.

Rasismen har under de senaste åren tyvärr blivit vardagsmat för alltför många. På nätet och i sociala medier har tonen mot vissa grupper sedan länge passerat anständighetens gräns. Romer och muslimer pekas ut som kollektivt skyldiga till allsköns elände. Ibland hör man att människor som ägnar sig åt detta rationaliserar sina mörka ansatser med att det på något sätt inte är invandrarna i sig man har något emot utan invandringpolitiken.

Det är, herr talman, en rationalisering som är lätt att vederlägga om man ser hur mycket invandringen från Norge, USA eller Tyskland problematiseras.

Nej – det blir tydligt att människor bedöms olika, inte på grund av sina handlingar utan på grund av vilket ursprung de har. Och för detta finns det ett obekvämt och obehagligt ord.

Tydliga tecken på att rasismen och hatbrotten ökar är de mordbränder vi har sett i spåren av den svåra flyktingsituationen. Andra tecken som har blivit tydliga efter de fruktansvärda händelserna i Paris är att unga män med mörkt hår och mörka ögon berättar att de får blickar och kommentarer av folk de inte känner. En ung kille beskriver på Facebook hur två män spottar framför fötterna på honom och förolämpar honom med en grovt nedsättande benämning kopplad till hans hudfärg. Senare samma dag i en mataffär kör en äldre dam på honom upprepade gånger med sin kundvagn innan en annan kund i butiken griper in. En man på tåget stirrar ut honom och skriker något om ”dina ’beep-beep’ IS-terroristpolare”.

Detta är vad vissa människor lever med i dag.

Herr talman! Varje människa förtjänar att bli betraktad som en individ och inte som representant för en grupp. Centerpartiet vill se ett Sverige som byggs på grundval av individuella medborgare. Varje individ måste mötas som individ och inte som del av ett kollektiv. Individer har rätt att organisera sig kollektivt, men individens rättigheter kan aldrig någonsin förhandlas bort.

Lagen ger individen rätt till maximal frihet, och att individens rättigheter skyddas är en hörnsten i bygget av den goda demokratin. Om vi utgår från att det är individens rätt att slippa bli kallad förolämpande tillmälen, att slippa bli nedslagen på stan för att man ser ut på ett visst sätt eller att slippa bli uthängd och bespottad på sociala medier för att man står upp för alla människors lika värde, är det vårt ansvar som lagstiftare att sätta upp ett regelverk som tar sikte på detta.

Herr talman! Jag tror att vi gör klokt i att titta på hur man arbetar framgångsrikt i andra länder. Trots de fruktansvärda händelserna i Frankrike har just Frankrike kommit en bra bit på väg när det gäller att hantera hatbrott. De har någonting som de kallar för en handlingsplan mot rasism och antisemitism, där man till exempel har gjort fördomar till en försvårande faktor för alla typer av brott och där offer för hatbrott ges specialiserad hjälp.

Svenska politiker behöver se sig om i världen och våga se att vårt samhälle kanske inte är vaccinerat mot rasism. Vi måste ta till oss av den kunskap som prövats i andra länder.

Anf. 86 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Herr talman! Det finns en grundläggande insikt som har varit avgörande för oss i arbetarrörelsen. Det är insikten att vi är beroende av varandra för tryggheten i samhället: att jag bara är trygg om också du är trygg och att vi aldrig kan bygga en framtid i fred och frihet om den byggs på någons ofrihet, oavsett om det handlar om att bekämpa otrygghet på arbetsmarknaden eller mäns våld mot kvinnor.

Rasism rangordnar och underordnar människor och lämnar några av oss i otrygghet och ofrihet. Därför är rasismen inte bara ett hot mot den enskilde som drabbas utan också ett hinder för vår gemensamma trygghet och ett rättvist samhälle.

Rasismen och hatbrotten riktas nu främst mot afrosvenskar, muslimer, judar och romer. Rasismen tar sig också uttryck i diskriminering på både arbetsmarknaden och bostadsmarknaden och i vardagslivet.

Herr talman! När Peter Mangs greps i november 2010 hade han bedrivit sitt raskrig i Malmö i sju år. Minst tre människor hade han mördat, minst 17 människor hade han beskjutit och skadat, oräkneliga skott hade han avfyrat mot lägenheter och byggnader.

Han hade nått sitt mål. Han hade injagat skräck i staden, i synnerhet bland Malmöbor med rötter i Mellanöstern och Afrika. Han hade skapat misstro och otrygghet. Han hade dragit en gräns mellan vita Malmöbor, som inte var personligen hotade, och färgade som var det.

Ändå, herr talman, sågs hans brott inte som det de verkligen var: hatbrott specifikt riktade mot människor som han inte såg som svenska, i syfte att skapa terror. Detta visar oss att Sverige har en del att lära när det gäller att känna igen och lagföra hatbrott.

Eftersom vi ser att förhållandevis få anmälningar leder till fällande dom är det uppenbart att vi behöver genomföra en granskning av hatbrottsanmälningar, förutom det som redan görs från regeringens sida, från anmälan till åtal eller fällande dom så att vi kan ta reda på var det finns brister och vad vi behöver göra för att bli bättre. Det finns en alldeles ny, färsk rapport från Expo och Civil Rights Defenders som bland annat visar på just detta.

Det är också tydligt att det finns en blind fläck när det gäller att inse att även vita män som agerar ensamma är en del av ett större sammanhang. Vi måste erkänna att Sverige har sina raskrigare. Ausonius, Mangs och nu senast Anton Lundin Pettersson är några sådana. Sverige är det land i Väst-europa som har flest tillfällen av dödligt våld med högerextrema förtecken.

Andra raskrigare utövar ett mer lågfrekvent våld som påverkar vardagen i form av verbala angrepp, klotter, affischer och omfattande näthat. Det kan också vara fysiskt i form av attacker mot flyktingars bostäder, mot moskéer och synagogor och fysiskt våld mot afrosvenskar, romer och muslimer.

Ett seriöst arbete mot rasism och hatbrott är ingen quick fix, utan det måste baseras på den forskning som finns på området. Det handlar om att jobba långsiktigt både mot den ideologi som finns i grunden och de sociala förutsättningar som finns för att den ska kunna frodas.

Herr talman! Terrorattacker, oavsett om de sker i form av mordbränder mot asylboenden i Sverige, bombdåd mot semesterfirares flygplan, attacker mot människor på konsert eller mord på unga politiskt aktiva på sommarläger, har i sig inte möjlighet att i grunden störta vårt samhälle. Det gemensamma målet med alla former av terror är i stället att skapa rädsla, att vända upp och ned på samhället, att skapa kaos och att slå sönder den viktiga tillit som finns mellan oss människor.

Fascister från extremhögern och jihadister förenas i flera av sina reaktionära synpunkter men framför allt i detta: De vill få oss att tro att vi inte kan leva tillsammans, sida vid sida i fred och frihet, om vi har olika tro,

ursprung, sexualitet eller politisk uppfattning. De vill splittra för att likrikta oss.

När jihadister nyligen riktade sin terror mot mål i Paris var syftet tydligt. Som bland andra forskaren Mattias Gardell har framhållit vill de tvinga fram negativa motreaktioner mot muslimer för att kunna polarisera och därmed öka rekryteringen bland dem som drabbas av repression och diskriminering.

I en sjuk spegeldans ser vi nu hur de högerextrema mer än gärna ger jihadisterna exakt vad de vill ha, det vill säga ökat hat mot muslimer och krav på åtgärder som kommer att straffa och misstänkliggöra muslimer som grupp.

Jimmie Åkessons senaste utspel om åsiktsregistrering av muslimer i Sverige är ett tydligt exempel på just en sådan reaktion som jihadisterna hoppas på. I det vakuum av rädsla som terror skapar finner fascisterna näring att växa i varandras hat.

Just därför, herr talman, kräver rasismen och hatläran helt andra reaktioner av alla oss som inte vill hjälpa högerextremister eller jihadister att nå sina syften. Dessa reaktioner måste framför allt se till att inte göda ytterligare hat och polarisering. Detta kommer jag att prata mer om i mitt nästa inlägg.

Anf. 87 ROGER HADDAD (L):

Herr talman! Det har stundtals varit en mörk tid med avskräckande incidenter i Sverige, däribland skolattentatet i Trollhättan – av polisen klassad som hatbrott med rasistiskt och främlingsfientligt motiv.

Frankrike har under året varit utsatt för två större terrorattentat direkt riktade mot demokratin. Även Danmark har varit ett mål. Här såg vi hur händelserna i Köpenhamn direkt ökade spänningarna men också rädslan hos den judiska minoriteten i Sverige, i synnerhet de boende i Malmö.

Hatbrott är en av rubrikerna för denna debatt. Som tidigare har nämnts kan vi se i de senaste sammanställningarna från Brottsförebyggande rådet att hatbrotten har ökat markant. Det finns kristofobiska, islamofobiska och antisemitiska motiv, och även transpersoner är särskilt utsatta. Det är en typ av hatbrott, en typ av motiv, som återigen utkristalliserar sig, nämligen det främlingsfientliga och rasistiska motivet. 136 000 personer har anmält att de har utsatts för hatbrott med rasistiska motiv.

I Malmö är det främst hatbrott med antisemitiskt motiv som dominerar. Det är inte en fråga bara för kommunledningen i Malmö, utan det är även en angelägenhet för hela svenska samhället.

Liberalerna har i denna kammare krävt att församlingar, till exempel synagogan i Malmö, ska ges extra skydd. Vi har också krävt en översyn av övervakningslagen, och vi har ställt frågor till regeringen. Detta har skett efter det att Länsstyrelsen Skåne i våras initialt avslog synagogans begäran om kameraövervakning i förebyggande syfte.

Att förskolan i februari bevakades med tungt beväpnad polis och att representanter för synagogan hade satt in dyrt pansarglas var tydligen inte ett tillräckligt skäl för att länsstyrelsen skulle bevilja tillstånd till Judiska Församlingen i Malmö. Efter den debatt jag hade med inrikesministern i kammaren ändrade länsstyrelsen senare sitt beslut. Oavsett detta måste lagen ändras.

Vardagsrasism, rasism, hat och hot har åter drabbat vårt öppna Sverige. Hot mot EU-migranter, aggressiva uttalanden och förslag mot denna utsatta grupp har knappast hjälpt dessa människor. Under hösten har hot, skadegörelse och brandattacker mot asylboenden tyvärr dominerat. Det finns ingen paragraf i världen som kan göra oss immuna mot sådana attacker. Den kanske viktigaste åtgärden, herr talman, är att vi i samhället respekterar varandra som individer, försöker stötta så mycket vi förmår utan att partipolitiskt trigga igång det hat som tyvärr har underlättat för de främlingsfientliga krafterna att förstöra vårt öppna land och vår demokrati.

Det är ofrånkomligt att de förslag vi lägger fram i riksdagen och vad vi skriver och säger utåt i medierna och i våra möten med människor självklart kan påverka utvecklingen. Självklart har också jag ett ansvar att diskutera svåra frågor, ta mig an utmaningar och berätta för människor hur mitt parti vill lösa problemen. Men jag har också ett ansvar att inte skapa ett vi och de, att inte trigga igång människor mot barn och vuxna som har flytt krig och terrorism.

Det vi har skådat under hösten är mycket allvarligt. Det har skapat en rädsla i samhället och en osäkerhet lokalt där många inte längre vågar ta emot asylsökande och hjälpa till. Jag är övertygad om att de flesta vill hjälpa till. Vi har sett hur unga och gamla dag och natt på ett fantastiskt sätt har ställt upp för att ge människor på flykt en trygg plats i vårt samhälle.

Våra kommuner, det civila samhället och de statliga myndigheterna har gjort sitt yttersta för att hantera denna situation, men det finns de, herr talman, som inte vill ta sitt ansvar. Det finns de som hetsar, hatar, uppmuntrar och aktivt bidrar till det kalla klimat som vi har upplevt den senaste tiden. Till dem vill jag säga att de är särskilt ansvariga för att människor har utsatts, och utsätts, för hatbrott och rasism, att boenden eller tilltänkta boenden för barn sticks i brand och att ungdomar, kvinnor och män som flyr diktatorer och terrorister fortsätter att känna sig förföljda i det land de har flytt till för att få leva i fred och frihet.

Herr talman! Liberalerna har därför i justitiekottet tagit initiativ till att kalla chefen för Säkerhetspolisen samt rikspolischefen för att besvara frågor om anlagda bränder på asylboenden och om det allmänna säkerhetsläget. Den begäran har fördröjts lite grann, men vi vet att de kommer till justitiekottet tisdagen den 1 december för att diskutera dessa allvarliga frågor.

Anf. 88 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Krig, oroligheter, terror och trakasserier har fått människor på flykt genom hela historien. Människor flyr för att de i diktatorers eller terroristers ögon har fel bakgrund, utövar fel religion, har fel etnicitet, är födda på fel plats och så vidare. Flykten handlar om livet och om dem man håller allra kärast.

Nu ser vi de mest omfattande flyktingströmmarna sedan andra världskriget. För oss kristdemokrater är det en självklarhet att vi som lever i ett fredligt land ska klara av att hjälpa vår nästa, våra medmänniskor, både i dag och i morgon. Tillvägagångssätten kan variera. Privat kan vi engagera oss i frivilligarbete, skänka en slant eller en större summa till Röda Korset, Erikshjälpen eller andra typer av organisationer. Som land kan vi hjälpa

människor här i Sverige och även på plats i flyktinglägren i krigsområden och krigshärdarnas närområden.

I grunden handlar detta om att stå upp för människovärdet. För oss kristdemokrater är det helt centralt.

Samtidigt när Sverige ställer upp, hjälper och välkomnar människor hit, när civilsamhälle och enskilda visar sitt stora, varma och imponerande engagemang för människor i nöd, svarar några få extremister med motsatsen och sprider skräck. Tilltänkta och fungerande boenden för asylsökande har satts i brand. Mycket talar för att bränderna har varit anlagda.

De som sätter fyr, tänder eld, på hoppet om en fristad, på hoppet om ett nytt hem, piskar upp stämningar inte mot den politiska agenda de anser vara fel utan mot människor som kommer hit från andra länder. De skapar otrygghet och de skapar rädsla bland människor som har lämnat allt vad de äger och har flytt förföljelse och krig.

Herr talman! För drygt en månad sedan klev en ung man in på en skola i Trollhättan. Ett obeskrivbart drama ägde rum. Det var en helt avskrämd attack. Det är svårt att ens försöka förstå att det har ägt rum. Attentatsmannen gick runt i skolan och avgjorde vem som skulle dö. De som drabbades hade samtliga utländsk härkomst eller såg i varje fall ut att vara av utländsk härkomst. Det var dem han valde ut.

De är första gången något liknande har hänt i en skola i Sverige, men det är inte första gången denna typ av rasistiska dåd har skett i vårt land. I början av 90-talet härjade lasermannen i Stockholm, som flera har varit inne på tidigare i debatten. För några år sedan var det Peter Mangs i Malmö. Deras utvalda offer var människor med utländskt utseende.

Under den senaste tiden har Sverige höjt terrorberedskapen. Vi vet lite om de orsaker som ligger bakom, men Säpo är tydligt. Det största hotet just nu mot Sverige är våldsbejakande islamistisk extremism. Inte minst efter händelserna i Danmark och Frankrike tidigare i år vet vi att något liknande också skulle kunna ske här mitt ibland oss.

I Malmö är oron stor bland den judiska befolkningen. Glåpord och hat sprids. Vid attentaten i både Frankrike och Danmark var judar ett särskilt mål. I förra veckan attackerades en judisk lärare i Marseille av IS-anhängare.

Herr talman! De har något gemensamt, mordbrännarna, attentatsmannen i Trollhättan, lasermannen, Mangs och islamisterna. De drivs av hat, och de sorterar in människor i två kategorier: mer eller mindre värd och mer eller mindre värd att leva.

Människovärdet är unikt och okränkbart, och det är enbart i demokratier som minoriteter och olikheter har möjligheten att respekteras och att leva i fred. Det är något som vi verkligen måste värna. Det är själva kärnan i ett land som vårt. Men då duger det inte att kommuner i Sverige, där ibland Malmö, saknar handlingsplaner mot våldsbejakande extremism. Då duger det inte att antirasismen exkluderar. Och då duger det inte att nonchalera att hatbrott och hot sker.

Herr talman! Utmaningarna i vårt land är stora, inte minst på migrations- och integrationsområdena. Utanförskap och isolering kan vara en grogrund för hatet att frodas. Därför ingår också en aktiv integrationspolitik i alla dess delar i det förebyggande arbetet mot hatbrott och rasism.

Ska Sverige kunna vara ett land som präglas av medmänsklighet och trygghet måste vi bygga ett samhällsklimat som inte har sin utgångspunkt

i konflikter och motsättningar utan i en samhällsgemenskap som vilar på tillit och förtroende.

Prot. 2015/16:35
27 november

-----
*Aktuell debatt om
rasism och hatbrott*

Anf. 89 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Först vill jag passa på att tacka för det stora samförstånd som ändå verkar finnas i kammaren i den här frågan och för det stöd och den uppbackning som finns för både den här och den tidigare regeringens arbete mot hatbrott.

Jag vill i sammanhanget bara varna lite för att ta det faktum att benägenheten att anmäla hatbrott har ökat som ett tecken på att hatbrotten ökar, för vi vill ju faktiskt öka anmälningsbenägenheten. Det är inte ett bra mått. Det finns andra bra mått på hur hatbrotten utvecklas.

Jag har två frågor som jag måste ställa.

Martin Kinnunen från Sverigedemokraterna säger i talarstolen att hatbrotten i Malmö är importerade. Den 2 mars förra året attackerades Showan Shattack på gatan i Malmö. Han slogs ned bakifrån och knivhöggs av tre män. Han svävade i flera veckor mellan liv och död. Malmö kom ut som *en* stad under ”Kämpa, Showan!” med förhoppningen att Showan skulle överleva den fruktansvärda hatbrottsattacken. Sedermera greps tre medlemmar ur Svenskarnas parti för attacken.

Min fråga till Martin Kinnunen är: På vilket sätt var det här ett importerat hatbrott i Malmö?

Den andra frågan jag har, som flera andra också tagit upp, är om attackerna mot flyktingboenden runt om i landet. Vi vet att en del av bränderna startat i boenden av misstag, så alla är inte anlagda. Men det finns ett antal anlagda attacker runt om i landet. Medan samtliga partier utom ett i Sveriges riksdag tog avstånd från attackerna, samtidigt som jag kallade till mig polisen och Migrationsverket för att höra vad som kunde göras för att stoppa detta, samtidigt som människor runt om i landet uppsökte sin lokala flyktingförläggning och hjälpte till med bevakningen, då samlades också ni sverigedemokrater runt om i landet. Men ni samlades inte för att ta avstånd eller för att skydda flyktingboenden, utan ni samlades för att lägga ut adresser till flyktingboenden. Ni gjorde det i Göteborg, ni gjorde det i Malmö och på andra ställen. Och er partiledare var sist av alla partiledare med att ta avstånd.

Min fråga till Martin blir därför: Varför var det så viktigt att medan flyktingförläggningarna brann publicera adresser till flyktingförläggningar i landet i stället för att ta avstånd från bränderna, i stället för att arbeta mot bränderna? Den frågan skulle jag gärna vilja ha svar på.

Avslutningsvis vill jag understryka det jag sa i inledningen. Det sker ett aktivt arbete för att öka uppkläringen av hatbrotten. Jag delar Beatrice Asks uppfattning att uppkläringens procenten av hatbrott är för låg. Jag hoppas att det arbete som polisen har aviserat, och som delvis påbörjades under Beatrice Asks tid som justitieminister, ska råda bot på det och att uppkläringens procenten ska öka. Jag tror också att polisen måste jobba mycket mer aktivt mot de grupper som utsätts för hatbrott just för att öka anmälningsbenägenheten. Det finns ett glapp där många grupper inte riktigt litar på polisen och de rättsvårdande myndigheterna. Den låga uppkläringens procenten är en del av det; det lönar sig inte att anmäla. Vi måste också bryta förtroendebarräererna.

Jag vill också passa på att påminna om att vi har gjort stora insatser för att höja säkerheten för den judiska gruppen, som har varit särskilt utsatt. Vi hade beväpnade poliser på plats, som Roger Haddad var inne på. Vi har en fortgående dialog med de judiska församlingarna om säkerhetsarbetet och mellan Säkerhetspolisen och dem. Vi har kraftigt ökat beloppet som de religiösa församlingarna kan söka för hjälp med säkerhetsarbetet.

Anf. 90 BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Det är en intressant debatt, och det finns många trådar att dra i.

När Martin Kinnunen tar avstånd från rasism och sedan påpekar att det är mycket självklarheter vill jag säga att det är just det som det inte är. Det är ju inga självklarheter. Det är mycket som uppenbarligen inte är självklart. Annars hade vi inte haft problemet. Men när Martin Kinnunen har sagt det övergår han raskt till att påpeka att det minsann också är svenskar som utsätts för rasism av, vad jag då förstår, folk som inte är svenskar.

Det är det hårdnande klimatet, som också Johan Hedin tar upp, som är vårt bekymmer. Grupper ställs mot varandra. Vi förmår inte att säkerställa att människor har tillräckliga kunskaper för att bete sig civiliserat och ordnat mot varandra. Vi låter konspiratoriska idéer ta mark och på det sättet förstöra det öppna och fria samhället. Här måste vi kraftsamla och göra något.

Sedan kan jag hålla med om att migrationspolitiken är känslig just därför att den kan utnyttjas i olika lägen av extrema krafter åt än det ena, än det andra hållet. Det är viktigt att vara noggrann med hur man hanterar frågor kring detta, för det är så att det vi gör och det vi säger påverkar människor som har extrema ideologier och som medvetet arbetar för att ta mark med våld och hot. De utnyttjar varje möjlighet.

Det var också sådant som inspirerade i det fall som Christina Höj Larsen tog upp. Hon berättade om Peter Mangs och hans attacker i Malmö, som ju var en lång politisk kamp utifrån hans mycket märkliga perspektiv. Men det som man också kan läsa i boken om Peter Mangs, som är ganska ny, är hur samhällets institutioner fastnar i föreställningar om att det naturligtvis är uppgörelser i kriminella kretsar. Det tog lång tid innan man väckte frågan: Letar vi efter någon som agerar enskilt och som har rasistiska motiv?

Det är allvarligt att vi inte har sökljuset på den här problematiken hela tiden. Det måste skärpas. Här har Säkerhetspolisen ett stort ansvar. Vi har också tyckt att Säkerhetspolisen borde ta fram informationsmaterial, bland annat till skolor, för att delge information om de här extrema rörelserna.

Sedan vill Annika Hirvonen Falk ha lite beröm för arbetet med institutionen när det gäller mänskliga rättigheter. Det är en väldigt bra sak. FN tog beslut redan 1991 om att inrätta en sådan institution. Vi har varit tillskyndare av det och tycker att det är en väldigt bra idé. Vi moderater har inte minst i konstitutionsutskottet utvecklat det hela. Vi tycker inte att man enbart ska arbeta med det strukturella nationella frågekomplexet och offentliga myndigheter utan att ett sådant organ dessutom ska kunna ta sig an frågor som rör hur enskilda människor och organisationer kränker andras fri- och rättigheter. Vi vill alltså att det ska vara något bredare. Men det här är ett viktigt initiativ och ett arbete som har pågått under lång tid och som kan få betydelse.

Jag tror ändå att i det om inte akuta men ändå viktiga läge vi befinner oss i måste vi öka kompetensen och klargöra att det finns mörka krafter. Även den autonoma rörelsen tycker jag ska nämnas. Vit makt och islamistiska extrema rörelser nämndes här tidigare. Men den autonoma rörelsen är också ett hot. Här är det viktigt att Säkerhetspolisen har tillräckliga resurser för att följa och avslöja vad de här grupperingarna håller på med, för de ger näring och kraft till den här typen av hat.

Anf. 91 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr talman! Det kom några synpunkter på mitt anförande, och jag ska försöka bemöta några av dem.

Ledamot Annika Hirvonen Falk förde fram att vi har sagt att det inte finns några rasister i Sverige. Det är klart att det finns det. Inga länder och folk är fria från det. Vad jag förde fram var att alla undersökningar visar att svenska folket är mycket tolerant och hyser en låg andel med främlingsfientlighet. Det är ett faktum som alla undersökningar visar.

Ledamot Johan Hedin från Centerpartiet gjorde en tydlig koppling mellan kritik mot invandringspolitik och rasism. Hedin vill också koppla ihop alla invandrargrupper med varandra – ungefär som att det inte finns någon skillnad mellan människor och att norsk invandring och invandring från Mellanöstern skulle påverka Sverige på samma sätt och kräva samma beredskap och åtgärder. Det är mycket märkligt.

Ledamot Christina Høj Larsen menar att vi vill åsiktsregistrera människor. Sysslar i så fall Göteborgs universitet och SOM-institutet med det? De frågar efter folks religiösa uppfattning. I flera av deras enkäter får man kryssa i om man bekänner sig till islam. Om det är åsiktsregistrering borde Vänsterpartiet kanske arbeta med att få Göteborgs universitet att sluta med det.

Det som Jimmie Åkesson har nämnt i medierna i dagarna handlar just om enkäter. De största undersökningsföretagen i världen jobbar med enkäter på just detta sätt. Det är inget konstigt alls.

Anders Ygeman tyckte att vi var sena med att ta avstånd från asylbränder. Jag kan inte se att det råder någon tvekan om huruvida vi tycker att det är fel att bränna byggnader. Vi tycker dock att man ska vara försiktig med att gå ut för snabbt och säga att saker har hänt innan man har fakta på bordet.

Till exempel var det en brand i en moské. Jag tror att det var i Eskilstuna. Det blev fackeltåg, och ministrar uttalade sig. Det visade sig dock vara en klädhög som hade börjat brinna och alltså ett helt naturligt förlopp. Därför bör vi vara försiktiga med att klassa alla bränder som anlagda.

Det här med adresser kom också upp. Vårt parti tycker att det är fel att gå ut med adresser brett. I detta fall hade det att göra med att flera kommuner överskridit sina befogenheter och drivit igenom beslut att uppföra anläggningar utan att ha bygglov och sådant på plats. Det är odemokratiskt, och sådant måste det vidtas åtgärder mot. Men det är inte bra att göra det så brett, utan man kan informera dem som bor på dessa platser.

Politikens ansvar när det kommer till arbete mot hatbrott och rasism står på två ben. Vi politiker har både ett ansvar för det samhälle vi är med och bygger upp och för hur vi uttrycker oss.

Vi behöver ett samhällsklimat med minskad polarisering, med respekt för den som tycker annorlunda och med saklighet i den politiska debatten. Låt oss inte rygga tillbaka för en juridisk och straffrättslig diskussion. Hur kan vi på ett effektivt och rättssäkert sätt komma åt dem som ägnar sig åt uppvigling, olaga hot och förtal, oavsett vem som är offer och vem som är förövare och oavsett om brotten sker på internet eller på gator och torg?

Det är bra att detta arbete har intensifierats, och jag hoppas att vi snart får se resultatet av det.

Anf. 92 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Herr talman! Visst ska vi glädjas åt det som är bra i vårt land och att så många människor står upp mot rasism och främlingsfientlighet, mot afro-fobi, homofobi och andra fobier mot grupper i samhället.

Men som politiker måste vi också se vart utvecklingen är på väg. Det vi ser är att främlingsfientliga partier och rasistiska rörelser har vuxit sig starkare i hela Europa i skuggan av den ekonomiska krisen. De har vuxit sig starkare genom att skylla nedskärningar och försämringar i ekonomin på ”de andra”. Ett kallt samhällsklimat göder hat och fördomar.

Därför, herr talman, är det viktigt att nämna arbetet för ett Sverige som håller ihop och för en stark välfärd där människor känner tillit och trygghet till varandra och inför framtiden. Regeringen gör offensiva satsningar på en rad områden för att unga ska känna framtidstro, för att sjuka ska känna trygghet och för att människor ska få ett arbete.

Dagens debatt handlar om rasism och hatbrott. Miljöpartiet gick till val på att göra hatbrott till en prioriterad fråga för polisen just för att vi ser att den låga uppklaringsprocenten bidrar till att många människor inte känner förtroende för rättsväsendet och inte anmäler de brott de utsätts för.

Det gläder mig därför att det i dag är dubbelt så många poliser som arbetar med att utreda hatbrott. Det gläder mig också att polisen på nationell nivå ska diskutera med hatbrottsutsatta grupper, att samråd ska ske på lokal nivå med kommuner och föreningsliv och att arbetet med samverkansöverenskommelser och medborgarlöften sätter igång.

Johan Hedin från Centerpartiet tog upp asylpolitiken. Låt mig kort bemöta den kritik som han framförde mot mitt parti. Det är med stor sorg som jag konstaterar att politiken har gjort en stor vändning. Mitt mål är att de åtgärder som tillfälligt har vidtagits ska upphävas så snart som möjligt. Sverige är och ska fortsätta att vara ett öppet och solidariskt land för alla människor, också för dem som söker skydd och för alla de människor som lever och verkar i vårt land och som utsätts för hatbrott och rasism.

Herr talman! En grupp som är särskilt utsatt är gruppen transpersoner. Även om vi i dag överlag har ett väl täckande lagskydd mot hatbrott anser Miljöpartiet att transpersoner måste omfattas av lagstiftningen på ett tydligare sätt.

Anf. 93 JOHAN HEDIN (C):

Herr talman! Det sägs en hel del klokt i denna debatt, och det bärs fram en del bra idéer. Jag hoppas att vi kan ta fasta på dem och jobba tillsammans på dem.

Jag är glad över att Miljöpartiets Annika Hirvonen bemötte min kritik. Dock kvarstår nog min kritik tills jag ser att det finns handling bakom orden. Jag hoppas att Miljöpartiet återgår till att vara en starkt lysande fyrbåk

när det gäller att mota bort rasismen, även om det, för att använda Astrid Lindgrens ord, gick åt pipsvängen med partiets asylpolitik.

Tyvärr ökar rasismen och hatbrotten. Det finns det riktiga siffror på, siffror som ingen misstolkat eller vridit på till oigenkännlighet för att bevisa en tes.

Den 14-procentiga ökningen som Brå rapporterar om är oroande, men att hatbrott med främlingsfientliga och rasistiska motiv är det i särklass vanligaste är kanske inte så konstigt eftersom främlingsfientligheten och rasismen understöds från högsta politiska nivå och de krafter som håller emot blir allt färre.

Jimmie Åkessons debattartikel i Aftonbladet, som hävdade att muslimerna är vårt största utländska hot sedan andra världskriget, andra ledande SD-företrädares kommentarer om att muslimerna ska kontrolleras, att nya lagar borde skapas och att våld och mord är djupt rotade i islamisk kultur samt ansatsen senast i morse på radion att just muslimer ska kartläggas utifrån sin benägenhet att vilja ägna sig åt terror och andra åsikter är islamofobiska och rasistiska. Ingen människa i Sverige ska åsiktsregistreras av den anledningen.

Jag skulle vilja plocka upp det amerikanska uttrycket för den här typen av rasism: racism by proxy. Det offentliga samtalet, den intellektuella förflackningen där tidigare principfasta försvarare av öppenhet helt verkar ha tappat fotfästet och ett politiskt klimat där anständighetens gräns ständigt förskjuts bildar en acceptabel klangbotten där den oacceptabla rasismen får bärkraft och växlas ut i allt fler och grövre hatbrott.

Den här utvecklingen är något vi alla borde oroa oss för. Det är inte okänt vad som händer i ett samhälle där rasism och hatbrott tillåts växa. Vi har många exempel på detta, från den amerikanska södern till Sydafrika, från Rwanda till Nazityskland. När uppdelandet i vi och dem får pågå och när det finns politiker som eldar på missämja och misstankar ökar också hatbrotten. Att dela upp samhället i vi och dem går ut över oss alla oavsett ursprung, levnadsår eller antalet generationer i Sverige.

Herr talman! Jag skulle vilja rekommendera en bok. Författaren Ken Follett har skrivit en fantastisk intressant och bra romantrilogi om 1900-talets historia. Den andra delen, som heter *Världens vinter*, handlar om andra världskriget och händelserna som föregick det och nazismens framväxt. Den är oerhört bra för den som vill förstå hatets drivkrafter. Samtidigt är den djupt oroväckande när det gäller den slående likhet vi ser mellan samhällsutvecklingen då och nu.

Att antyda att alla som delar en kultur eller religion eller att alla från ett land är på ett visst sätt drabbar folk lika mycket som antydningar om att samma personer är som de är på grund av blodet. Rasism är rasism, även om det finns folk som gärna vill tänja på begreppen för att slippa räkna sig till rasisterna.

Anf. 94 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Herr talman! Det är glädjande att höra att vi är överens om att vad vi säger och gör spelar roll. Våra ord och handlingar kan antingen binda oss samman eller elda på människors hat.

När SD:s Kent Ekeröth den 18 oktober i år stod och höll tal i Trelleborg försökte han knappast släcka någon vrede. Tvärtom varnade han för flyktinginvandringen och sa: För Sverige innebär det vår undergång. Han sa

Prot. 2015/16:35

27 november

Aktuell debatt om
rasism och hatbrott

också till publiken: Ni är en spjutspets för att ta vårt land tillbaka. Sedan pratade han om svenskarnas långa stubin och sa: Men när stubinen har brunnit klart, då smäller det! I publiken fanns bland annat uniformerade nazister.

Ett parti som dagligen låter sina företrädare hetsa så här och som dessutom lägger ut adresser till tilltänkta flyktingboenden bär självfallet ett tungt ansvar för vad som händer. Både polis och hatbrottsforskare pekar på att den här sortens hatisk retorik riskerar att trigga. Om Sverige beskrivs som hotat och under attack finns det personer som kan känna sig kallade att agera utifrån det – människor som Ausonius, Mangs och Lundin Pettersson.

Men även alla vi andra har ett ansvar för vad vi säger och vad vi gör. Vi står nu i den största flyktingkatastrofen sedan andra världskriget. 60 miljoner människor är på flykt, hälften av dem barn. De flesta har sökt skydd undan förföljelse och krig som internflyktingar eller i sina grannländer. Men i en så stor humanitär katastrof söker sig en del även till Europa och till Sverige.

Historiskt har Sverige sedan länge hanterat större flyktingmottagande genom investeringar i de människor som kommit och i att bygga samhället större. Just därför har det har gått väldigt bra. Vi har kombinerat solidaritet med välfärd och har blivit ett starkare och rikare land.

Fler än 120 000 människor har sökt asyl hos oss i år. Det är självklart en väldigt stor uppgift, även för ett välorganiserat och rikt land som Sverige. I vissa kommuner, framför allt ankomstkommunerna, är läget mycket ansträngt. Men i andra kommuner har man fortfarande knappt tagit något ansvar eller har kapacitet att göra mycket mer.

Vad väljer regeringen då att göra och säga, när människor på flykt behöver oss som allra mest? Väljer de att visa ledarskap och säga att ansträngning aldrig får låta oss överge mänskliga rättigheter, att vi kommer att möta detta med Sveriges allra bästa sidor, välorganiserat och solidariskt med investeringar i välfärd och människor, att EU har misslyckats men att vi inte tänker överge asylrätten utan i stället hålla tillbaka medlemsavgiften tills övriga länder tar sitt ansvar, att vi ska stötta kommuner med resurser och regeländringar så att de klarar uppgiften, att vi tillsammans äntligen ska göra de investeringar i bostäder och välfärd som så länge behövts och att vi nu får prioritera socialsekreterare framför badrumsrenoveringar?

Nej. De väljer att skrämmas med ord som systemkollaps och kaos. De ställer välfärd mot mänskliga rättigheter och stänger hellre gränserna för dem som behöver skydd än lättar på utgiftstaket. Det, herr talman, är motsatsen till ledarskap. Och det kommer tveklöst att leda till att några av oss i samhället kommer att ses som en farlig börda som hotar välfärden. Det är farligt.

Anf. 95 ROGER HADDAD (L):

Herr talman! Det är uppenbart att Sverigedemokraternas Martin Kinnunen inte kan se skillnad – detta är inte en integrations- eller invandringsdebatt eller en immigrationspolitisk debatt utan en debatt om hatbrott och rasism.

Det är uppenbart att Sverigedemokraterna försöker ta avstånd från främlingsfientlighet och rasism, men i nästa mening säger de att det inte är rasism att motsätta sig invandringspolitik eller att vilja minska flyktingmottagandet. Det är ni sverigedemokrater, Martin Kinnunen, som väljer den kombinationen för att ni har problem med er argumentation, ni har problem med era motiv och ni har problem med att på ett trovärdigt och seriöst sätt ta avstånd, oavsett om det är adresslistor eller asylbränder.

Ni har också ett ansvar i denna riksdag, precis som Liberalerna, Centerpartiet och Socialdemokraterna, men ni tar inte det ansvaret.

Herr talman! Liberalerna har några punkter för att hantera hur vi ska gå vidare när det gäller debatten mot hatbrott. Vi har under våren fått indikationer på att vi inte ser att straffskärpningsen får genomslag i domstolsbesluten när det gäller hatbrottsanmälningar.

Vi har ställt en fråga till justitieminister Morgan Johansson, som svarade att det genomförs en aktstudie genom Åklagarmyndigheten, som förhoppningsvis ska redovisas i november månad.

Vid landsmötet förra helgen beslutade Liberalerna att överväga att se över brottsbalkens straffskärpningsregel för att tydligare fånga in hatbrottsmotiv, till exempel när det gäller personer med funktionsnedsättning. Ett ännu tydligare beslut vi har fattat är att införa en så kallad lex Fadime och lyfta fram de hedersrelaterade brotten inom ramen för hatbrottslagstiftningen.

Liberalerna har också, naturligtvis i alliansregeringen, bidragit till att den rapport som överlämnades i mars beställdes av Polismyndigheten.

Vi välkomnar beskedet att Göteborg ska få en egen hatbrottsgrupp. När jag diskuterade frågan med hatbrottspoliserna i Stockholm tidigare i veckan framkom dock att det fortfarande återstår tydliga besked, organisatoriskt och resursmässigt, innan funktionerna är på plats.

Avslutningsvis, herr talman, är det jätteviktigt att man fortsätter att satsa på kompetens och information, inte bara hos polis och åklagare utan hos hela rättskedjan. Även hos tingsrätterna kan man notera tydliga brister i hanteringen av hatbrottsärenden.

Det börjar med polisanmälan. Ställer polisen rätt frågor? Markerar man tydligt i anmälan? Vad överlämnar man till åklagaren? Är åklagaren tydligt insatt i hatbrottsmotiv? Det är helt avgörande när man sedan yrkar åtal. Där finns uppenbara brister – mycket mer behöver göras.

Anf. 96 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Mycket är sagt hittills i debatten som man skulle vilja hålla med om, återupprepa och diskutera kring vidare. Men låt mig återvända till antisemitismen och den ökade otryggheten för den judiska befolkningen i vårt land och i vår omvärld.

Det är nu inte många kvar av dem som överlevde Förintelsen och sedan fann Sverige som sitt nya hem. Men många av dem har barn och barnbarn som lever här, och nu ser de tendenser och signaler som oroar och förskräcker. Det är något som vi måste ta på stort allvar.

Förra året, 2014, anmäldes 270 hatbrott med antisemitiska motiv i Sverige. Det är i förhållande till den judiska minoritetens storlek tämligen många. Det går dessutom att misstänka att brotten är fler än så. Människor är ju rädda för att anmäla, och andra kanske inte tycker att det är lönt att

anmäla och har inställningen att förövarna ändå inte kommer att ställas till svars.

Herr talman! Det har gått så långt nu att många judar i såväl Sverige som andra europeiska länder undrar över om de över huvud taget har någon framtid i Europa. För somliga är det ett alternativ att emigrera till Israel. Men för mig är det inget alternativ att stillatigande acceptera att vår judiska minoritet hotas och känner sig tvingad att ge sig av. Sverige ska vara ett tryggt land för alla, också för judarna.

Dessvärre fördöms inte övergreppen, övertrampen och det tysta förminskande av den här gruppen på ett tydligt och önskvärt sätt i dag. Alltifrån politiker till tv-personligheter undgår kritik när retoriken mer eller mindre anknyter till den gängse antisemitiska.

Låt mig ta ett aktuellt exempel, ett i raden av många där judar förminskas eller ignoreras. När det i år arrangerades en manifestation med anledning av kristallnatten bjöds inte judiska församlingen in. Krafter som säger sig vara emot rasism och antisemitism har ett mycket stort ansvar. Plakaten och marschallerna är en sak – de är viktiga markeringar. Men, herr talman, det verkliga engagemanget är större och viktigare än plakatviftningar.

I en artikel i Dagens Arena formulerar sig Willy Silberstein, som är ordförande i Svenska kommittén mot antisemitism, så här: ”En antirasism som exkluderar eller är tyst om vissa former av rasism är ingen antirasism. Och en antirasism som dessutom accepterar och därmed legitimerar somliga typer av rasism är, oavsett vilken hatlära det rör sig om, endast ett symptom på det problem den påstår sig bekämpa.”

Herr talman! Det Silberstein här uttrycker är dessvärre högaktuellt. Vi förtroendevalda i den här kammaren och i andra beslutande församlingar har ett särskilt stort ansvar för att framhäva kampen mot rasism som en kamp mot alla typer av hatläror.

Anf. 97 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Det blev inte, Martin Kinnunen, tydligt med svaret. Jag ska därför upprepa frågan, så får du en chans till. Du har ju två minuter till ditt förfogande.

Först och främst: På vilket sätt var hatattacken mot Showan Shattak i Malmö importerad? Jag är ledsen om jag missade ditt svar, men jag hörde faktiskt inte en stavelse.

Sedan till detta med bränder. Jag har här en lista över de bränder i Sverige som har varit i år. Det hann brinna 43 flyktingförläggningar i Sverige innan Jimmie Åkesson tog avstånd. Det hann gå till den 29 oktober innan Jimmie Åkesson tog avstånd. Många av de här attackerna hade bevisats vara hatbrott innan dess, exempelvis brinnande kors i Malung. Men det kom inget avståndstagande.

Varför var det viktigare för sverigedemokrater att runt om i landet lägga ut adresser till flyktingförläggningar än att ta avstånd från bränderna? Vilken signal tycker Martin Kinnunen att det skickade, när man runt om i landet i stället för att ta avstånd – det var 43 bränder – lade ut adresser? Vilken signal tror Martin Kinnunen att det skickade? Varför var det viktigare att lägga ut adresserna än att ta avstånd från mordbränderna?

Anf. 98 BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Jag kan instämma i den frågan. Jag kan också instämma i bland annat det Andreas Carlson sa om att alla former av rasism måste bekämpas. Det är viktigt att lyfta fram den rasism som möter många judar och den oro många judar känner inte minst i Malmö.

Jag har inte så många minuters talartid kvar, så jag vill upprepa den fråga jag hade till inrikesministern. Den handlar om resurser och arbetet på hatbrottsenheterna, resultatet av den granskning som gjordes och som skulle stärka polisens arbete mot den här typen av allvarliga brott, där tanken var tre hatbrottsenheter, förstärkning i alla polisområden och fördubblade anställningar.

Vi har beskeden att det inte riktigt är färdigt och står på plats. Men vi har också uttalanden från rikspolischefen om att man i januari ska komma in till regeringen och berätta vilka kostnader man ser framför sig och de svårigheter som man har. Rikspolischefen har sagt att det handlar om miljarder – i plural: Det handlar om utvidgning av polisstyrkan, som i dag är 20 000, med ytterligare 1 000–2 000 poliser.

Jag vet inte vilket svar regeringen kommer att ge. Jag vet att Moderaterna har föreslagit en utökning med 1 000 poliser. Men mitt bekymmer i den här debatten är: Innebär den ansträngningen i resursfrågan att vi riskerar att den förstärkning av hatbrottsarbetet som vi har varit på väg att få går om intet? Den frågan vill vi gärna ha svar på.

Det finns mycket annat som behöver göras. En del har kommit upp i den här debatten. Men jag tror att en viktig sak i det moderata programmet är något som alla delar, nämligen att vi måste öka kunskaperna om hatbrott i rättsväsendet och i samhället i stort och att vi måste öka kunskapen om den historik som finns bakom den aktivism som rasisterna trots allt utövar.

Anf. 99 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr talman! Grunden i det antirasistiska arbetet måste utgå från att vi inte gör skillnad på människor och att alla behandlas med respekt oavsett etnisk bakgrund, sexuella preferenser med mera. I arbetslivet ska vi fokusera på kompetens.

Dessvärre har vi en negativ utveckling på det här området. Vi har fått ett begrepp, rasifiering, som utgår från att ge människors yttre attribut betydelse. Vi har Mångkulturellt centrum i Botkyrka, som Vänsterpartiet stöder och som man har finansierat rasforskning till. I Botkyrka vill Vänsterpartiet och Socialdemokraterna faktiskt att man ska börja föra etniska register i kommunen – det vi anklagas för att vilja göra men där vi enbart har föreslagit enkätundersökningar som genomförs bland annat i Frankrike, som ledamoten Hedin har velat ha som ett föregångsexempel i det här arbetet.

Vi har också kunnat notera hur debattörer med invandrarbakgrund som kritiserar den svenska invandringspolitiken frekvent även i public service utmålas som svikare, så kallade Uncle Tom. De som invandrare borde vara tacksamma över den här migrationspolitiken och inte bete sig som några svikare, tycks innebörden vara. Det är ett främlingsfientligt och rasistiskt synsätt.

Det kom några frågor. Det var en knivskärning i Malmö. Jag tror inte att det ännu har genomförts någon rättegång. Min uppfattning är att det var

politiska motiv som låg bakom där och att det absolut inte var någon importerad brottslighet utan att det var nazister som begick brott, avskyvärda brott.

Det har talats mer om den enkätundersökning som Jimmie Åkesson har föreslagit. Sådana enkätundersökningar genomförs i alla länder, även i Sverige. Men när vi säger att vi ska göra lite fler enkäter och få reda på lite mer information om vilka attityder som finns i samhället, då är det plötsligt fruktansvärt, då är det åsiktsregistrering och etnisk registrering. Jag tycker att det är en debatt på mycket låg nivå.

Anf. 100 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka den majoritet av mina kollegor som i dag har tagit ställning mot alla former av rasism och mot hatbrott. Tack för den här debatten!

Det kommer att ta tid att bekämpa rasismen, och det kommer inte att vara enkelt. Men vi måste bestämma oss för att det kan och kommer att gå.

Vi har i Sverige en regering som investerar i välfärden för ett Sverige som håller ihop, som arbetar strukturerat mot rasism och hatbrott och som ser till att resurserna och kompetensen inom polisen för att lagföra och utreda hatbrott ökar.

Vi ser också hur människor runt om i Sverige mobiliserar för alla människors lika värde. Vi är många. Och vi arbetar på alla nivåer i samhället, från hur vi själva uttrycker oss till det strukturerade arbetet för att bygga ett samhälle för alla. Det ger hopp för framtiden och hopp om ett Sverige där alla kan leva sina liv som de vill och som de är och ett Sverige fritt från rasism och diskriminering. Det är målet, och vi har mycket kvar att göra.

Anf. 101 JOHAN HEDIN (C):

Herr talman! De senaste dagarna har jag ärligt talat haft svårt att bestämma mig för om jag ska vara arg eller ledsen. Om jag för ett ögonblick väljer att lita på alla goda intentioner som presenteras i denna debatt kanske vi ändå kan finna gnuttan av ett hopp.

Kanske måste vi ibland betvinga omedelbara starka känslor och höja blicken och se lite längre.

Hatbrott är början till något som kan förändra ett land till oigenkännlighet på kort tid. Det går ut över alla människor som till exempel på grund av sin etnicitet, nationalitet, ras, religion eller sexuella läggning kan sägas tillhöra en viss grupp. Genom att ändra definitionen av hatbrott så att även transpersoner inkluderas visar vi att vi inte accepterar hatbrott mot någon grupp. Tyvärr finns det fortfarande alltför många människor som anser att vissa människor är mindre värda och att de av den anledningen lockas att begå brott mot dem.

Att dela in människosläktet i vi och de är inte bara dumt; det är människans största hot mot mänskligheten. Rasism skapar ett hat som är svårt att förstå för oss som inte känner det. Detta hat skapas av tron att vi alla inte är lika mycket värda. Vissa radar upp ändlöst med på ytan intellektuellt hållbara argument för varför vi alla mår bättre av att hållas isär, eller försöker till och med inbilla oss att det inte alls är det som de säger.

Vissa dagar är det extra svårt för mig som politiker att stå emot och inte låta mörkret ta över. Då är det bra att ta stora tänkare till hjälp. Martin

Luther King sa en gång: Mörker kan inte driva bort mörker, bara ljus kan göra det. Hat kan inte driva bort hat, endast kärlek kan göra det.

Prot. 2015/16:35
27 november

-----
*Aktuell debatt om
rasism och hatbrott*

Anf. 102 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Herr talman! Det saknas inte saker att ta tag i. Vi har redan tappat ganska mycket viktig tid. Vi behöver ta tag i både arbetet mot rasism och mot hatbrott. Det finns mycket att göra när det gäller att kombinera den ideologiska delen och de sociala förutsättningarna.

Men vi behöver också arbeta mer med mottagande. Medan vi står här och talar finns det massor av människor ute i landet som försöker lösa saker. I några kommuner har man hittat bra sätt att rekrytera lärare till skolan direkt från sfi. I några har man fixat svenska för föräldralediga. I andra försöker man skapa egna arbetsmarknadsutbildningar som passar det lokala behovet.

Det är dags att stötta och fokusera på detta arbete. Låt oss tredubbla antalet ankomstkommuner och se till att alla kommuner verkligen tar sitt ansvar! Det finns fortfarande alldeles för många rika kommuner som knappt tar något ansvar och ändå gnäller allra mest.

Låt oss ta fram boenden, både på kort och på lång sikt. I Bromölla har kommunen tagit fram 200 platser som fortfarande inte används, trots att asylsökande har fått sova ute i Malmö. Det finns ganska många sådana exempel.

Var tredje medlem i LRF är beredd att ta emot flyktingar. Eftersom Migrationsverket upphandlar endast fler än 30 platser i taget tror jag att vi måste låta kommunerna ansvara för att hitta färre platser och att det skulle öka kapaciteten.

Nej, detta är ingen systemkollaps. Det är på sin höjd en svacka i politiskt ledarskap. Det som händer nu riskerar att drabba inte bara dem som vi nu vänder ryggen utan faktiskt också det öppna och trygga samhälle som vi har talat om här i dag. Med det är även risken för ökad rasism och ökat hat ganska given. Jag tycker att vi bör lägga den typen av retorik bakom oss och ta tag i de praktiska utmaningar som finns.

Anf. 103 ROGER HADDAD (L):

Herr talman! Först och främst vill jag tacka Miljöpartiet de gröna för initiativet till denna debatt.

Vi vet att den dåvarande alliansregeringen för drygt ett och ett halvt år sedan beställde en stor undersökning från Forum för levande historia. I den fick drygt 4 700 ungdomar tycka till om attityder till romer, judar, muslimer och homosexuella. Rapporten heter *Den mångtydiga intoleransen*. Redan där kunde vi se att det finns en stor utmaning även när det gäller ungdomar i våra skolor i Sverige. Det är en mer positiv syn på homosexuella personer, men fortfarande en stor utmaning när det gäller antiziganism och synpunkter på och attityder till muslimer.

Herr talman! Därför har vi politiker ett mycket stort ansvar när vi uttalar oss om olika typer av konflikter. Det kan gälla utrikespolitiska konflikter och hur vi hanterar till exempel frågan om terrorism. Det är viktigt att skilja på våldsbejakande islamistisk extremism och dem som bekänner sig till islam och är muslimer. Det är i alla fall ett parti som medvetet inte vill tydliggöra skillnaden.

Vi från Liberalerna tycker också att det är viktigt att omorganisationen av polisen verkligen blir bra, vilket vi redan har betonat, inte bara i Göteborg utan även i Malmö som har ett mycket stort bekymmer när det gäller dessa frågor.

Vi har också i denna debatt hört att det finns ett visst parti – deras representant är tyvärr inte kvar här i kammaren – som inte vill ta avstånd från detta med att på hemsidor uppmana människor till olika saker och informera dem om adresser till asylboenden och så vidare. Detta sammantaget vill vi ta mycket stort avstånd från.

Anf. 104 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag vill avslutningsvis tacka för den debatt vi har haft i dag. Den har återigen visat betydelsen av ett aktivt arbete mot rasism och hatbrott.

För oss kristdemokrater är det helt centralt att lyfta fram människovärdesfrågorna i den politik vi driver, och när vi talar om hatbrott och rasism är människovärdet själva kärnan. I den här kammaren har vi inte sällan olika uppfattningar om hur man ska lösa samtidens utmaningar, men vi måste stå enade mot rasism, hatbrott och ett samhälle där människor sorteras in i kategorierna ”värd att leva” och ”inte värd att leva”. Jag *vägrar* lämna över ett sådant samhälle till nästa generation, och vi måste gemensamt stå upp mot de krafter som driver i den riktningen.

Herr talman! Att arbeta mot rasism och alla typer av hatbrott är att stå upp för det unika och okränkbara människovärdet.

Anf. 105 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Vi kan väl notera att Sverigedemokraterna inte bara flyr från mina frågor utan också från riksdagens kammare. Jag är uppriktigt ledsen över att Sverigedemokraterna inte tydligare tar möjligheten att engagerat ta avstånd från bränderna. Det gör det svårt att ta Sverigedemokraternas andra försäkranden på allvar. Det är svårt att ta Martin Kinnunen på allvar när han säger att han inte vill göra skillnad på människor och sedan kallar hatbrotten i Malmö ”importerade”. Budskapen går inte riktigt ihop.

Beatrice Ask ställde en fråga till mig om resurserna till hatbrottsenheterna och deras förmågor. De har fått en förstärkning; det är i dag dubbelt så många som jobbar med att utreda hatbrott som det var för ett år sedan. Med det sagt: Den påfrestning svensk polis nu står inför riskerar naturligtvis att drabba i princip all polisverksamhet. Vi har det högsta terrorhotet sedan terrorkalan infördes, och vi har för första gången sedan Sveriges EU-inträde 1994 infört inre gränskontroller. De slukar stora polisresurser. Tyvärr tror jag inte att det i dagsläget finns något alternativ till att göra dessa kontroller, vilket vi gör med arbetet mot terror som motivering. Därför tror jag att vi kommer att få återkomma till kammaren och diskutera på vilket sätt vi kan förbättra polisens resurser.

Jag vill ta tillfället i akt att tacka Miljöpartiet för att de tog initiativ till den här debatten, och jag vill tacka Vänsterpartiet och de fyra borgerliga partierna för deras konstruktiva bidrag till kampen mot hatbrott.

Överläggningen var härmed avslutad.

Följande interpellationer hade framställts:

den 26 november

2015/16:221 Ökad konkurrens på järnvägen

av *Jessica Rosencrantz* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:222 Alkobommar i hamnar

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:223 Högskolan Dalarnas framtida lokalisering

av *Carl-Oskar Bohlin* (M)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2015/16:224 Mindre byråkrati genom förändringar i ÅRL

av *Carl-Oskar Bohlin* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 26 november

2015/16:376 Ökade incitament för att stimulera till snabbare avklarade studier

av *Hans Rothenberg* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:377 Vad regeringen vill med kärnkraften

av *Cecilie Tenfjord-Toftby* (M)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 14.41.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med § 11 anf. 44 (delvis),

av talmannen därefter till ajourneringen kl. 12.32 och

av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om ersättare.....	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 4 Anmälan om subsidiaritetsprövning.....	1
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott.....	2
§ 6 Svar på interpellation 2015/16:127 om fusk och utnyttjande i åkeribranschen.....	2
Anf. 1 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	2
Anf. 2 JONAS SJÖSTEDT (V).....	3
Anf. 3 DANIEL SESTRAJCIC (V)	4
Anf. 4 EMMA WALLRUP (V)	6
Anf. 5 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	6
Anf. 6 JONAS SJÖSTEDT (V).....	8
Anf. 7 DANIEL SESTRAJCIC (V)	9
Anf. 8 EMMA WALLRUP (V)	9
Anf. 9 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	10
Anf. 10 JONAS SJÖSTEDT (V).....	11
Anf. 11 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	11
§ 7 Svar på interpellation 2015/16:192 om grönare sjöfart.....	12
Anf. 12 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	12
Anf. 13 EMMA WALLRUP (V)	12
Anf. 14 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	13
Anf. 15 EMMA WALLRUP (V)	14
Anf. 16 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	15
Anf. 17 EMMA WALLRUP (V)	15
Anf. 18 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	16
§ 8 Svar på interpellation 2015/16:178 om en oberoende utvärdering av Sveriges engagemang i Afghanistan.....	16
Anf. 19 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	16
Anf. 20 HANS LINDE (V)	17
Anf. 21 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	19
Anf. 22 HANS LINDE (V)	20
Anf. 23 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	21
Anf. 24 HANS LINDE (V)	22
Anf. 25 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	22
§ 9 Svar på interpellationerna 2015/16:184 och 189 om en Sifundersökning om RUT-avdraget.....	23
Anf. 26 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	23
Anf. 27 ANETTE ÅKESSON (M).....	23
Anf. 28 HELENA BOUVENG (M).....	24
Anf. 29 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	25
Anf. 30 ANETTE ÅKESSON (M).....	26
Anf. 31 HELENA BOUVENG (M).....	27
Anf. 32 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	27

Anf. 33 ANETTE ÅKESSON (M).....	28
Anf. 34 HELENA BOUVENG (M)	28
Anf. 35 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	29
§ 10 Svar på interpellation 2015/16:195 om skattepolitikens målsättning	30
Anf. 36 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	30
Anf. 37 ANETTE ÅKESSON (M).....	30
Anf. 38 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	31
Anf. 39 ANETTE ÅKESSON (M).....	32
Anf. 40 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	33
Anf. 41 ANETTE ÅKESSON (M).....	33
Anf. 42 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	34
§ 11 Svar på interpellation 2015/16:200 om ROT-avdrag för inomhuspooler	34
Anf. 43 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	34
Anf. 44 HELENA BOUVENG (M)	34
Anf. 45 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	35
Anf. 46 HELENA BOUVENG (M)	35
Anf. 47 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	36
Anf. 48 HELENA BOUVENG (M)	36
Anf. 49 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	37
§ 12 Svar på interpellation 2015/16:202 om inkomstskatt för äldre	38
Anf. 50 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	38
Anf. 51 HELENA BOUVENG (M)	38
Anf. 52 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	39
Anf. 53 HELENA BOUVENG (M)	39
Anf. 54 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	40
Anf. 55 HELENA BOUVENG (M)	41
Anf. 56 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	41
§ 13 Svar på interpellation 2015/16:185 om optimala skattemässiga förutsättningar för delningsekonomin	42
Anf. 57 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	42
Anf. 58 ANETTE ÅKESSON (M).....	42
Anf. 59 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	44
Anf. 60 ANETTE ÅKESSON (M).....	45
Anf. 61 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	46

Anf. 62 ANETTE ÅKESSON (M).....	47
Anf. 63 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	47
§ 14 Svar på interpellation 2015/16:193 om finlandssvenskarnas ställning i Sverige	48
Anf. 64 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	48
Anf. 65 KERSTIN LUNDGREN (C).....	49
Anf. 66 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	50
Anf. 67 KERSTIN LUNDGREN (C).....	50
Anf. 68 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	51
Anf. 69 KERSTIN LUNDGREN (C).....	52
Anf. 70 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	52
§ 15 Svar på interpellation 2015/16:157 om kvinnligt företagande.....	52
Anf. 71 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	52
Anf. 72 MARIA STOCKHAUS (M)	53
Anf. 73 MARIA MALMER STENERGARD (M)	54
Anf. 74 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	55
Anf. 75 MARIA STOCKHAUS (M)	56
Anf. 76 MARIA MALMER STENERGARD (M)	57
Anf. 77 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	58
Anf. 78 MARIA STOCKHAUS (M)	59
Anf. 79 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	59
Ajournering.....	60
Återupptagna förhandlingar	60
§ 16 Aktuell debatt om rasism och hatbrott	60
Anf. 80 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	60
Anf. 81 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	61
Anf. 82 BEATRICE ASK (M)	62
Anf. 83 MARTIN KINNUNEN (SD)	64
Anf. 84 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	66
Anf. 85 JOHAN HEDIN (C).....	67
Anf. 86 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	68
Anf. 87 ROGER HADDAD (L).....	70
Anf. 88 ANDREAS CARLSON (KD).....	71
Anf. 89 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	73
Anf. 90 BEATRICE ASK (M)	74
Anf. 91 MARTIN KINNUNEN (SD)	75
Anf. 92 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	76
Anf. 93 JOHAN HEDIN (C).....	76
Anf. 94 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	77
Anf. 95 ROGER HADDAD (L).....	78
Anf. 96 ANDREAS CARLSON (KD).....	79
Anf. 97 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	80
Anf. 98 BEATRICE ASK (M)	81
Anf. 99 MARTIN KINNUNEN (SD)	81
Anf. 100 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	82

Anf. 101 JOHAN HEDIN (C)	82	Prot. 2015/16:35
Anf. 102 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	83	27 november
Anf. 103 ROGER HADDAD (L)	83	-----
Anf. 104 ANDREAS CARLSON (KD)	84	
Anf. 105 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	84	
§ 17 Anmälan om interpellationer	85	
§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar	85	
§ 19 Kammaren åtskildes kl. 14.41	85	